

Ujabb névsorok: oroszországi munkaszolgálatosokról

UJ ÉLETT

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 42. SZ.

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946 OKTÓBER 17.

Két esztendeje...

Irta: GYÖRGY ENDRE

1

ÖT NAPVAL azután a nevezetes vasárnap után, amikor egész sorsforduló játszódott le reggeltől estig a füünk hallatára a rádióban, tragikus eseményekkel virradt a budapesti zsidó férfiakra 1944 október 20-ának reggele. Öt napja éltünk foglyokként a csillagos házakban. Éreztük, hogy valami végzetes közeledik felénk. Nem aludtunk éjjel és nem nyugodtunk meg nappal. Szívszorogva lestük, hogy mikor törnek reánk a horogkereszt „fényében” sütkérező nyilas brigantik. Az éjszakáink zaklatottak voltak. A házbeliék álmatlanul fetrengtek ágyukban és hangosan nyögtek, sóhajloztak. A lélek szűkölt, szorongott, nagyon szenvedett. Férjek alig mertek a feleségükre nézni, apák a gyermekükre, mert rögtön tele lett a szemük könnyel. Hangtalan bucsuzkodás, szavak nélküli végrendekezés volt ez, mert tudtuk, hogy a Szálasi-fenevadak nem sokáig tűrnek az „édeni” állapotot, nem hagyják a zsufolt zsidó-házakba lómörített zsidó családokat együtt, már talán csak órák telnek el és szétszakítanak.

2

Nyilván örökre, mert, ki remélheti a pokolból való visszatérést!?!...

NYUGOVÓRA tértünk, de senki sem tudott nyugodni. Mintha összebeszélünk volna, éjjel felé a ház férfiakói kezdtek „leszivárogni” az udvarra. Sebtyben magukra kaptak holmikkban jelentek meg a „randevun”, amely az utolsó ilyen találkozásuk volt abban a pesti bérházban, ahonnan utnak indultak — a pusztulásba. Nem volt maradásuk a fullasztóan szűk lakásokban. Veszélyt szimatoltak, mint az állatok. Nevetgéltek, viccekkal traktálták egymást, de hangjuk remegése, kacagásuk mesterkélt csengése elárulta, hogy ropant izgalmak gőze feszíti bensőjüket. Igyekeztek „közömbös” témákról beszélgetni, de ez is csak megkerülése volt mindannak, amit egymásnak mondani akartak. Mert valójában arról óhajtottak értekezni, mi lesz, ha az egyik reggel, — holnap vagy holnapután, mindegy! — reánk törnek!? Mi lesz velünk és családjainkkal!? Mitévők legyünk magunk és milyen „utasításokkal” hagy-

juk itt őket, életünk jobbik felét, annyi közös szenvedés és öröm részecskéit, tanuit. Hát lehet az, hogy egyszeriben vége szakad mindennek, álmoknak, reményeknek, jövőbeli tervezgetéseknek?... Cigaretta parazsolt a szánkban; egyetlen pillanatra ki nem aludt, jelöl annak az idegességnek, amely testünk abroncsait feszegette. Vibráló, nyugtalan gondolataink miúdig ugyanoda tértek vissza: A gyerek... Mi lesz a serdülő ifjával, a védelemre szoruló gyöngye leánykával, mi lesz azokkal a palántákkal, amelyek még alig dugták ki bimbózó fejüket az éltető televényből?

Lajos, a nyilas vicefő, ez a gyilkos-gyakornok, aki percenként szaladgált valamit „jelenteni” a „hatóságokhoz”, már harmadszor olvasott névsort az éjszaka. Minden lakásba becsöngetett, félrelökte az ajtóból a remegő asszonyokat és férfiakat, betört a szomorúságtól nehéz levegőjü hálószobákba és maga „ellenőrizte”, hogy a létszám teljes-e? Nem hitte, hogy senki se tűnhetett el a keményen keresztül. Névsort olvasott és ceruzájával az ágy felé bökött, ahol erre az éjjeli és éjjelutáni látogatás-

ra, az idézett személy szíve a torkában dobogott. A gyilkosjelöltnek tetszett a „hecc” és ezt az éjszaka során többször is röhhögve megismételte. A férfiak egy darabig még kopogó léptekkel rótták a „fogházudvart”. Távolról dörögés hallatszott és különös fények villantak fel a sötét égbolton. Bebujtak oduikba. Ólomsulllyal nehezedett reájuk az éjjel.

3

TÖBBSZÖR IS felriadtunk. Kardcsörtétet, szitkozódást véltünk hallani. Figyeltünk minden neszre. De nem, nem történt semmi. A kis család szorosan összefogózkodva pihentette testét az egymás mellé tolt ágyakban. Fogtuk egymás kezét, hogy senki el ne szakithassa ezt a közel negyedszázad alatt kovácslódott acélkapcsot. Szótlanul bucsuzkodtunk, majd a csendben és félhomályban megeredt a könnyünk. Követelő türelmetlenséggel bukkant fel a gondolat: ne fejezzük-e be a magunk szántából az életünket és ezzel kerüljük el azokat a borzalmakat, amik reánk várnak? Ezt elvetettük. Nem, ne tegyünk semmi visszavonhatatlant; hátba-

Ara 1 forint

mégis jó lesz hozzánk a sors és visszavezérel egymáshoz. A leányunk kikeresett a maga könyvében egy imát a szülőkért, majd másikat a megszire utazókért. Halkan, elcsukló hangon olvasni kezdte. A könyörgés minden szava és átforrósodott gyermekhangja, amely tele volt aggodalommal, a szívünkbe hasított. Könnyezésünk patakává, majd folyamává dagadt és teljesen elárasztott. Amikor végre elcsitultunk, nehéz álmunkat rémképek tették lázabbá.

4

A VALÓSÁG a felzaklatott képzelet játéknál is rosszabb volt. Zimankós reggel. Zord, csipős levegő. Olyan, amikor fárasztóan húzzuk összebb a kabátunkat. Öt órakor „riasztották” a házat. Rendőr és két nyilas karszalagos siheder járta sorra a lakásokat. Valamennyi férfi gyorsan a földszintre. Öreg, fiatal, kivétel nélkül. Elhallgatták, hogy 16 éven aluliakra és 70 éven felüliekre nem vonatkozik a parancs. Ez a két szüanc, aki maga is didergelt a hűvös reggelben, tullichiálta a nyilas belügyminisztert. Másult otthonhagyták az időseket és ifjakat. Nálunk nem kegyelmeztek nekik. Jöjjenek csak, majd visszaküldik őket! Nem kell semmi, legfeljebb háromnapos élelem, hiszen csak „ide” mennék dolgozni!

Mindössze husz percet adtak a készülődésre, de öt-hat perc után már türelmetlenkedtek.

— Gyerünk, gyerünk, emberek! No mi lesz ott a harmadik emeleten! Ne öltözködjének olyan sokat, nem lakodalomra mennek! Elég lesz egy napos élelem is!

Hittünk a gazembereknek és alig vittünk magunkkal valamit. Pici hátizsákom volt, ami megmaradt az örökös munkaszolgálatból, internálásból. Azt gyömöszöltük tele minden rendszer nélkül, csupa haszontalansággal. Kapkodva, ötletszerűen szedtünk össze holmikat, amik éppen a kezünk ügyébe estek. Mi nek is, ha holnap, holnapután visszajövünk. Biztosan csak ide megyünk valahová, romot takarítani.

Izgatottan intézkedtünk, rendelkezünk, elharapott felszavakkal adtunk utasítást az fthonmaradó asszonyoknak arra a „pár napra”, amíg visszatérünk. A hajcsároknak és az őket támogató rendőrnek nem volt eléggé gyors a tempónk; puskatussal noszo-

galtak a sietésre. Tulságosan hamar megismerkedhettünk az új rendszer új módszereivel.

Husz komor férfi állt glédába az udvarban. Viharvert öreg fiúk, öszülő halántékkal, hólepte hajjal, gyűrött ábrázattal. Körülöttük szipogó asszonyok, gyerekek, akik pótlólag jelentéktelen apróságokat gyömöszöltek a hozzájuk tartozók motyójába, mintha még mindig nem döbbsentek volna rá, hogy mindez nem fontos, hiszen tulajdonképpen nem erről van ezuttal szó.

Vezényszavak, zsebkezdőlobogtatás, integetés és csikordulva tárult ki a csillagos ház napokon át csukott vaskapuja.

5

KINT VOLTAK az utcán. Szabadok? Egyideig ezzel a gondolattal játszadoztak és dolgozott bennük a kíváncsiság, hol vetnek majd horgonyt, hol köt ki keserves életük hajója. Ha igaz, hogy „csak egy-két nap”, — még ha nehéz munka is vár rájuk, — ki lehet bírni. De amikor néhány lépést tettek, a nyilasok és a rendőr noszogatására és fenyegetésére mindig katonásabban, egyszerűen megdöbbsenten vették észre, hogy innen is, onnan is, mintha csak a földből nőttek volna ki, a sorstársak hatalmas serege rajzik és törtet nyilván egy cél felé. Jobbról és balról kanyarogtak az emberfolyamok és vagy eléjük vágtak, vagy hozzájuk csatlakoztak. Zsidó férfiak serege hullámozott a szűk mellékutcákon. A folyam egyre nőtt, áradt, duzzadt, hogy vad hőmpölygésével elárasssa egész Budapestet. Tereintő Isten! Hiszen nemcsak bennünket visznek, hanem rajtaütésszerűen, egységes haditerv alapján eltávolítják mind az apákat, férjeiket és fiukat. Minket bizony alaposan becsaptak! Most már biztos, hogy nem valami egy-két napos romeltakarítási hadjáratot szántak nekünk. De mi lesz az asszonyokkal, mert, ha bennünket elhurcolnak, ezek a gazemberek valami gonoszszágot terveznek velük is!

Az egyre növekvő tömeg kifordult a Váci-utra, majd bekanyarodott az Aréna-utra. Megbámultuk azokat a szerencséseket, akik kísérő nélkül jártak-keltek és dolgukra igyekeztek. Ők visszabámultak ráink. Nézték, nézték a

rongyosok és szárandók seregét, de kevés szárandalom mutatkozott a tekintetükben. Férfiak és „szelidlelkű” asszonyok kárörvendő mosolylyal mentek el mellettünk. „Manszikák”, a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének szemforgató és ajtatoskodó tagjai, akiknek egy szavuk sem akadt e gyalázat ellen, sem a felnőttek, sem a gyermekek védelmében.

6

A TATTERSAL feketéllett a tömegetől. Szájas és ordító nyilasok igazgaltak, esoporosítottak, rángattak ide-oda. Kakastollas esendörök karján sávós nyilas-karszalag. Postások és villamoskalauzok hirtelenül felcsatolt derékszíjában kézigránátok, hogy ezek a szelidnek vélt levélhordók és jegykezelők marconáknak látszanak. Kiltört belőlük a fenevad, eldobták a levéltáskát, a csattogó lyukasztót és idejötték a zsidókat gyötörni. Keménykalapos civilek két-három revolverrel, mint az amerikai filmekben a bankrablók. Ezek is „hatósági személyek” most, folytonosan köszöntésre lendülő karjukat nyilas szalag fonja körül. Valamennyien össze-vissza ordítognak, éktelenül kiátkoznak és harsányan vezényelnek. A palánk mentén feketeruhás, félelmetes nyilasok gyakorlatoznak, mert a „batalomátvétele” olyan gyorsan jött, hogy még csak főpróbát sem tarthattak. Parancsnokuk, egy pohos segédhivatali aligazgató, rikácsolva dirigálta őket.

A kép cseppet sem biztató. Kardok csattognak, puskatusok puffognak az oldalunkon és néha egy-egy revolver is eldördül. Ezen a pesti vérmezőn századok alakulnak. Kétszáztizennégy ember kerül egy-egy menetbe. Zsidó és kitért mérnököket keresnek, akik a „műszaki” munkálatokat irányítani fogják. Mi is megkapjuk a magunkét; Strausz ur személyében, aki aljasabb volt a nyilasoknál, üldözött, ütött és hajszolt bennünket, a gyilkosoknál való feljelentéssel fenyegetődött, majd a maga bőrét mentve, gyáván megszökött.

Riadtan futkároztam a sok-ezernyi tömeg között. A testvéremet kerestem, hiszen biztos, hogy őt is ugyanugy „kihajtották”, mint engem. Jajveszékelve, könnyezve kutattam át a századokat.

Biztosan a másik „terelőbe”, a KISOK-pályára vittek, mert senki nem tudott

róla. Senki nem látta. Én se láttam többé az életben...

7

GYALOGSZERREL Isaszegnek vágtunk neki. Bámész tömeg ijesztően ellenséges légköre fogadott a „főtéren”. Az elemi iskolában helyeztek el, nap-nap után változtatva szállásunkat. Hol az évtizedes piszokba fulladt padlásra költöztettek fel, ahová vaksötét éjszakákon nyaktörő mutatóványok közepette botorkáltunk, hol meg lekergették a haladás és kultura megszengett csarnokaiba, a földszinti fantermekbe, ahol egymás fején, kezén-lában tiporva jutottunk el a deszkapallón kijelölt harminc centiméternyi fekvőhelyünkhöz. Űzött vadként a nyirkos hajnalban indultunk utnak, hogy bokáig érő agyagos vízben, életemszomjan, vakulásig „építsük” a világ legfölsőlegesebb intézményét, azokat a tankcsapdákat, amelyekkel a gigantikus szovjet-hadsereget akarták mindent lehengertő rohamtempójában megállítani. Állandó halálfélelem és életveszély között éltünk itt, mert Isaszeg és környéke nyilasai éjjelről-éjjelre megleptek (egy éjszaka több ízben is, mert egyik harácsoló gyilkos banda nem tudott arról, hogy a másik már letarolta mindenünket), hogy kifosszanak és puskacső elé állítsanak. Ez a három hét felért a siralomház minden kinjával. Estéről-estére ott a pókhálós padláson Isten kegyelmébe ajánlottuk esendő lelkünket, mert sohase látszott valószínűnek, hogy megérjük a sanyargatást, szomorúságot hozó reggelt.

8

HÁROM HÉT után a nyilasok, ezek a bölcs stratégek is rácszmélhettek arra, hogy munkánk hiábavaló. Ami addig mulaszthatatlanul sürgős volt és egyetlen pillanatot sem keshetett, egyszerűen nagyvont is „ráérővé” vált. Sok társunk és társnőnk önmaga-ásta sirja, amelybe nyilas-golyó zuhantatta fiatal testét, domhorult a nevetségesen primitív, féligkész árok közelében. Ujra utra keltünk és fáradt, beteg testünket éjjel-nappal, szinte megállás nélkül vontaszoltuk falvakon keresztül, erdők sűrűjében, tarlókon és mezőkön át. Lovon vágtató, szekéren száguldó részeg nyilasok állandó puskaropogtása között üztek-hajszoltak. Ezen az uton, Mogyoród ha-

tárában történt, hogy éjnek idején az egyik gyilkos kézi-gránátot vágott „serkentésül“ menetelő sorainkba. Véresen omlottak össze a legjobb barátaink: *Sebestyén* András, *Biró* Miklós, *Mészáros* (Globus-nyomda), *Kondor* Izidor, *Kóbor* és még egy idős bajtársunk a fiával. A szívünk remegett értük és mégis ott kellett hagynunk őket vérükbe fagyva. Birót, a nyomdászati igazán kimagasló tudósát, *Kondor* Izidor Szent István-köruti papirkereskedőt, *Mészáros*t és az előbb említett idős társunkat, mert nem tudtak tovább haladni, s hogy ne legyen hirmondója a kézi-gránátos merényletnek, nyilasok még azon az éjjelen le-puffantották és sebtiben elföldelték. Így estek áldozatul értékes emberéletek részeg alakok könyve-kedvénekl

9

BENNÜNKET, megmaradtakat, végighurcoltak a pest-környéki városokon. Nekünk nem adtak kenyeret, őket viszont cirkuszhoz juttatták. Néha többiben körbe-körbe járáltak a kis városokon és községeken, hadd lássák, milyen sorsra jutott a zsidó! Örült is a lelkük a gazoknak. Emlékszem: Újpesten többen kiköptek előttünk, egy megveszekedett nyilas-nő pedig üvöltve követelet a számlunkra! Szánalom, együttérzés csak kevés és ritkán nyilvánult meg. Igaz, ha egy egy szerényebb munkás, vagy dolgozó-asszony a sötét kapualjából félnéken darabka kenyeret vagy maradék ételt kínált dugva felénk, már lecsapott reá a nyilas-puskatus; úgy, hogy a végén mi könyörögtünk, a saját érdekükben ne adjanak.

Pizkos pajtákon, büzös disznóólakon, penészes padlásokon, dohos magtárakon és elhagyott malomépületeken keresztül rettegés, borzalom és halálaratás közepette (minden reggelre öt-hat halottunkat dobták ki a szállásunk elé az országutra) vezetett az utunk Németország felé.

10

MOST KÉT ÉVE történt. Ötvenezer zsidó férfit ért elkor a kegyetlen végzet.

Abból a Csáky-utcai házból, ahonnan én utnak indultam a ködös, ökörnyálás októberi napon, huszan mentünk el.

Tizenkilencen nem tértek vissza.

Szégyen, gyalázat.

Amit nem a zsidóknak kell meghallani

Figyelemmel kísérjük és elolvassuk a velünk kapcsolatos irásokat. Így jutottunk az „Uj Ember“ e heti vezércikéhez is. „Amit a zsidóknak el kell mondani“ cím felbressztette kíváncsiságunkat. Azt hittük, végre olyat olvashatunk, ami elindítja arról a holtpontról, amelyre a magyar katolikus egyház eddigi magatartása folytán került, a megértés, a megbékélés gondolatát. Ezt reméltük a sokatmondó cím után és meglepetéssel állapítottuk meg ezuttal ismét, a „címzett“ nem a magyar zsidóság.

Egy képes hetilap vezércikére, tehát nem a zsidóság részéről, nem is annak érdekében íródott cikkekre, hozzánk szólni, pesti nyelven „mellébeszélés“. Az Uj Ember felelős szerkesztője legalább olyan jól tudja, mint mi, hogy a zsidóságot nem nagyon érdekli a hitüket elhagyók további sorsa, különösen nem, hogy a hittanórán miként kezelik őket. Ez érdekelheti a hitét hagyó szülőket, de a zsidóságot, Felelős Szerkesztő ur, csak akkor, ha faji alapon osztályozódnának még ma is az emberek, ha még mindig lennének zsidó és keresztény zsidó, vagy mondjuk, ez esetben katolikus zsidó.

Mi csak arra vigyázunk, hogy ne lehessen tévedésből, az üldöztetés idejéből adódó zavarok folytán, amikor pénzért vagy emberségből ugynevezett „papir“-hoz jutott, de meg nem keresztelt gyermeket, aki az életét csak a felszabadítóknak köszönheti, a sok esetben kétes értékű papir miatt és az elpusztult szülők hiánya, a bizonytalanság, a tévesen értelmezett hála következtében, gyakran léritési szándékból, ősei hitének tanulása helyett katolikus vallástaura terelni.

A Figyelőben megjelent cikkhez a zsidóságnak semmi köze és amikor mi olvastuk, nem is így értelmeltük. Éppen úgy, mint ahogyan az Actio Catholica hetilapját a katolikus sajtójának tekintjük, az Uj Élet a zsidóság orgánuma. Ha a zsidóság mint olyan kíván hangot adni, a saját lapját használja erre és ha néha valahol egy-egy tollforgató megjelenteti cikkét, esetleg zsidó vonatkozású irását, mi sohasem vesszük zo-

kon; de igenis elítéljük, ha a katolikus újság, mint most is, másról beszél, címével megtéveszt, tartalmával mérgez ahelyett, hogy a megbékélést szolgálja éppen. Páris árnyékában. Arról keseregni, hogy a zsidóság támadja az egyházat és ugyanakkor újabb alapos okot szolgáltatni ha nem is támadáshoz, hanem súlyos megállapításhoz, nagyon utálszó taktika.

Mert amikor a Felelős Szerkesztő a szociális munka terén való egyelértésről ír, akkor csak azt mondhatja, a katolikus és izraelita hitfelekezetek e téren megférnek egymás mellett. És ha a koalícióban sincs hiba, akkor az ott jelenlevő politikai pártok képviselői működnek harmonikusan együtt. A koalícióban nem keresztények vagy árják és zsidók vannak, hanem a függelenségi frontba tömött pártok képviselői. Vagy talán a katolikus egyház tagja a koalíciónak? Kénytelenek vagyunk most már megállapítani, hogy az ilyen irások egyáltalán nem szolgálják a megbékélést.

De a legnagyobb meglepetést a Felelős Szerkesztő az a megállapításával keltette, hogy mindkét részen a hangoskodók, karriervadászók, szájhősök vannak az élen. Mi úgy tudtuk, a katolikus egyház élén a hercegprimás áll. Vagy talán nem az egyházra célt? Állítjuk: a pártokra gondolva, a zsidóságról beszélni, nagyon fasiszta izü. A zsidóság, vagy ha úgy tetszik, az izraelita hitfelekezet mint ilyen, a politikában schol képviselve nincsen, féltve örködik a felekezet politikamentességén és megelégszik, sőt megelégedett a vallásszabádság jelenlegi fokával. Az izraelita hitfelekezetet ez kielégíti és talán ezzel magyarázható, hogy a politikai pártokat nem téveszti össze az egyházzal. Soha nem tekinti a miniszterelnököt a református egyház képviselőjének, vagy valamelyik minisztert egy másik egyház reprezentánsának. Ez az, amit az „Uj Ember“-nek el kellett mondanunk.

OSSIETZKY

Irtta: SÓS ENDRE

I.

Most van tíz éve, hogy a náci-börtönben senyvedő *Ossietzky* kapta a Nobel-békedíjat, amelyet számára követelet szinte az egész világ haladó közvéleménye.

Ez a tizedik évforduló ad különös aktualitást ennek a kis cikknek, bár *Ossietzky* olyan nagyság volt, akiről minden időszerűség nélkül is lehet írni...

II.

1932 májusában, amikor nyolcadszor, vagy kilencedszer tettem látogatást az öszszomlóféltben lévő weimari köztársaságban, egyik este a következőkkel telefonált rám egyik berlini újságíró-barátom, aki azóta valamelyik náci-táborban pusztult el:

— *Ha akarsz valami érdekesebb látni, gyere reggel 7 órakor a Nollendorfpplatzra!*

Ott voltam a jelzett időben... Husz taxi állt az egyik épület előtt. Mindegyiken a köztársasági lobogó. A ház elé

pedig egymásután érkeztek a progresszív német szellemi élet legjobbjai.

Kíváncsian vártam: mi lesz?

Tizenöt-husz perc múlva a kis író- és tudós-gyülekezet tagjai megemelték kalapjukat. Az odaérkező *Karl von Ossietzky*-t üdvözölték.

Néhány pillanat múlva már körülvette őt az egész kis csoport. És *Alfred Polgar*, akinek sikerült a náci-elöl kimenekülnie és most Amerikában él, szép beszéddel bucsuzott a börtönbe induló kollégától...

III.

Alfred Polgar szónoklata után az írók és tudósok a taxikba ültek. Az első taxin *Karl von Ossietzky* és *Alfred Polgar* foglalt helyet.

Igy indult a menet a Berlin—Tegel-i fogház komor épület-tömbje felé, ahol már várta a cella Ossietzky-t, a legnemesebb német humanisták egyikét, aki oroszlánként harcolt már a weimari látszat-

demokrácia idején is a sötét-ség hatalmai: a militarizmus, a fekete Reichswehr, a Feme-gyilkosok és — nem utolsó sorban — az antiszemitizmus ellen.

A weimari Németországban mindenki kaphatott bűnbocsá-natot. De Ossietzky számára nem lehetett amnesztiát kieszközölni. Ugy haragudtak rá a weimari rendszer összes inté-zői...

IV.

Ossietzky úgynevezett „kellemetlen ember” volt. A Tagebuch és a Weltbühne hasábjain mást sem csinált, mint kellemetlen igazságokat mon-dott.

Állandóan felszinen tar-totta az antiszemita jelensé-geket is. Hol arról vezércik-kezett, hogy Dinter és társai szabadon méltéyzhetik anti-szemita ponyvaregényeikkel a német népet. Hol arról glosz-százott, hogy mikép énekel-hetik a náci magáncsapatai a nyílt utcákon a Horst—Wessel-dalt és hogyan türik a hatóságok a „spriccelő zsidó vér”-ről szóló lázító nótá terjesztését? Hol szóvá-tette, hogy micsoda zsidó-rendszabályokat jelentettek be hatalomrajutásuk esetére, ezen, vagy azon a náciügylé-sen.

V.

1927-ben, vagy 1928-ban egy budapesti napilap szá-mára interjút készítettem Karl von Ossietzky-vel. A Weltbühne szerkesztőségében kerestem fel. Berthold Ja-cob-bal, az igazság e másik bajnokával ült ugyanegy szo-bában.

Az interju, amit légipostán küldtem Pestre, nem jelent meg. A magyar napilap szer-kesztői — akik közül az egyik kitért zsidó volt — valószínűleg magukra vették Ossietzky megállapításait.

Ma is jól emlékszem, hogy miket mondott. Körülbelül ezeket:

— Az antiszemitizmus nő-tön nő. De mindenki úgy tesz, mintha nem akarna róla tu-domást szerezni. A baloldali strucepolitikát csinál. Pedig, ha nem történik valami, nagy ára lesz ennek a strucepolitikának. Az antiszemitizmuson keresztül csempézik be a német néphe a náciizmus mér-gét... Hígyje el, hiába be-széltek! Nem akarnak rá-m hallgatni! A baloldali vezetői nem akarnak „zsidóvédők”-nek feltűnni. Holott a zsidó-védelem — embervédelem. Az embervédelem pedig a demo-krácia legfőbb fundamentu-

ma... A zsidók is nagyon szemérmesek. A német zsidó-ság vezetői még mindig nem kongatják meg a vészharan-gokat. Lekicsinylik az ezrével és ezrével megjelenő anti-szemita röpiratok jelentőségét. Pedig baj lesz... Nagy baj lesz...

VI.

Ossietzky-nek, sajnos, igaza lett. A náci az antiszemitiz-

Szocializmus és cionizmus

A Szocialista Cionisták (Ichud-Mapáj) Pártja e heti szokásos pártnapján, a párt elnöke, Dé-nes Béla dr. nagyszerű és igen figyelemreméltó előadást tartott e sokat boncolt témáról. Köny-nyű lenne választ adni arra a kérdésre, kezdte az előadó, hogy miért szocializmust. Hi-szen a mózesi szociális törvé-nyek örökre bevéődtek a zsi-dóság gondolkodásába. De ha nem vallásos nézőpontból aka-runk válaszolni, akkor is ké-zenfekvő a felcset. A modern szocializmus megalapítói kö-zött rengeteg a zsidó s a magyarországi Szocialdemokrata Párt 75 éves története ugyan-csak rengeteg zsidó nevet mu-tathat fel. Szeretnék azonban a dolgot másutt megfogni, vala-hol a gyökereknél. Meg kell ke-resnünk a zsidó nép születésé-nek pillanatát s ha ezt keres-sük, úgy azt látjuk, hogy a zsi-dó nép a Józsefet megelőző korszakban tulajdonképpen csu-pán törzsek és családok hol la-zán, hol szorosabban összekap-csolt részeitől állott. Ugyan-ugy, mint ahogy az arab népek legtöbbje még ma is csupán itt tart. A zsidó nép talán akkor született meg, midőn Mózes le-ment az építkezésekhez és nem bírván látni, hogy a zsidókat mennyire bántalmazták, agyon-ütött két rabzsolgafelügyelőt. A zsidó nép emlékezetéből soha nem veszett és nem is vesztet ki annak tudata, hogy népi éle-te, deportált, rabzsolgahadból nőtt ki. Olyan rabzsolgahadból azonban, amely fölécsat úra s elnyomó ellen és éppen ezért azt is mindörökre megtanulta, hogy míg a világ el nem jut a szociális kiegyenlítéshez és meg-valósulás stádiumáig, addig a zsidóknak mindig az üldözöt-tek, elnyomottak és kiszákmá-nyítottak mellett a helyük.

Sokan persze azt állítják, hogy a zsidó örök kapitalista, ami ugyan nem igaz, mert a kapitalizmus nem zsidó talá-lmány s mindaddig, míg kapi-talista társadalmi rendszer az uralkodó rendszer, addig ter-mészetes, hogy lesznek zsidó kapitalisták is, ugyanugy, mint ahogy vannak és lesznek ke-resztény kapitalisták. Azonban éppen Hatvany Lajos báró nem csupán saját életével, de még egy regényciklussal is, amely-

muson keresztül injekcióták a német néphe a szélsőjobb-oldali mentalitást.

S miközben Ossietzky, aki már a weimari köztársaság idején is hőrtönbe került, a náci kinzókamráit szenved-te, a Horst—Wessel-dalból nemzeti ének lett és — a zsi-dó vér nemesak a gyalázatos dalban, hanem a gyakorlat-ban is spriccelt a náci bic-a-káitól...

nek sajnos csupán első köte-te jelent meg, próbálta bizonyi-tani és igazolni, hogy a zsidó nagyapák keserevesen megszer-zelt vagyona mint uszik el a zsidó apák és unokák kezén. Akik már nem bírnak igazán és szívből kapitalisták lenni, hanem hajlamaik s tudatuk alól fölbukknó érzéseik és ér-tékeléseik alapján elfordulnak a tőkés társadalomtól és bele-velik magukat oda, ahol a rab-zsolgák, a „megszomorítottak és megalázottak” élnek és szen-vednek.

A zsidó tehát nem lehet más, mint szocialista és amennyire visszautasítjuk, hogy egyes zsidó kapitalisták büneiert az egész zsidóságot vonják perbe, any-nyira igaznak kell elfogadnunk az antiszemiták, fasiszták és náci másik vadját, hogy a zsidók szocialisták, kommunis-ták, forradalmárok s szemben állanak a jelenlegi társadalmi renddel. Mert a szocializmus, kommunizmus és forradalmak. ban a zsidók teljes szívvel és lélekkel vesznek részt egy új, szocialista társadalmi és gazda-sági rend megvalósításáért. Erre kötelezi őket népi indulásuk.

Ennek az indulásnak azon-ban nem csupán előnyei, sőt, sokkal inkább súlyos hátrányai vannak és ez teljes egészében megmutatkozik a zsidó léték-ben. A zsidók gyökértelensége, a természetlől és az állatoktól való elfordulás, sokszor bete-ges irtószás, mind ebben lelik magyarázatukat. Hiszen a zsi-dók rabzsolgásorsán a galut mit sem változtatott. A közép-korban a jobbágyok kötődhet-tek földhöz és faluhoz, mert voltak jogaik, ha bármily cse-hélyek is, ezzel szemben a zsi-dókat adták, vették, ajándékoz-ták s még azt is megszabták sokszor, hány gyereke lehet. Éppen ezért a modern Palesz-tina és munkáspártjának szo-cializmusa merőben különbözik más pártokétól. Hiszen a zsidó-kat először röghöz kell kötni, vissza kell vezetni őket a ter-mészethez és talán azt is mondhatnók, a természetes élet-módhoz. Csupa olyan feladat, amelyet a világ egyetlen szo-cialista pártjának és mozgalmá-nak sem kell megvalósítania.

Ezek után nem lesz nehéz válaszolni arra a kérdésre, hogy miért cionizmus. Ahhoz, hogy

a zsidó kiszakadjon egészségtel-en gazdasági strukturájából, amelybe a galutban kényszerült és még ma is állandóan kénye-szerűl, ahhoz, hogy visszake-rüljön a földhöz és a termé-szethez, ahhoz világnézetének teljes átalakítására szükség van. Már pedig a cionizmus az egyetlen mozgalom, amely a zsidótól eddigi életének s gon-dolkodásmódjának teljes fel-adását követeli, még akkor is, ha itt él továbbra is a galutban! De nemesak követeli ezt min-den egyes zsidótól, hanem meg is mutatja az átalakulás útját. Mindenekelőtt ráneveli és rá-szorítja a zsidó ifjúságot a két-kézi munkának nemesak tiszte-le-tére és megbecsülésére, ha-nem gyakorlására is. A cionis-ták mezőgazdasági és ipari kol-lektívái mintaszerűek minde-nütt, Magyarországon pedig egészen egyedülvalók s példá-képpül szolgálhatnak minden-nemű ilyfajta kezdeményezés-nek. A zsidó felnőtteknek pedig főleg a Szocialista Cio-nisták Pártja igyekszik álla-ndóan bizonyítani, hogy most folytatott élete és gazdasági be-illesztődése egészségtelen és heiytelen, amin sürgősen vál-toztatni kell. Le kell vonni a tanulságokat bizonyos adott té-nyezkekből és helyzetekből, nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy olyan bírodalom szom-szédságában élünk, amelynek nem csak életünket köszönhet-jük, de szükségünk van jóindu-latukra és támogatásukra, ami gyakorlatilag annyit jelent, hogy végleg el kell temetni azt az egyesek agyában talán még ma is felrémő gondolatot, hogy itt a magángazdálkodás olyan rendje lehetséges, amely 1938 előtt volt.

És cionizmus azért is, mert az elmúlt események lehetetlen-né teszik a zsidók számára, hogy vakon elmenjenek a zsidó történelemi lörvényszerűségei mellett, amikre pedig egyes-egyedül csak a cionisták hívják fel figyelmét, nem azért, mert prófétaik voltak, hanem azért mert megtanulták s hozzátehet-jük: jól megtanulták a leckét, me-lyet a zsidó sors, a zsidó törté-nelem föladott volt számuk-ra. S ez azt jelentette, hogy adott pillanatban egyedül a cionisták voltak képesek csele-kedni, minden egyébtől elte-kintve azért, mert ők az elkö-velkezőkre fel voltak készítve és fel vannak készítve ma is.

Szocializmus és cionizmus: egyetlen megoldása a zsidóké-r, désnek — fejezte be előadását dr. Dénes Béla.

★

Dr. Dénes Béla előadását meg-előzően a rendes heti műsor keretében Zengő Ibolya, a ki-tünő hegedűművész nő szerepelt igen nagy sikerrel, utána pedig dr. Berg József kispesti főrabbi beszélt a nagyünnepekkel kap-csolatatos zsidó kérdésekről. Er-dekes fejtegetéseit a közönség nagy figyelemmel hallgatta s lelkes tapsokkal honorálta.

KATONA JÓZSEF;

Bucsu az ünnepektől

„Mindennek meyoan az időszaka és ideje van minden törekvésnek”, így szól Kohelet, a sátrak ünnepének szentírásai bölcsője s mi átérezzük e szavak jelentőségét, mialatt sátrunkban ülünk s az időmulás csendjében hallgatjuk a sárguló falevcek zizegő hullását és szemléljük a tarka természet lassu hervadását.

... A sátrak ünnepének ideje is elmúlik. Elérkezik az utolsó félünnep, az ötödik nap, amelyet bünbánatnak szentelünk.

HOSÁNNÓ RÁBBÓ

napja ez, amelyen a hagyomány szerint Isten megkezdi Újévkor megirt és az Engesztelő-napon megpecsételt ítélete végrehajtását. Ezért büncinak tudatában és megbánásával megegyszer Isten elé állunk. Az ünnep előestjét átvirrasztjuk és Mózes ötödik könyvét olvasszatjuk. Reggel felöltjük fehér gyolcsingeinket, fehérbe öltözik erre a napra megegyszer a templom is és visszatérnek a „főbevetés napok” megrázó melódái. „A mélységekből szólított Örökkévaló Uram, hallgass szavamra, fordulj könyörgésem felé. Ha a bűnökkel megőrzöd, Uram Isten, ki állhat meg előttem?” Így imádkozunk a megtérés utolsó időpontján. Azután kiemeljük az összes Tórákat, majd hétszerez körmenetben körüljárjuk a Tóra-olvasó emlékvényt és Isten segítségéért könyörgünk.

Az istentisztelet után ősi szokás szerint az ünnepi csoport füztagallyának leveleit lehullatjuk, ezzel is jelképezve vágyunkat, hogy amiképpen a füztagally leveleit leverjük, úgy semmisítse meg Isten a mi vétkeinket...

A zárónap, a sátrak ünnepének nyolcadik napja:

SEMINI ÁCERESZ.

Különálló ünnepnapunk ez, amely önállóan zárja be az őszi ünnepek sorozatát. E nap délutánján bucsuzunk a sátrtól, de valójában erre a napra már nem vonatkozik a sátrak ünnepének két szimbóluma. A délelőtti istentiszteleten Mázkir-ima keretében megemlékezünk halottainkról. E napnak megkapó szép imádsága: fohász az esőért, A

földművelés szeretetében élő Izrael Peszach ünnepén harmalért könyörög, most esőért fohászodik az Egek Urához, így szólva: „Mert te vagy ó, Örökkévaló, mi Istenünk, aki szelet fuvat és esőt hullat; áldásra — de nem átokra, bőségre — de nem szükségre, életre — de nem halálra”.

Este köszöntjük a második záróünnepet, a Tóra ünnepét,

SZIMCHÁSZ TÓRA

napját. Ekkor fejezzük be szent Tóránk egész évi felolvasását és ugyane napon kezdjük el. Diszes külsőségek között juttatjuk kifejezésre örömmünket, boldogságunkat. Előeste és délelőtt is dalolva,

hétszerez menetben hordjuk körben összes Tóráinkat. A Frigyszekrényben ilyenkor egyetlen szál gyertya ég, a gyermeksereg zászlókkal kíséri a Tórákat és száll az ünnepi himnusz ősi dallamán: „Ó, Örökkévaló, segíts, ó, Örökkévaló, boldogíts! Könyörgünk, Istenünk, hallgass meg minket esdeklésünk idején”.

A délelőtti istentiszteleten három Tórából olvasunk fel és minden férfit felhívunk a Tórához. A gyülekezet három tagja kilüktetésben részesül, mert a befejező, a kezdő és a prófétai szakaszok felolvasásához felhívott a Tóra, Teremtés könyve és a prófétai olvassmány „völegénye”. Régi szokás szerint ők az

A Kuria nagyfontosságú ítélete a zsidó ingóságok kérdésében

Feltűnést keltő ítéletet hozott a Kuria egy ügyben, amelyben a jogkérdés a zsidó ingóságok sorsa körül forgott.

Perbeli felperes a „falubeli lakos” volt, aki a zsidóknak a községből való deportálása után a deportált zsidó tehenét a községi előjáróság által tartott árverésen megvette.

Alperes a deportálásból hazajött zsidó volt, aki hazajövetele után tehenét hazavitette.

Ezekután beszéljen az ítélet: „A felperes a zsidók deportálása után, 1944 május hó 22. napján a H. községi előjáróság által nyilvános árverés alá bocsájtott és az alperes tulajdonában volt 1936. évi személytarka tehenét megvásárolta és marhalevéllal a saját nevére íratta. 1945. év tavaszán az alperes, amikor a deportálásból hazajött, a tehenet a felperestől ennek becsúgyezése nélkül hazavitte és a tehenet ma is birtokában van.

A zsidók vagyonának bejelentése és zár alá vétele tárgyában kibocsájtott és az 1944. évi április hó 16. napján hatályba lépett 1609/1944. M. E. számú rendelet értelmében a felujánlási kötelezettség (1.070/1943. M. E. sz. rend.) alá nem eső meglévő vagyonát minden zsidó 1944. évi április hó 30. ig a lakóhelye szerint illetékes pénzügyigazgatóságnál bejelenteni volt köteles, — de a bejelentendő vagyon a bejelentő birtokában megtagadó volt és a rendelet nem tartalmazott olyan rendelkezést,

hogy az ilyen vagyontárgyak elkoboztassanak és értékesíttessenek.

Csak a zsidók vagyonával kapcsolatos egyes kérdések szabályozása tárgyában kibocsájtott és az 1944. évi július hó 23. napján hatályba lépett 2.650/1944. M. E. sz. rendelet utalta a zsidók örökléséből vagy rendelkezése alól kikerült vagyontárgyaknak a megállapított irányelvek szerint való értékesítését a zsidók anyagi és vagyoni jogi természetű kérdéseinek egységes elvek szerinti megoldására kinevezett kormánybiztos feladata körébe.

Elként az 1944. évi május hó 22. napján, vagyis akkor, mikor az alperes tehenét H. községi előjárósága elárvereztette és azt a felperes megvette, nem is létezett még olyan jogszabály, amely az ilyen módon történő vagyoneladást megengedte volna. Következésképp ezt az árverést és az arra alapított tulajdonserzést, mint még az akkori „jogszabályokkal” is ellenkezől, érvényesnek tekinteni nem lehet.

Az árveréskor a felperes tudta, vagy eleml gondossággal megismerhette azt, hogy a közfelügyelet, mint a törvényes rendelkezéseket, valamint az általános emberl jogokat sértő, nem tartotta jogosnak és erkölcsösnek a zsidó vagyonnak elkobzását és annak a volt tulajdonos számára történő eladását.

Igy a felperes joggal nem is hihette azt, hogy a szóbanforgó szerzése jogszerű. Ezért téves a fellebbezési bíróságunk az a jogi állásfoglalása, hogy a felperes a

örömnapp délutánján megvendégelik a gyülekezés tagjait.

... Így bucsuzunk a Tóra örömteli ünneplésével nagy ünnepeinktől. Amikor felragyognak az esti csillagok, már elszáll az ünnep s ezidém a szombat nyugalma tér be hozzánk. E szombatnap után elindulunk az új esztendőcsendes hétköznapjaiba... Mielőtt hozzálátunk mindennapi munkánkhoz, eképpen imádkozunk:

„Te ajándékoztál meg kegyelmeddel, hogy megismerjük Tórádat és oktattál, hogy teljesítsük akarodat törvényeit. Elválasztottad Örökkévaló Istenünk a szentségest a köznapitól, a világosságot a sötétségtől, az ünnepnapot a munka napjától, Atyánk, Kétlányunk, hozd ránk a beköszöntő napokat, békességre, menten büntől, tisztán vétektől, hogy Hozzád hitben ragaszkodhassunk...”

szerzés alkalmával jöhiszem volt és ennek következményeként a felperes a tehenet borjártulajdonost szerzett a azt vagy annak ellenértékét, valamint a tehenet tartására fordított kiadásait az alperestől külön per útján követelheti. Enneklogva az alperes felülvizsgálati kérelmének helyet kellett adni.

Megjegyzni a Kuria, hogy az alperes a felülvizsgálati tárgyaláson kötelezően kijelentette, hogy amennyiben a tehenet a felperesnél léte alatt ellett bor-

Tisztítsunk

FREGOLAN

fürdőkádpasztával.

niért fizet a kádban fürdési élvezet. Hygienikus tisztaság állapotban átengedni a család másik tagja részére, emberi kötelesség! Ezért használjon

FREGOLAN

fürdőkádpasztával

A JÓ EGÉSZSÉG ELSŐ FELTÉTELE... A TISZTASÁGI!

Gyártja: Reichenhál Emil és Béla
Budapest, VIII., Szécsygar-u. 1-3
Telefon: 137-330

aját a felperestől valóban elvitte, kötelezettséget vállal ugyanolyan hasonlóságú borjának a felperes részére leendő kiadására.

A kifejtetteknél fogva, de még azért is alaptalan a felperesnek a 300/1946. M. E. sz. rendeletre utalással előterjesztett felülvizsgálati panasz, mert e rendelet 3. §. (1) bekezdése szerint a zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok folytán zsidó birtokból kikerült ingóság visszakövetelésének akkor nincs helye, ha ez lakás, a háztartás, vagy ruházatkódás céljára szolgáló blyan életszükségleti tárgy, amelynek birtokába a birtokos hatóság közbejöttével jutott, feltéve, hogy annak ilyen módon való megszerzése éleviszonyainál fogva, különösen a háborús események (kibombázás, hatósági kiürítés) folytán bekövetkezett helyzetben rá volt utalva és e ráutaltsága továbbra is fennáll.

A felperes előadta ugyan, hogy szegény munkásnő, aki a per tárgya tehénét nehéz testmunkával meglakartott pénzen szerezte, de nem is állította, hogy e szerzésre a háborús események folytán bekövetkezett helyzetben (kibombázás, hatósági kiürítés) rá volt utalva. A kérdéses tehén különben sem minősíthető olyan életszükségleti tárgynak, amely a lakás, háztartás, vagy ruházatkódás, tehát személyes életszükséglet tárgya volna. Azt sem állította a felperes, hogy a kérdéses tehénre mezőgazdasági ingatlana megművelése céljából volna szüksége s így mezőgazdasági ingatlan élő felszereléséhez tartoznék, miért is a felhívott rendelet 12. §. (2) bekezdésében foglalt rendelkezést alkalmazni nem lehet.

Nem sértett tehát jogszabályt a fellebbezési bíróság azzal, hogy a keresetet elutasító elsőbírósági végítéletet helybenhagyta.

Az ítéletet a Kuria 1946. július 13-án hozta P. II. 388/1946 ügyszám alatt, a tanácsban dr. Gál László kuriai bíró elnökölt, az előadó dr. Monostory Károly kuriai bíró volt.

Kiegészítjük a fentieket még azzal, hogy a Kuria, szemben a fellebbezési bírósággal, kifejezetten mellőzte annak kimondását, hogy a felperes a per tárgya tehén megszerzésében jóhiszemű volt és ennek folytán megtagadta a felperestől a kereseti jogot a tehén borja teljes értékének megtérítésére és a tehén tartására fordított kiadásokra.

Az ítélet számos szempontból érdekes:

1. Figyelemreméltó, hogy a Kuria a Sztójay-uralom emberfelelőtlen barbár rendelkezéseit nem tartja jogszabályoknak, mert hiszen a „jogszabály“ szót e rendelkezéssel kapcsolatban időszelbe téve használja.

2. Nem lehet eléggé nyomatékosan felhívni a figyelmet az indokolásnak arra a mondatára, amely márványba vésést érdemelne meg:

„A közfelfogás, mint a törvényes rendelkezéseket, valamint az általános emberi jogokat sértett nem tartotta jogának és erkölcsének a zsidó vagyontulajdonosok kárát törvényt eladását.“

3. Számos esetben fog jelentőséggel birni a Kuriának az a megállapítása, hogy még Endre és Baktyék ugynevezett „jogszabályai“ sem tették lehetővé a zsidó vagyontulajdonosok értékesítését 1944. július harmadikától 1944. július harmadikáig, azaz akkor is csak a zsidó vagyontulajdonosok kormánybiztosának adtak erre hatalmat. Végéig jogtalan volt még a fasiszta rendelkezések szerint is mindaz, amit községi eljárásságok vagy más hatóságok az eldeportált zsidók jószágainak elárverezése körül véghezvittek. Mindazok, akik ezeknek a mindenképpen jogtalan eseményeknek a jogcímén jutottak zsidó javak birtokába, viselni tartoznak jogtalan birtoklásuk következményeit. Itt csak mellékesen jegyezzük meg azt, hogy a jóhiszeműség fogalmilag is ki van zárva, mert jóhiszemű csak az, aki a tényekben, de nem a jogszabályban téved. Aki tehát olyan jogszabályban hisz, amely nem létezik, nem jóhiszemű. Ennyiben a Kuria ítélete is kiegészítésre szorulna.

4. További igen figyelemreméltó megállapítása a Kuriának, hogy a háziállat nem olyan személyes életszükségleti cikk, amely a sokat emlegetett és bírált u. n. 300-as ingórendelet határozmányainak megfelelően rászorultság esetében el volna vonható a deportálásból hazatért zsidó elől.

Haskó mérnök cíanoz

Erzsébet-körút 16. Telefon: 222-223.

Hó és sárcipőt
szaküzletben
vásároljon, vagy
javítsa meg
régijét

“RECORD“
gumi szaküzlet
VII., Király-u. 33.
Telefon: 423-327

Több mint 3800 somogy megyei zsidó pusztult el a deportálásban

A kaposvári hitközség emléket állított mártírjainak. A krematóriumok füstje elszáll, a szélszört hamvak és végelethaltan tömegsírok felett újból és újból kisarjad a fű, a létért folytatott szünetnélküli harc megújuló erőfeszítésre készletli a föld vándorát, de mint élő Pháros virraszt és örködik a szeretet, hogy az ártatlanul mártírhalt haltak szellemvilágát fájdalmas kegyeletérzéssel kapcsolja a hátramaradtak örök emlékezéséhez.

Közel 4000 deportálásba hurcolt és elpusztított kaposvári és somogy megyei zsidó hittestvér szellemzárnyakon lebegő lelke ölelte körül szeptember 29-én a kaposvári zsidó templomot, hogy egybefonódjon a maradék kaposvári és somogyi zsidók lelkével, akik ez alkalommal elzarándokollak templomukba, hogy porbasujjoltásuk fájdalmas üzenetét elsrják és a legszörnyűbb megpróbáltatásokon is túl könnyekben fogant szent fogadással új hitet tegyenek az örök zsidó eszmények mellett.

Mi a zsidóság és mi tanításainak eszmei lényege?

Mindenekelőtt és mindenképp főlött szent emlékközösség, messiási szomj és áhítat Isten megvalósítására a földön!

Igen, ez a zsidóság, és ez tanításainak eszmei tartalma és ezt a küldetést és rendeltetést reuelálta az egész szeptember 29-i zsidó gyászünnepség és ezt a célkitűzést és feladatot demonstrálta az emlékünnepevény elhangzott két gyönyörű emlékbeszéd.

Isten áhítása és megvalósítása! Ennek utjait és eszközeit fejtegette és világította meg ráragogó ékesszólással dr. Krausz Henrik főrabbi, aki elmélyült, gondolatokban gazdag szónoklatában visszapillantást vetett az emberi nem szabadságáért és jobb sorsáért folytatott küzdelmeire és kimutatta, hogy amíg a zsidóságtól kapott szeretet-tanokat olyan sokszor megcsufolta a világ, a zsidó közösség mindenkor a legmagasabb, legnemesebb erkölcsi ideálok és az örök emberi humánnum zászlóvivője és hordozója volt és minden fájdalmas megpróbáltatáson keresztül az is maradt.

És még mi a zsidóság?

Emlékezés-közösség a vérben, a szívben, az évezredek mártír-sorsban, a soha meg nem szűnő szeretetben.

Ez volt az alap gondolata annak a meghatározó emlékbeszédnek, amelyben dr. Löwy László orvos, kulturálójáró a mártírhaltált halt édesanyák, édesapák, hitvesek, öregsülők, gyermekek és barátok emlékeit idézte.

Az ünnepség Rosneberg Ernő főkantort művészi gyászszolozsmával fejeződött be.

Ezután temetőjébe vonult a kaposvári zsidóság, hogy az áldozatos emlékezés szellemének

megfelelően jelen legyen a megépítendő szimbolikus siremlék alapkövetésénél. Itt Antli Ödön emök és Fischer Pál temető. és templomelőjáró megindult lélekkel ecsetelték a megcsontított, alig tizedrészen megmaradt vallásközösség gyászát és megfogadták, hogy a templom két oldalán elhelyezett márványtábla és a temetői siremlék örök figyelemzetelői fognak maradni a kaposvári zsidóságnak arra, hogy hitéleti kereteit, de egész életét is mindenkor az elhunytakra való emlékezés áldó szellemével töltsse meg és a vallásközösség szent célkitűzéseit a tragikus sorsu nemzedék így adja majd át az egyéni lét mulandósága fölött örökös Örökkévalóságnak.

Ilyen szellemben örökítette meg és így örzi emléket a kaposvári zsidóság azon drága elhunytjainak, akik messze idegenben jeltelen sírokban pihennek az embertelen gonoszság, az ádáz gyűlölet és téboly áldozataiként és akik, miként a márványtáblába véselt szöveg hirdeti: „Libanon cédrusaihoz voltak hasonlók, dicsőségben nagyok és hitben jámborok, csendben élők és szeretetben boldogok, akiknek vére hullott és erejük mártírsága hanyatlott...“ „... akik most alusszanak, de majd egykor felszerkenek és addig is fénylenek, mint az éjnek fényessége, miként a csillagok örökkön-örökké.“

GYENES ZOLTÁN

Dr. BÉKESI TIBOR és
dr. HARASZTHY VINCE
nyug. rendőrezredek

MAGÁNYOMOZÓ

Irodájukat ismét megnyitották.

MEGFIGYEL!

NYOMOZ!

INFORMÁL!

VII., Erzsébet-krt. 17. III. 14.

Tel.: 222-802.

Villamossági

háztartási cikkek, szerelési anyagok. Vétel. Eladás. Bizomány. GERŐ SÁNDOR, Budapest, VI., Ó-utca 21.

Tollat ingyen

sehol sem kap, de legjobb minőséget nagy választékban;

Paplan pelyh 48.- Ft
Dunna pelyh 25.- „
Prima íbatoll 12.- „
Vegyes fehér-toll 6.- „
Szürke kacs 4.- „
Tarka díszpárna 2-3.- „

Kg-ként bruttó papírzsákban postán, utánvétellel szállít!

VIGH JÓZSEF

ágytollvállalato,
KISKUNFÉLEGYHÁZA

HOGY TÖRTÉNT?

XL.

Horthy és a deportálások

Ravasz László püspök április 27-i kormányzói kihallgatásáról jegyzeteket készített. (Ezzel lapunk 1946. augusztus 22-i számában foglalkoztunk.) Ebből meg tudható, hogy Horthy már abban az időben tudta, hogy a németek többszáz ezer zsidót az országból ki fognak szállítani és ezekre vonatkozóan megjegyezte, hogy „ugyanolyan dolguk lesz, mint annak a többszáz ezer magyar munkásnak, akik évek óta Németországban dolgoznak.” (1) Erről a nagyjelentőségű kihallgatásról Ravasz püspök még részletesebben emlékezett meg a népbíróság előtti kihallgatásán és ebből kiülönik, hogy Horthy már akkor előre tudta, hogy nemcsak a munkaképes zsidókat fogják deportálni. Ravasz püspök előadta, hogy milicyst, Perényi Zsigmondtól, a felsőház elnökétől tudomást szerzett a nyiregyházi, kassai és marosvásárhelyi gettózásokról és „fellázadt és kétségbeesett” leveleket kapott, hogy „karámszerűen ösztönöztek az embereket, férfitakat, gyermekeket, aggodat együtt” — felment a kormányzóhoz és elmondotta neki: „Nagyon kértem arra, hogy a legértelmezesebben szálljon szembe ezekkel a dolgokkal és ne engedje saját nevével fedeztetni ezeket az eseményeket, mert ahogyan az emberek ismerem, kétségbeesett helyzetben majd azonnal fognak védekezni, hogy az ő tekintélyét használják fel. Nem volt kellemes a közbenjárásom, sem az állásfőre, sem rám. Nem is szoktam soha csinálni. Ez volt az első és utolsó eset. A kormányzó ekkor azt mondotta nekem: „munkaszolgálatra viszik ki azokat, akiket katonai szolgálatra nem vehetnek igénybe, — családjukat pedig azért, hogy együtt legyenek”, (ugyanazt mondotta Wessenmayer Sztójaynak) „és családjukat ne a nemzet tartsa el, amikor ők ott kint keresnek” (?). A népbíróság tanácselnöke ennél a pontnál azt a kérdést tette fel Ravasz püspöknek, hogy ez a magarázkodás jóhiszemű meggyőződése volt-e a kormányzóknak, vagy pedig „éppen a kihallgatásnak a kérdéssel kapcsolatos súlyosan kellemetlen ízeit és lényegét akarta vele csökkenteni, hogy valamiféle könnyítést tevénytén saját magának, püspök ur előtt érzett kellemetlen helyzetében”. Erre a bírói kérdésre Ravasz püspök így válaszolt: „Azt hiszem, a kormányzó félre volt vezetve és ezzel lelkiismeretét megnyugtatta”.

„Mindketten szegedi tisztjeim”

Horthy és a deportálások közötti kapcsolat vizsgálatakor kénytelenek mutatkozni, hogy milyen körülmények között ne-

vezte ki Endrét és Bakyt államtitkárrá. Sztójay tagadásba vette, hogy ide vonatkozóan bármilyen előterjesztést tett volna. Jaross beismerte, hogy ő volt az, aki a kinevezést előterjesztéseket megtette és Horthynak semmi kifogása sem volt, sőt — Jaross ezt megerősítette — „egészen pontosan emlékszem szavaira, azt mondotta: mindketten szegedi tisztjeim voltak, helyes, hozzájárulok”. Már Ravasz püspök egészen másként festi le a kormányzó és a deportáló államtitkárok közötti viszonyt. Szerinte április 28-án a kormányzó elmondotta neki, hogy „felháborodással vette tudomásul ezeket a visszaéléseket” és hozzátette, hogy „nagy pánikát csinált”, „lekergettem a két államtitkárt Nyiregyházára, csinaljanak ott valamit, segítsenek ezen a lehetetlen állapoton”. Még másképpen világította meg Bakyhoz, de főleg Endréhez való kapcsolatát dr. Kovács István egyetemi tanár felesége, aki Horthynak személyes ismerőse volt. Ő is elismerte, hogy Horthy régebben Endrét kedvelte, „támogatta is”, de később elejtette. Állítása szerint már Endrének pesivármegyei alispánná való választása sem tetszett Horthynak és ezt megakadályozni igyekezett. Amikor mégis megválasztották és Endre háromszor is jelentkezett a kormányzónál kihallgatás végett, egy alkalommal sem fogadta. Kovácsné szerint 1944-ben Horthynak igen rossz véleménye volt Endréről. Kovácsné Horthy előtt állandóan ismertette a gettóztalásokat és a deportálások rémségeit. A kormányzó nem akarta elhinni és azt mondotta: „Azonnal magamhoz fogom kérni a belügyminisztert, Jaross Andort és felvilágosítást fogok tőle kérni”. Jaross pedig úgy referált, hogy szó sincs ezekről a dolgokról, „ezeket mind a zsidók terjesztik”. Amikor a szörnyűségek fokozódtak — dr. Kovácsné valótlansága szerint — újra jelentést

tett Horthynak, aki azt válaszolta: „Nem bírok ezekkel az emberekkel” és „szadista gazemberek”-nek nevezte őket. Jarossról Horthynak jobb véleménye volt. A Sztójay-kormányba Horthy kivánságára került be belügyminiszternek, mert Wessenmayer, a Sztójay-kormány bábája, Ruzsnyai kinevezését támogatta, de a kormányzó jobban bízott Jarossban. Amikor Jarost, mint belügyminisztert először fogadta kihallgatáson, így bucsuzott el tőle: „Kedves János, remélem, hogy ezekben a nehéz és súlyos időkben engem fogsz támogatni”. Menyire tévedett! Néhány hónappal később Horthy is tudta, hogy Jaross a náci bérence és ezt nem is titkolta. Szórol-szóra ennek nevezte.

A szegedi deportálások borzalmai

Dr. Kovácsné előadásából kiülönik, hogy milyen irtózatos esetek kerültek Horthy tudomására, amelyek kétségtelenül befolyásolták. A történelmi eseményeknek ez a szemtanúja leírja a szegedi deportálásokat és Endre Lászlónak borzalmas szerepét: „Leutaztam Szegedre és hallottam ott, hogy a kiskunhalasi zsidókat Szegedre vitték el. Előzetesen megbeszéltem Bródy Ernővel és Cavalierrel a Szent Kereszt Szövetség elnökével, hogy mit lehet csinálni. Azt mondották, hogy én mint nő, jobban be tudok járakodni bizonyos helyekre. Elutaztam tehát Szegedre és elmentem a csendőrpatacsnokhoz és előadtam egy mesét, hogy szeretnék a téglagyárba bejutni, mert ott van egy orvos, akinek nagy hátával tartozom, őt szeretném meglátogatni és csomagot neki bevitni. Ekkor a csendőralezredes kijelentette, hogy erről szó sem lehet, oda senki sem juthat be. Azután azt mondotta, hogy valaki mégis van, aki engedélyt adhat, talán Endre László Er-

re azt mondottam, hogy Endre Lászlóval jó barátságban van a férjem. Nem merem mondani, hogy ismerem, mert hátha rájörnek. Másfél óráig beszélgettünk és én olyan bizalmat kellettem a csendőralezredesben, hogy bizonyos dolgokat elmondott nekem. Erre azt válaszoltam neki: „Lehetetlenség, hogy a pesti zsidókat ne vigyék ki, amikor a vidéki zsidókat kiviszik az országból. Ez igazságtalanság. Az alezredes azt hitte, hogy én is az ő felségásán vagyok. Dehogy kérem, — mondotta — ma kezdjük a téglagyárból a zsidók elvitelét, ez szerdára befejeződik, mert csütörtökre várjuk a pesti zsidókat.” Erre azt válaszoltam: „Ez lehetetlen, hogyan tudnák a pesti zsidókat elvinni?” Az alezredes azt válaszolta, hogy Óbudán vannak a vagónok és hadszér csendőrt rendelték fel Budapestre. Megerkezett Eichmann a fődeportátor, akinek ártási gyakorlata van ezekben a dolgokban. Ebben a pillanatban lépett be egy SS tiszt, akinek kénytelen voltam előadni a dolgokat. Azt válaszolta, hogy azonnal letartóztat és bedobot a téglagyárba. Dr. Kovácsné nem kapott engedélyt a téglagyárba való bemenetelre, de azért végignézhetette a szegedi zsidóság elhurcolását. „Félkeltőkor történt a zsidók elvitel. A legszörnyűbb módon brutalizálták őket a csendőrök. Az őreket rugdolták. A közönség sajnálta őket. Erre a csendőrök azt mondották, hogy „Sajnáljátok? Közéjük dobjuk magukat is, menjenek velük.” A csoport végén nagy fekete autó haladt, ott ült az az SS ezredes, továbbá még egy ur, akit nem ismerem és egy fekete-szemüveges ur, aki Endre László volt. Ezek végignéztek az egész jelenetet. Ott álltam a tömeg között. A fekete autó haladt lassan a tömeg után. Az autó egy keskeny uton közepén haladt és 4-5 méternyire volt egy kis parasztház, ennek felé-hoz hurdottam.” Dr. Kovácsné azután vallomást tett arról, hogy milyen brutalitások történtek: „Pl. ment egy öreg házaspár. A férfi nyaka meg volt meredve, lehetett 80 éves, a csendőr puskával hátbavágta. A férfi felborult és erre a csendőr belerugott. Ugy látszik, hogy az arcába rughatott, mert az arca csupa vér volt”. „Csupa öreg embereket bántalmaztak, mert a fiatalok, látva, hogy mi történik, nagyobb tüppel haladtak, de az őreket nem tudtak megállni és rugókkal és puskával üstönöztek őket a gyorsabb menetre”. Dr. Kovácsné ezután felutazott Pestre és jelentést tett a Kormányzónak. „Vasárnap érkeztem Pestre, hétfőn 3 órakor voltam a kormányzónál, aki 5 órakor Jaross Andort, Ferenczy csendőralezredest és a főkapitányt magához kérte és a szemükbe mondotta, hogy mik történtek Szegeden.”

MUNKÁCSI ERNŐ

(Folytatjuk.)

GORIUP ECET

REBENWURZL

orth. kóser szalámi és konzerváruk üceme újból megkezdte működését

★

Gyár: Kazinczy-u. 41.

Üzlet: Laudon-u. 3.

★

Lerakatok az egész városban

Hus- és zsirjegyeket beváltjuk

Megalakult a Magyar Zsidók Országos Egyesületének nevelői és hitvédelmi szakosztálya

A MAGYAR ZSIDÓK ORSZ. EGYESÜLETÉNEK NEVELŐI SZAKOSZTÁLYA okt. 1-én tartotta alakuló ülését. *Ábrányi Aladár* igazgató nyitotta meg az ülést. Köszöntötte a sipolcai dísztermet teljesen betöltő, nagyszámú és az osztály működése iránt nagy érdeklődést tanúsító pedagógusokat, akik megjelenésükkel is igazolták, hogy a zsidó egységet szolgáló munkában teljes odaadással öhajtanak résztvenni.

Dr. Pásztor József tájékoztatta a megjelenteket a Nevelői Osztály feladatairól. Az osztály semmiképpen sem akarja átvenni, vagy csökkenteni az Izraelita Tanítóegyesület munkáját és feladatait. A Tanítóegyesület továbbra is a mult hagyományainak megfelelően foglalkozni fog a zsidó iskola, a zsidó nevelés- és oktatásügy mindennél fontosabb kérdéseivel. Ennek a nevelőosztálynak viszont az a feladata, hogy megteremtse a kapcsolatot elsősorban a zsidó társadalommal olyan módon, hogy a zsidó társadalmat tájékoztatja a zsidó nevelésügy kérdéseiről, de egyidejűleg résztvevő a zsidó társadalom egységrehozatalának munkájában, igyekszik megismerni a zsidóságnak szociális irányu törekvéseivel, hogy tudatos nevelő munkával magára a társadalomra is komoly hatással legyen.

Bizonyos, hogy ilyen kapcsolatot megteremtése a pedagógiai munka még nagyobb megbecsülését is eredményezi majd. A Nevelői Osztály nagy súlyt helyez azoknak a pedagógusoknak a segítségére, akik a zsidó iskolákban működnek, mert azt várja ezektől a pedagógusoktól, hogy azokban a körökben, ahol megfordulnak, a gondjaikra bizott tanulóik lelkébe éppen úgy, mint azok szüzeinél, mint kartársaiknál is, *békés harcossai* lesznek a demokratikus eszméknek és igyeksenek magatartásukkal és munkájukkal tanítványaik és az egész magyar társadalom megbecsülését megszerezni, valamint a zsidóság irányában a legteljesebb megértést, tökéletes harmóniát megteremtteni.

Közvéleménykutató tevékenységet is kifejthetnek, amennyiben a most alakuló osztályt tájékoztathatják és így megvitathatják a mindenkor helyzetnek megfelelő szükséges teendőket is.

Végül igen fontos feladata lesz az osztálynak, hogy a zsidó pedagógusokat közelebb hozza egymáshoz, az iskolán kívüli találkozás lehetőségét is biztosítva számukra. Rendszeres találkozásokon igyekeznek majd közelebb kerülni egymáshoz és így közös ügyeiket fesztelén beszélgetések formájában megvitathatják a odabútnak

majd, hogy mindenfelől a legteljesebb megértéssel találkoznak.

Az osztály célkitűzéseit ismertető bevezetőhöz igen sokan szóltak hozzá és rendkívüli értékes elgondolásaikkal máris igazolták az osztály létjogosultságát és azt, hogy pedagógusokhoz méltó, komoly és lelkes munka folyik majd.

Ábrányi Aladár igazgató a megnyilatkozott véleményeket összefoglalva megállapította, hogy a zsidó pedagógustársadalom kivánságának megfelelően a Nevelői Osztályt megalakultnak nyilváníthatja.

A legközelebbi ülés feladata lesz a vezetőség megválasztása és a folyó tanév munkatervének kidolgozása.

Az osztály újabb összehívásáig is a tagok minden szombatn délután az *Andrássy-ut 81. sz. alatti egyesületi helyiségben* találkoznak.

* * *

A MAGYAR ZSIDÓK ORSZ. EGYESÜLETÉNEK HITVÉDELMI OSZTÁLYA okt. 2-án megalakult *dr. Kálmán Ödön* főrabbi elnökletével a fővárosban működő rabbik, hittanárok tekintélyes számának részvételével megindult a Hitvédelmi Osztály munkássága. *Dr. Kálmán Ödön* köszöntötte a megjelenteket és rámutatott arra, hogy az utóbbi évek szomorú eseményeiből le kell vonnunk a természetes tanulságokat és a Magyarországon maradt zsidóság vallásos érzésének növelésével valóban zsidókká kell nevelni az ittmaradtakat.

A Magyar Zsidók Orsz. Egyesületének ügyvezetője ismertette azokat a feladatokat, amelyek erre az osztályra hárulnak. Nem öhajlja ez az osztály sem a Rabbik Egyesületnek, sem a Felekezeti Alkalmazottak Egyesületének munkáját átvállalni. Ezek az egyesületek bizonyára az eddiginél fokozottabb mértékben teljesítik majd az alapszabályokban megállapított feladataikat, mindamelllett szükség van arra, hogy a hitélet mélyítése céljából egyrészt az arra leghivatottabbak megtalálják a közvetlen utat a zsidó társadalomhoz a Magyar Zsidók Orsz. Egyesületén keresztül és ennek legfőbb célja, a zsidó egység kiépítése érdekében. Bizonyára akadnak sokan a nem hivatalos funkciót teljesítők közül, akik a hitélet elmélyítése, a zsidó öntudat és zsidó közösségi érzés kifejlesztése munkájában ki akarják venni a részüket. Kevesen vagyunk már és igen fontos feladat, hogy ezek a kevesek valóban lelkes, meggyőződéses, önértékes és öntudatos zsidókká váljanak. Az ezt a célt szolgáló munkának igen nagy része kétségtelenül folytatódik majd a templomokban,

de el kell indítani a munkát a templomokon kívül is.

Össze kell gyűjtenünk testvéreinket minden lehető alkalommal és rá kell mutatnunk a zsidó vallás szépségeire, ünnepeink és imáink jelentőségére, hivatásunk magasztosságára. *Össze kell gyűjtenünk különösen az asszonyokat és velük mindezeket megértetni és átérztetni, mert a zsidó nőből, a zsidó anyától függ talán elsősorban, hogy milyen lesz a jövő zsidósága.*

Fel kell keresni testvéreinket örömmel és bánattal és ezáltal is érzékeltetniük kell velük azt, hogy egyek vagyunk a szenvedésekben és az aránylag oly ritkán jelentkező boldogságban is.

Foglalkoznunk kell azoknak

a kitérteknek az ügyével, akik talán még keresik a kifelé vezető utat. Meg kell akadályoznunk a most rendkívül elszaporodó vegyesházasságokat, törődünk kell a vidéki zsidóság vallásos nevelésével, mert különösen a vidéken, rendkívül elhagyottak testvéreink.

Az Osztály feladatainak ismertetésével kapcsolatban értékes elgondolásaikkal kiegészítették az előterjesztett javaslatot *Nádor Jenő* (Bethlen-téri körzet), *dr. Fisch Henrik*, *Valatin László* és mások. Az elhangzott felszólalások alapján *dr. Kálmán Ödön* főrabbi, elnök az Osztályt megalakultnak nyilvánította és közölte, hogy a részletes munkaterv megvitatása céljából közvetlenül az ünnepek után az Osztály tagjait újból egybehívja.

A IV. kerületben is megalakult a Mazot helyi tagozata

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének IV. kerületi tagozata vasárnap, október 13-án tartotta alakuló gyűlést a *Pesti Izs. Hitközség* székházában.

Az ülést *dr. Simonyi Simon* közz. elnök nyitotta meg. Bevezető beszédében kegyelettel emlékezett meg a belvárosi körzetnek a fasizta rémuralom alatt elpusztult mártírjairól, majd kifejtette, hogy a zsidóságnak minden erejével ki kell fejlesznie a közösségi szellemet, törekednie kell a zsidó szolidaritás megteremtésére, mert nem nézhetik telenül a zsidóság vergődését. Rengeteg szociális probléma vár megoldásra. Mindezen célok megvalósítására törekszik a Mazot, melynek megalakításáért hála illeti meg a zsidóság vezetőit.

Dr. Pásztor József ismertette ezután az egyesület célkitűzéseit. A zsidóság száma borzalmasan megesökkent — mondta —, ezt a veszteséget a minőség növelése útján kell pótolni. Nem kell félni attól, hogy kevesen vagyunk. A történelem tanúsága szerint a nagy eszmék hívei kezdetben mindig kevesen voltak. Beszéde további során megemlítette, hogy a zsidóság egy része lelki okokból kivándorlásra kényszerül. Ezeket az okokat meg kell érteni. Mindamelllett sokan fognak ittmaradni, akiknek számára félelemmentes életet kell biztosítani. Ezt azonban csak

a tömegek átnevelésével lehet elérni. De számítani kell arra, hogy a kívülállók nem fogják soha megérteni a zsidóságot, példa erre a zsidóság több évezredes történelme. Meg kell tehát teremteni az egymás közli harmóniát, a békét és a szolidaritást. Meg kell szüntetni az osztálykülönbségeket a zsidóságon belül. Igazi demokráciának kell lenni — hangsúlyozta *dr. Pásztor* — s ennek meg kell nyilvánulnia a hitközségi választásokon is. Ehhez szükséges, hogy a zsidó nagytömegek tájékozódást nyerjenek, kik azok, akik a zsidóság vezetésére hivatottak. Ezt a tájékozódást akarja nyújtani a Mazot. A IV. kerületi körzetről szólva kiemelte, hogy ennek a körzetnek nemes tradíciói vannak. A Belvárosi Izs. Nőegylet igaz zsidó munkát végzett a multban. Ezt a nagymultú nőegyletet újból életre kell hívni, mert munkájára szükség van.

A hozzászólások során *Zauberer Árpád* a hitvédelem kiemelését sürgette, *Krammer Bernát* segélyezési problémákról beszélt, *Krausz Emil* pedig a még Németországban levő deportáltak hazahozatalára tett intézkedésekről kért felvilágosítást.

A felvetett kérdésekre *dr. Pásztor József* válaszolt, majd *dr. Simonyi Simon* a jelenlevők egyhangú akaratáéppen kimondotta a tagozat megalakulását s ezzel a gyűlés véget ért.

BALLON, LODEN-, ÁTLÁTSZÓ- ÉS VIHARKABÁT
VALENTA V., NÁDOR-UTCA 13

Ágy- és asztalnemű, fehérnemű
bőkebeli minőségben
FENDRICH IMRE cég nével
IV., CALVIN-TÉR 2. SZ.

Iskoláink a fejlődés útján

Irta: GELLÉRT ENDRE, a Pesti Izr. Hitközség iskoláinak tanfelügyelője

Az ujonnan induló zsidó esztendőben örömmel és háládatos lélekkel szenteljünk első papírra vetett sorainkat a zsidó iskolának. A zsidó iskola a zsidóság ügye, aki a zsidó iskolát szolgálja: a zsidóságot szolgálja. Örömmel írunk iskoláinkról, mert komoly jelentőségű fejlődésről számolhatunk be és háládatos lélekkel fordulunk Istenhez, hogy megadta számunkra a fejlődés megindításának lehetőségét.

„Iskoláink látogatottsága fokmérője a zsidó társadalom rászokódásának a zsidó közösséghez” irtuk egy évvel ezelőtt és ma megállapíthatjuk: a zsidó iskolák benépesedési adataiból zsidó közösségi életünk megerősödéséről számolhatunk be. De korábbi észrevételünkhöz újabb tapasztalat, azon alapuló véleményt is fűzhetünk: a zsidó iskola nemcsak fokmérője a zsidóság közösségi életakarátának, a jó zsidó iskola egyben kialakítója a zsidó közösségi életnek, centruma és táplálója, alkalmas arra, hogy egy esetleg haladó organizmusba is új életet öntsen, az elszáradó ágakba új életnedvet küldjön. Az iskola valaha konzervált és a megrogzított értékeket adta tovább. Ma új életet fakaszt és a forrásnál — a gyermekeken keresztül — frissülést, felüdülést találnak a felnőttek is. Ez ma a zsidó iskola feladata.

Ilyen megvilágításban kell értékelni a Pesti Izr. Hitközség iskoláinak évről-évre nyilvánosságra hozott benépesedési adatait. Az adatok kellő felmérésének érdekében ismét idézzük a korábbi évek már ismertetett jelentéseit.

A Pesti Izr. Hitközség iskolába járó összes tanulók száma:

1938—39: 1961 tanuló
1939—40: 2151 „
1943—44: 3316 „

(a zsidó tanulók csak zsidó iskolákban vagy „zsidó osztályok”-ban tanulhattak.)

(A felszabadulás után.)

1944—45: 1588 „
1945—46: 2181 „
1946—47: 2350 „

A folyó tanévben tehát eddig 2350 tanuló iratkozott be iskoláinkba. Örömmel és büszkeséggel adjuk közre a jelentésünket, amely arra mutat, hogy zsidóságunk számának 1938-hoz viszonyított tragikus csökkenése és az elmúlt év jelentős kivándorlási folyamata után is iskoláink látogatottsága egyre növekszik. Zsidó közösségünk erősödését olvashatjuk ki e számokból és jóleső megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy iskoláinknak mind nagyobb

szerep jut zsidóságunk jelenének és jövőjének kialakításában. Ha fenti adatok mellett az orthodox és Tarbut iskolák körülbelül 850-es tanulósámát is tekintetbe vesszük, megérthetjük azokat a jelentéseket, amelyek egyes fővárosi nem zsidó iskolákban a zsidó tanulók számának jelentős csökkenéséről számolnak be. A korábban is zsidó tanulóktól sűrűn látogatott iskolák kivételével a fővárosi iskolák helyett a zsidó tanulók mind szívesebben választják a zsidó iskolákat tanulmányuk helyéül. Kétségtelen, hogy e folyamat előidézésében jelentős szerepük van a zsidó ifjúsági mozgalmaknak is. Ma a zsidó diák — nem egyszer szüleinek nemtetszése ellenére is — inkább a zsidó iskolába iratkozik be és ezzel visszakertül arra az utra, amelyről szülei vagy nagyszülei évtizedekkel ezelőtt egy hiábavaló és tragikus kísérlet kedvéért letértek.

A zsidó iskolák látogatottsága növekedésének több oka van:

1. Sok fővárosi iskolában — ahol a zsidó tanulók száma korábban sem volt jelentékeny — a zsidó tanuló másvallású társai részéről nem tapasztal olyan magatartást, amely kívánatos tenné számára az ottmaradást.

2. A Pesti Izr. Hitközség előljárósága — a zsidó oktatásügy jelentőségének megfelelően — annyi iskolát, iskolafajtát tart fenn, amely a zsidó tanulók legkülönbözőbb irányú érdeklődését alkalmas ki-elégíteni. A Pesti Izr. Hitközség fenntart egy ovodát, egy árvaházat, egy sikelnémaintézetet, hét általános iskolát, két ipari középiskolát, három gimnáziumot (humanisztikus és reális tagozattal), egy zeneiskolát.

3. A Pesti Izraelita Hitközség igyekszik lehetőleg minden zsidóktól sűrűbben lakott fővárosi kerületben iskolát fenntartani — a legnagyobb anyagi nehézségek ellenére is — csak azért, hogy a szülőknak a távolsággal szemben érzett aggályait megszüntesse. Így vannak iskoláink az V. kerületben, a VI. kerületben, a VII. kerületben (belső rész) és a VII. kerület külső része számára is, a XIV. kerületben. (A VIII. kerület zsidóiskola igényeit részben a Tanítóképző, alsófokú iskolája, részben a Tarbut elégíti ki.)

4. A zsidó iskolákban folyó nevelési munka hatása meggyőző erővel áradt szét a fővárosi zsidó társadalomban. Ismeretessé lett, hogy a haladó emberiség általánosan kötelező és belsőleg átértékelte szolgálata mellett, a zsidó iskolák hebraizáló és judaizáló nevelése az egyetlen le-

hetőség ingadozó zsidó közösségünk megszilárdítására. Az elmúlt tanév csonka jellege ellenére is jelentős eredményeket hozott ezen a téren. A Pesti Izr. Hitközség iskolái zsidó kultúrális oázist jelentenek a galut sívárságában. Bizonyosságul szolgálunk erre az elmúlt tanév végén tartott héber- és bibliaverseny vizsgálatok, amelyekben önkéntes jelentkezés után több, mint háromszáz tanuló vett részt. A verseny vizsgabizottsága a rövididejű hebraizáló munkának a legteljesebb sikerét állapította meg. Tanulóink közül már most is sokan a kulturális érintkezés fokán beszélnek héberül. A hebraizáció és fokozottabb judaizálás céljából a Pesti Izr. Hitközség vallásoktatási Tanfelügyelőségével közösen (a nem zsidó iskolák izraelita vallásoktatásával történő egységes eljárás megteremtésére) tankönyvsorozatot kívánunk kiadni, a folyó tanévben. Tanítványaink a Bibliából megismerik zsidóságunk alapját. Istenünkhöz való kapcsolatunk és közösségi életünk erkölcsi pilléreit; az imakönyv bevezeli őket az ünnepi és mindennapos zsidó élet valóságos világába; héber nyelv-könyvből megtanulják szeretni és sajátjukként beszélni a mindennapi gyakorlatban, az életben megszentelt héber nyelvet; a zsidó történelem és irodalom-történet könyvei megismertetik őket népünk multjával, hogy helyesen tudják majd kialakítani a zsidóság jövőjét és ismerve a zsidó kultúrát annak élvezői és talán teremői részesei is lehessenek.

5. Köztudomású lett, még a beiratkozások előtt, hogy a zsidó iskolák a folyó tanévben öt-éves vándorlás után végre saját otthonukban nyílnak meg ismét. Az érdeklődők a nyári hónapokban közműveseket, festőket, szerelőket láttak a zsidó iskoláépületekben. Hamar ismeretessé vált, hogy a Pesti Izr. Hitközség vezetői újjáépítési programjának legelejt az iskolák rendbehozatala állott. Amikor a fővárosi iskolákban még a romok eltakarításához sem kezdtek hozzá, a sokat szenvedett zsidó iskoláépületekben megindult a tatarozási munka. A tanév kezdetén a zsidó iskolák frissen festett termekkel, tágas folyosókkal, szénrel teli pincékkel és nagyjából új üvegezéssel várták a tanulók ezreit, akik örömmel és sok esetben örömkönnnyekkel szemükben tértek vissza régi otthonukba, vagy éppen találtak új otthonra. És

hitközségünk vezetőségének hálal erősítése folyik tovább. Mert még nem fejeződött be a munka. Pénzre, pénzre van szükség, pénzre, amely eddig is csak a legnagyobb erőfeszítések után volt előteremthető az eddig végzett munkára. Még kell néhány tanterembe üveg, kellenek táblák, fogasok, padok, asztalok. Hitközségünk mindent elkövet, hogy iskolákat, zsidó iskolákat adjon a zsidó közösségnek. A magára ébredő zsidó közösség kötelessége, hogy anyagiakkal segítségére siessen a vezetőségnek az újjáépítés befejezésére. Nem volna méltó a nyiladozó jövő eddigi eredményeire, ha ezt nem tenné. Zsidó társadalmunk nem maradhat fenn a zsidó iskolák nélkül, önmagunknak adunk tehát, ha most a döntő pillanatban lehetővé tesszük az iskolák újjászületésének befejezését.

6. Hamar átment a köztudatba, hogy a Pesti Izr. Hitközség előljárósága — példát mutatva államnak és fővárosnak, — megvalósította a maga teljességében a demokratikus magyar iskolaügy leghaladóbb szellemű rendelkezését: az önálló általános iskolák felállítását. Az általános iskola 14 éves korig egységes nevelést biztosít minden gyermeknek, gazdagnak, szegénynek egyaránt. A zsidó társadalom egészségtelen osztálytagozódását, amely már a korai gyermekévekben a polgári és gimnáziumba-irattal tényével indult meg, kívánják megszüntetni a Pesti Izr. Hitközség általános iskolái. Tizennégy éves korig nincs különbség a gyermekek tandíjmentes képzésében és azután kizárólag képességeik döntik el további tanulásiuk irányát. Az általános iskola megteremtése a zsidó társadalom demokratizálásának legfőbb záloga. Az iskolák felállítása hitközségünk előljárósága demokratikus vonalvezetésének bizonyítéka. Az általános iskola egyben módot ad a zsidó szülőknak arra, hogy gyermekét már hat éves korában — és nemcsak tízéves korában — zsidó iskolába írassa be, biztosítva helyét a későbbi tanulmányokra, egészen tizennégy éves korig, egyes iskolákban pedig tizenhét éves korig. Az általános iskolák nagy száma, valamint a Gépipari Középiskola bővítése, természetesen új esztályok nyitását, új tanárok ki-nevezését is jelentették. A zsidóság ügyének igaz felismerését bizonyítja, hogy előljáróságunk mindennek a szükségességét belátta és a lehetőséget meg-eremtelte.

Az új zsidó esztendőben, az új tanévben zsidó tanulók ezreit tanítják a zsidó iskolák az emberiség szeretetére, a tudás népefeleltetésére — és a zsidóság szilárd fenntartására.

Weisz Mór
sütőde és cukrászda
Budapest, Dob-u. 22

Pékáruk, cukrászatiemények,
békebeli minőségben
Alkalmi rendelést vállal

Újabb névsorok oroszországi munkaszolgálatosokról

Szverdlovsk-körzetben, 523/5 lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Fisch György, Bpest, kertész.	Neufeld László, kb. 28 éves, dunántúli.
Hauer Dezső, kb. 46 éves, volt hadnagy.	Rausehnitz József, kb. 34 éves.
Klela Mihály, kb. 30 éves.	Schönbraunn Dezső, kb. 28 éves.
Meichels Bernát, kefé.	

Kimrá-ban, 384/7 lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Adler Károly, Bpest, Felsőerdősor 11.	Roth Miklós, Bpest, József-körút 49.
Fried Ferenc, Bpest.	Steiner Vilmos, Bpest, Dohozí-utca 27.
Grosz Endre, Bpest, Csáky-utca 37.	Steiner Endre, Bpest.
Haber István, Bpest, Rákóczi-ut 73.	Schwimmer Viktor, Bpest, Zápolya-u. 36.
Jelencz László, Bpest, Frangepán-u. 38.	Sánder György, Bpest.
Klela György, Bpest, Ráday-utca 9.	Sélyom, Bpest, Rákóczi-ut 11.
Köblé László, Bpest, Király-utca 16.	Schwarz Konrád, Bpest.
Lanlan Lipót, Bpest, Vág-utca 49.	Soili Réla, Bpest, Izabella-utca 52.
Groszka Zsigmond, Bpest, Rózsá-u. 27.	Szintó György, Bpest, Király-utca 94.
Reifer Kálmán, Bpest, Klauzál-utca 2.	Weisz Tibor, Bpest, József-körút 71.

Oserepovec 437. fogolytáborban (Vologda mellet) C. C. C. P. tartózkodó munkaszolgálatosok névjegyzéke:

Fekkes Tibor, Budapest.	Kisgál Lajos, Budapest.
Friedmann Jenő, Budapest.	Poszer Imre, Arad.
Friedmann Lajos, Miskolc.	Relsz Márton, Orosháza.
Dr. Gonda Dániel, Budapest.	Rolla János, Békéscsaba.
Grünhut József, Nagykőrös.	Vértes István, Szeged.
Horvath Ferenc, Budapest.	

Az Országos Zsidó Segítő Bizottság Információs-osztálya, Budapest (Bethlen-tér 2.), közlése szerint fentiek jól vannak, egészségesek.

Neustadt (bei Lübeck) szanatóriumban alatti deportáltak állanak kezelés alatt:

Bikari Gyuláné, temesvári lakos.	Schwartz Mária, temesvári lakos.
Friedmann Magda, máramaroszigeti lakos.	Spiegel Jolán és nővére, Magda, tiszavidéki lakosok.

Az Országos Zsidó Segítő Bizottság Információs Osztálya, Budapest (Bethlen-tér 2., I. 36.) közlése szerint fentnevezettek már gyógyulóban vannak. (Lévy Istváné, Budapest, Csanády-u. 18. II. em., közlése.)

Autó
Ford
Rújor
Autók

üve g Wagner,
Kazinczy-u. 9.
Telefon: 221-675

Tagfelvétel

A Pesti Chevra Kadisa Izr. Szentegylet f. é. október és november havában tagfelvételt tart. Jelentkezni lehet d. e. 9—2 óra között a Pesti Chevra Kadisa titkári hivatalában, VII., Erzsébet-körút 26. I. emelet.

Az osztrák kormány exhumáltatja a deportáltak günskircheni tömegsírjait

Wels, október hónap.

A deportáció egyik legszörnyűbb tragédiája a Wels melletti günskircheni erdőben játszódott le.

Ide kerültek azok a szerencsétlen deportáltak, akiket Mauthausenből hajszoltak tovább. A kivetettek tömege vándorított a Mauthausen—Wels közöti úton, nemcsak enni nem kaptak, de még ivóvízhez sem engedték őket és aki meneközben megingott, azt nyomban lelőtték az SS. őrhök.

Voltak, akik mégis kibírták az ut keserveit és a günskircheni erdő mélyén rejtett lágerbe eljutottak, hogy azután itt pusztuljanak el. Az éhségtől legyengült deportáltak itt sem kaptak enni, orvosi kezelésben nem részesültek és nap, mint nap tömegesen pusztultak el, naponta új tömegsírok dombosodtak az erdőrengeteg mélyén. Utólagos megállapítások szerint jóval több, mint ezer deportált fejezte be itt életét.

Az osztrák „Schwarze Kreuz”, amely a deportáltak ügyével — sok emberbaráti szeretettel — foglalkozik, kutatásai során felfedezte ezeket a tömegsírokat és erről nyomban jelentést tett az osztrák kormánynak, amely elrendelte az elhunytak exhumálását. Ugyanezkor intézkedtek, hogy az exhumáltak emberi módon hantoltassanak el.

Ebből a célból a günskircheni fenyők között hatalmas parcellát sajátítottak ki és gyászünnepségek között itt helyezik örök nyugalomra a deportációban elhunytakat. Ugyanezkor két monumentális sírkövet állítanak fel, amelyet a linzi zsidó közületek készítettek, az egyik a zsidó, a másik a keresztény, illetve kikeresztelkedettek emlékét örökíti meg.

*

E hiradással kapcsolatban Wiener Tibor hitlestvéreünk, aki tolmácsként működik ezidőszent Welsben (Eisenhower gasse 28.), beküldötte hozzánk az ottani koncentrációs táborban elhunyt alábbi deportáltak névjegyzékét:

Kormann Simon, 38 éves; meghalt 1945 május 8-án.

Krausz József, született 1895 szept. 14-én Kisbérén; meghalt 1945 május 10. Olthoni lakcíme: Budapest, Hieronymi ut 3.

Faludi Anna, 59 éves; meghalt 1945 május 11.

Konez Árpád, 54 éves; meghalt 1945 május 11.

Weisenstein Mihos, szül. 1905 május 16., Felsőábrány; meghalt 1945 május 14.

Grosz Adolf, szül. 1904 okt. 27., Tiszabecs, meghalt 1945 május 14., felesége neve: Sarolta, lakása: Tiszabecs, 19.

Halas László, szül. Budapest,

1898 febr. 7. meghalt 1945 május 13., nős, lakcíme: Budapest, Győri-ut 24.

Schönwald Sándor, szül. 1910 szept. 27., Nagydobos; meghalt 1945 május 19., lakcíme: Budapest, Teréz-körút 33.

Knopf Zsigmond, szül. Budapest, 1913 okt. 9.; meghalt 1945 május 20.

Rombo Jakab, szül. 1904 szept. 3., Salgótarján; meghalt 1945 május 21.

Kaufmann Sándor, szül. Komárom, 1901 jan. 14.; meghalt 1945 május 22.

Mandel Sándor, szül. Sárvár, 1910 okt. 19.; meghalt 1945 május 23.

Herskovits Ernő, szül. Nagyvárad, 1905 jul. 22.; meghalt 1945 május 24.

Neumann Sándor, szül. 1904 febr. 16.; meghalt 1945 máj. 25.

Stammler Tibor, szül. Gálcsés, 1893 febr. 26.; meghalt 1945 május 27.

Deutsch István, szül. Munkács, 1903 dec. 5.; meghalt 1945 május 27., nős, lakcíme: Veszprém, Rákóczi-ut 22.

Berkovits Miksa, szül. Kapuvár, 1904 szept. 16.; meghalt 1945 május 27.

Moskovits Miklós, szül. Debrecen, 1901 aug. 3.; meghalt 1945 május 27., lakcíme: Budapest, Kender-utca 10.

Reiner Aladár, szül. 1893 április 17.; meghalt 1945 május 29., utolsó lakcíme: Szolnok.

Nadas Dezső, szül. 1899. július 23.; meghalt 1945 május 30. Hozzá tartozóinak lakcíme: Budapest, Harmincad-u. 3.

Hirschfeld Emil, szül. Körösváros, 1908.; meghalt 1945 május 31.

Engel Mór, szül. 1915 június 17.; meghalt 1945 május 31.

Reitmann Árpád, szül. Budapest, 1901.; meghalt 1945 június 2., lakcíme: Budapest, VIII., Lujza-utca 26.

Schachta Béla, szül. Budapest, 1912 aug. 21.; meghalt 1945 jun. 3., lakcíme: Budapest, Király-utca 70.

Kleinmann Sándor, szül. Szeged, 1899 márc. 30.; meghalt 1945 június 6., lakcíme: Szeged, Margit-utca 30.

Frank Sándor, szül. Budapest, 1897 jul. 12.; meghalt 1945 jun. 9., felesége: Sick Katalin, lakása: Budapest, VII.

Glück Zsigmond, szül. Sümeg, 1907 nov. 21.; meghalt 1945 június 14. Hozzá tartozója: Mavro Spitzer, Szabadka.

Kohn László, fakereskedő, szül. 1909 okt. 15.; meghalt 1945 június 15., lakcíme: Újpest, Levente-utca 9.

Heller Sándor, szül. Bonyar, 1922 jun. 8.; meghalt 1945 június 14. Apja neve: Heller Ferenc, Bonyar, Rákóczi 11.

Fentnevezettekén kívül még 46 deportált nyugszik a lam-bachl temetőben, akikről azonban közelebbi adat nem áll rendelkezésre.

Megegyezés jött létre a XXII. Cionista Kongresszus magyarországi delegátusaira vonatkozólag

A XXII. Cionista Kongresszus delegátusainak kiküldésére az egész világon most folynak a választások. Magyarországon is hetekkel ezelőtt megindult a választási kampány az abban résztvevő három párt, illetve választási csoport, még pedig az Általános Cionista Blokk (Klál), az Erec Jisrael Haovedet és a Mizrachi között.

Nagyarányu agitációs munka után a választások küszöbén megegyezés jött létre Magyarországon a három párt között. A megegyezés értelmében az október 13-ára és 14-ére országosan kiírt választások elmaradtak és a baseli kongresszusra kimenő delegátusok a magyarországi cionisták egységes akaratából fogják ott a ma-

gyar zsidóság szempontjait és érdekeit képviselni.

A pártok között létrejött megegyezés értelmében a magyar delegáció aránya a következőképpen alakul:

Általános Cionista Blokk (Klál)	3 1/2 hely
Hasomér Hacair	3 1/2 "
Mapaj	2 "
Mizrachi	4 "
Tnuu l'Achdut Haav.	1 "

A Klál és a Hasomér Hacair 1/2-1/2 helyükről lemondanak a Magyar Cionista Szövetség elnöke javára, aki mint pártönkivüli delegátus fog résztvenni a kongresszuson.

A magyar zsidóságban általános örömet keltett az a cionista egység, amely ebben a megegyezésben megnyilvánult.

Helyzetkép a mai olasz zsidóságról

Ismeretes, hogy az olasz zsidóság az európai zsidóság legértékesebb ága, közvetlen utóda a régi spanyol zsidóságnak, amely Spanyolországból való kiűzetése után Itáliába költözött át. Az elmúlt világháború nagy pusztítást vitt végbe az olasz zsidóság között is és a felszabadulás után hosszabb időn keresztül nem kaptunk híreket. Most érkezett az alábbi levél, amely beszámol az olasz zsidóságról és kellő érdeklődésre tarthat számot:

Quantum

1938 őszén megkezdett olasz fajvédelmi törvények miatt az itt élő olasz állampolgárságu 40 ezer lélekből ötezren hagyták itt Itáliát és költöztek át külföldre, főleg Délamerikába; sokan alijáztak Ereche, így például az itteni Cionista Szervezet majdnem valamennyi számottevő tagja: Avv. Augusto Levi, Avv. Pacifici (az Israel hetilap volt szerkesztője), Rabbi Prato, Rabbi Orvieto, Rabbi Rocca, dr. Nahon, Max Varadi és még sokan mások. Az ugyanakkor itt levő kb. 20.000 külföldi zsidónak több mint a fele vándorolt tovább, míg a másik felét Délolaszországba internálták, ahol a lakosság megértő rokonszenvre és segíteni akarása tették még türelmebbé a hatóságok különben is humánus bánásmódját. Az olasz fegyverszünet megkötése után, 1943 őszén a németek vették kezükbe az u. n. olasz zsidókérdés megoldását. Az olasz zsidóság egyne-

gyede pusztult el Auschwitzban, sokan át tudtak menekülni Svájcba, még többjüket a keresztény lakosság önfeláldozó szeretete mentette meg a pusztulástól. Ma kb. 25.000, vagy talán csak 20.000 olasz zsidó van és másik 30—40.000 külföldi, ezek közül sokan még a háború kitörése előtt itt éltek, de tulnyomó részben most jöttek ide azzal a szándékkal, hogy innét menjenek tovább Ereche vagy más tengerentúli országba.

Qualitás

Nemcsak Auschwitz eszketelte az olasz zsidók számát, de a keresztvitz is. Az asszimiláció azelőtt is igen erős volt, sok volt a vegyes házasság, a fajvédelmi törvények folytán sokan igyekeztek megárjásodni, mások egész egyszerűen tisztán kényelemből tértek át. Vallásos meggyőződésű olasz zsidó azelőtt is igen kevés volt, ma meg annál is kevesebb maradt. Ez nagyrészen az itteni rabbiknak a bűne (akik között akadt egy olyan is, aki maga tért ki), részben az elmúlt nemzedékek hibája, akik szerint a zsidóság csak felekezet, de ennek a felekezetnek nem volt hívője. A mostani olasz zsidóság egy része az átvészelt esztendő után felleltemerte zsidó voltát, nagyrésztük ünnezelés cionista is lett és anyagilag is kivesszik részüket a KKL, a menekültek megsegítésének munkájában, de most, sajnos jóformán teljesen vezetők nélkül maradtak. Rabbi Prato visszatért ugyan Ereche, visszajöttek a fiatalabbak

közül dr. Nahon és dr. Varadi is, de ez mind kevés ahhoz, hogy pótolni tudják az elveszetteket; Rabbi Cassuto, Rabbi Pacifici — a deportált firenzei és genovai rabbikat — mindkettő még fiatal ember volt, az olasz zsidóság igazi apostoljai, — meg az elhunyt prof. Falcoi, a pápa jogtanácscsát, igazszívű, önzetes zsidót, az olasz Israel egyik vezéralakját. A régi vezetők közül Commandante Jarach és utóda, S. Ecc. Almansi sokkal jobban kompromittálták magukat az elmúlt rezsim alatt, semhogy most újra vezető szerepet tölthessenek be, az ő utódjuk Raffaele Cantoni talán az egyetlen, aki még tud valamit csinálni. Vallásos érzésű, önzetes idealista, irtózatlan munkarejű, éjjelét is nappallá teszi, hogy segítsen az olasz és olaszországi zsidóknak, mint régi és meggyőződéses szocialistának (a fasiszmus alatt többévre el volt ítélve) sok jóbarátja van mindenütt, minden ismeretségi körében, hogy segítsen véreinek. Ma az olasz zsidók viselkedésükkel összes elvesztett pericójukat (csak az elkobzott és elrekkvirált lakásokkal van még baj) és ennek a kivívásában az emigrációból visszatért olasz zsidó szocialista vezetőknek van nagy részük. Az olasz ifjuság egy része szintén zsidó érzéssel telítődött meg és ezek mind alijázni akarnak. Erősen ki van fejlődve a chalu és makkabi mozgalom és örömmel kell mondanom, hogy sok köztük az igazán vallásos elem.

Társadalmi elhelyezkedés

Az egyetemek újra visszahívták elűzött zsidó professzorjaikat, a hadsereg visszahívtatta rangjába a sok magasrangú zsidó tisztet, állami, városi hatóságok elbocsájtott zsidó tisztviselőiket. A politikai életben jóval számárányukon felül, de szellemi kvalitásaiknak megfelelően vesznek részt, a körülbelül félezerleányi olasz zsidók közül 8 képviselő ül a Constituentében, szocialista, kommunista, akciópárti demokrata. A mostani kabinetnek egyik tagja,

Sereni, szintén zsidó, testvére annak az Enzo Sereninek, aki mint az első olasz zsidó ment Ereche földet turni és a háború alatt épp úgy végezte életét, mint Szenes Hanna, ejtőernyővel leugrott, elfogták, feismerték, kivégezték.

Hitélet

Mint fentebb írtam, erősen csökkent, igen sok hitközség van rabbi nélkül, vezető nélkül, az első deportáltak, az utóbbi kitért, kisebb hitközségekben még szombaton is nehezen gyűlik össze a minján, vallásos, otthoni értelemben vett vallásos élet csak az itt élő külföldi zsidók között észlelhető, bár ezeknél is apadt a hívők száma.

Vezetők

Az Olasz Zsidó Hitközségek Egyesülete. Róma, elnök: Raffaele Cantoni, Federazione Sionistica Italiana, Róma, elnök: Carlo Alberto Viterbo, Rabbino di Roma: Prof. Davide Prato.

(M. E.)

Nagyobb helyen levő

gyógyszertárat átvennék

Választ „Házasság is szóba jöhet” jellegre kiadóba kérem.

A pontos megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat
mindent elintéz — (Éjjel nappal)
Óránként 6 Ft

Király-utca 21. Telefon: 226-893

**Tengerentúli
ládabélelésre
vizmentes
olajpapír**

Oser Jakob
VI., Ó-utca 49. sz.
1 2 3 — 8 9 0

Angol, francia,

**spanyol
nyelvórák**

BERLITZ

IV., Vörösmarty-tér 2
Telefon: 181-012

Jólfőző

MINDENEST FELVESZÜNK.
Thököly-ut 6., I. Fenyvesi.

**Butor,
szőnyeg**

vétel, eladás legelőnyűsebben

GLÜCK-nél

Teréz-körút 23. Rákóczi-ut 63.
Részletre is!

AUTÓ SZAKISKOLA

Egyéni kiképzés, vizsga személyteher és motorkorcskárpa részleltetés. Díjtalan tájékoztató.

Teréz-körut 7.

Telefon: 224-862

KERBER-autó, Diesel- és motorkorcskárkötények utánvétellel is

Engländer sütőde

ujjaépítve üzemben.

Sóletot, házsütést vállal

Szombaton zárva. Telefon: 139-357. Karácsony Sándor-utca 1. Teleki-tér sarok.

Kötőde

személszedés, javítások, átalakítások, méret szerinti rendelések. OPPMANN, Sip-utca 6. (Szombaton zárva.)

Szabadsághegyen Noémi penzióban

változatlanul elsőrendű orth. kóser ellátás. Ünnepekre szobafoglalás. Telefon: 161-812. Cédrus-utca 5. Felhő-utca 11.

Székely Emil ékszerész 26

brillians, ékszer, arany, ezüst, órák legdrágábban vesz.

Büchler kalapos

Bajcsy Zsúszky-út 62

Takarítottasson

TEMPO

takarító vállalattal

VI., Teréz-körut 38

IV., Molnár-utca 22

V., Kossuth L.-tér 16

Papir, írószer,

üzleti könyvek, kartotékok, váltó, lejáratl és alkalmazott nyilvántartási könyvek.

Weinberger és Fejérnél VI., Deák-tér 6. (Anker-palota)

A „könyv népe“ könyv nélkül a bori pokolban

Irta: Gervai Sándor

Ha nem is egész napok, de voltak olyan órák vasárnapon Borban, amikor a nyomás enyhült, a rabszolgahajesárok belefáradtak kisebb-nagyobb gonoszkodásukba és türelték, hogy megkínzott áldozataik szellőztessék az emlékeiket irodalomról és művészetekről. — És gondolataikról, érzéseikről leörömljék az eldurvultságnak érzéktelenségnek és közömbösségnek porát s emberi hangon szólaljanak meg. Bor képéről készült felvétel csak akkor teljes, ha nem hagyjuk feledésbe menni ezeket a ritka, megifjító, lélekzöldítő reményterősítő irodalmi és zenei felőrákat sem, amelyeket hivatalos írók, zenészek, előadók tartottak. Ezek az előadásokon nemcsak zsidók, hanem a keret és az osztrák munkavezetők is megjelentek. A szórakoztatáson volt a hangsúly, de azért egy ilyen előadás megőrléséhez az, hogy dr. Junger József, a Magyar Cionista Szövetség alelnöke igen nyíltan és határozottan, ami itt vakmerőség számba ment, kifejezte, hogy a munkatábor nem az utolsó fejezet a zsidóság történelmében s még a drótkerítések mögött sem szabad megelégednünk arról, hogy jövendőnk felett gondolkodjunk. A keret ugyan gunyosan mosolygott az ilyen kijelentéseken, hiszen ők már tudták a parancsot: Bort zsidó élve nem hagyhatja el, akkor azonban az arcukra fagyott a vigyorgás, amikor Radnóti Miklós Borban írott verseiből az „Elogákából“ szavalt. A megalázott költőnek megrázó perlekedése az igazságtalan végzettel, egy kicsit — nagyon rövid időre — elgondolkoztatta őket.

Az irodalom és művészetek iránti érdeklődés azért lángolt fel az emberekben, mert egyrészt otthon is megvolt bennük ez a hajlam, másrészt azért, mert Borban annyira még nem aljasították le az embereket, mint például Birkenauban, vagy Dachauban. Az eldurvulási folyamat világosan észlelhető volt, de szerencsére mindig jöttek közbe olyan mozzanatok, amelyek egy időre gátat vetettek ennek. Egy jó hír, amely azzal biztatott, hogy a németek balkáni hódítása mihamar a múlté lesz vagy Európa előzőlétének sikeres előrehaladása, örömmel, jókedvvel, türelemmel és ami en-

nek velejárója volt az egymáson való segíteni vágyással töltött el az embereket. Arra a hírre, hogy Románia letette a fegyvert, többen és szívesebben adtak kenyeret, vagy ami élelmük volt, barátainak, bajtársaiknak, mint máskor. A szellemi foglalkozásukat is rögtön igazságosabban ítélték meg.

Bor, bár a kiáltás lehetősége ott lebegett mindenki felett, nem volt a legreménytelenebb helye Európának. Ez természetesen csak annak köszönhető, hogy a bori közjalek megindulásakor Hitler hatalma már leáldozóban volt. Alighogy kiérkezett az első csoport, Badoglio letette a fegyvert. Már mindenki abban kezdett bízni, hogy hazaviszik őket. Elképzelhető, hogy milyen csalódást és kétségbeesést okozott, amikor látták, hogy ennek dacára marad minden a régiben: a kegyellen bánásmód nem változik.

A szövetségesek folytonos győzelmei azonban jótkönyan hatottak a kedélyekre. A tisztok Marányi alezredessel az élén, mesélhettek, amit akartak, a legügyefogyottabb bori zsidó rabszolgá is tudta, hogy a fasizmus napjai meg vannak számlálva s még a bori pokolban is megőrléshez az, hogy érdeklődéssel hallgatták végig és méltányolni tudták Rubinyi tanár urnak sikeres versfordításait. T. i., hogy az osztrákok is megérték a műsor egy részét, Petőfi verseiből többet német nyelvre átülletett. Az előadásokra az elkobzott hegedűket a magyar századparancsnok kiadta. Amint a művész befejezte a műsorszámát, a hegedűt azonnal vissza kellett szolgáltatnia. Ezek az előadások a magyar keretet nem nagyon érdekelték. Inkább eltűntek, mint jóváhagyták. Csak néhány percre jelentek meg, azután eltávoztak. A tisztok

sem ügyeltek rá különösebben. Az engedély megadását ahhoz költötték, hogy a baloldali költők versei nem szerepelhetnek a műsoron. Ennek az lett a következménye, hogy József Atilla, Ady, Slonksky, Babits és Bialák költeményeinek szerzőjeként Sinka Istvánt, Sűrű Kálmánt és Erdélyi Józsefet tüntették fel. Színvonalas irodalom és a körüli mulatók izléstelen fel trágár számai váltották fel egymást. Az emlékezetre alapítottak mindent. Itt valóban azt adta mindenki: „mi lényege“.

A hasonló gondolkodásuk itt találtak egymásra. Az ismeretlenek itt ismerték meg igazán egymást. Az őszinte barátságot nem a hajesárok csapásai verték a lelkekbe, hanem az azonos szellemi élmények emléke. Pihenő idő alatt igen tartalmas viták folytak a történelmi materializmus hívei és a polgári szabadelművek között. A Borba hurcolt zsidó értelmiség sorsát ezek a beszélgetések tevék elviseiteltetővé. Itt bizonyosodott be, hogy kultura nélkül még a szolgaságban sem élhet zsidó ember.

Zongorák

Bösendorfer, Bechstein, Förster, Stügel angol mechanikás zongorák, pianók olesón, részletre is. REISSMANN GYULA zongoraüzem, VIII., Rákóczi-út 47.

VENDEGLŐ, kávéházi

berendezés, székek, asztalok olesón

Rosenfeld
Telefon: 139-274
Népszínház-u. 31

Repülőköffer,

„Federleicht“ BÖRÖND, ruhazsák olesón

TOLNAI-nál
Szabadság-tér tizenhét. (Tűzsepalota)

ÓRA

ÉKSZER — BRILLIANS

ARANY

• VÉTELE — ELADÁSA — ÓRAJAVÍTÁS
14 karátos jeggyűrűk nagy választékban

Neufeld, Rákóczi-út 52

Hírek Palesztináról

Az építő Jisuv ünnepe

volt az idei Jom Kippur követő nap Erechben.

I. T. A. és Palesztinai tudósai beszámolnak arról a lelkes munkáról, amelynek eredményeképpen ezen a napon egyszerre 12 új településnek vették meg az alapját, a Negeven, az ország déli pusztaságában, Bérseba közelében. Més erעי viszonylatban is rekordteljesítéseknek számít az építésnek ez az új diadala és ennek megfelelően ünnepelték is azt mindenütt az országban. A Negev az az országrész, amely a Morrison-féle terv szerint igen távol esnék a zsidó önkormányzat területétől. Az a tény, hogy az új zsidó települések az új földön indultak meg, megállíthatatlan lendülettel, a munkának, az építésnek elsőbbségét jelzi a politika, a nemzetközi érdekektől függő megfontolások fölött. A másik nagy jelentősége az új településeknek abban rejlik, hogy a pusztaságba visznek életet. Ez egyébként a chaluci erőfeszítés szimbóluma. Az új települések 85.000 dunamnyi K. K. L. földön indultak meg. Mintegy ezer ember, köztük háromszáz leány vett részt a föld új meghódításában. A vállalkozás megindítása annak a tervnek, amely az ország déli részét kívánja alkalmassá tenni kolonizációra. A föld tényleges elfoglalását három heti titkos készülődés előzte meg. Jom Kippur napját követő hajnalon az ország öt különböző pontjáról indultak el hosszú karavánok. A teherautók hosszú sora vonult dél felé; viztartályokat vittek, építőanyagot, élelmiszert és a telepések személyi felszerelését. A felig nomád beduinok csodálkozással nézték a pusztaság felé menő zsidókat. A helyszínre érkezve a pionirokat a pusztai arabok köszöntötték békés üdvözléssel. Gyümölcsöt és friss vizet — nagy kincsek a pusztában — nyújtották át az újonnan jötteknek és azon reményültek, akik kifejezték, hogy a Negev hamarosan újjáéled, ha a telepések a maguk és szomszédaik számára vizet hoznak az intenzív gazdálkodáshoz. Az új telepések és az építésben segítő társaik a megérkezés után azonnal munkához láttak. Egy részük az autótól rakta ki, mások a telepök kerítésének, a sátraknak és házaknak felállításához fogtak. Estére 12 új telep szinte teljesen készen állt. Az új telepítési akcióval kapcsolatban a K. K. L. szakértője kijelentette, hogy az utóbbi három év kísérletei ezen a területen biztossá tették, hogy a zsidó telepések egy dunam földön háromszor akkor terméseredményt érnek el, mint az arabok. Ez jó gosszá teszi azt a reményt, hogy a Negev nagy zsidó kolonizációs lehetőségek területe. A víz-

hiány már nem akadály, mert a hatalmas méretű öntözési tervek kivitelezése néhány napon belül megindul. A vizet mintegy száz kilométeres távolságból vezetik erre a területre. Bár a Negevi nagy telepítési rekordra még a Jisuv is felfigyel, új élethelehetőségek teremtése a gyakori jelenségek közé tartozik Palesztinában. A háború egész tartama alatt és annak befejeződése óta is állandóan keletkeztek új mezőgazdasági és ipari telenülések. Az ország duzzad az életenergiától. Nem meglepő tehát az a hivatalos, most kiadott kormányjelentés, amely az 1944. évi palesztinai teljes nemzetjévedelmet

a Palesztinával kapcsolatos angol-amerikai feszültséget,

amely az ismeretes Truman-nyilatkozat után lárobbant. Attlee — mint jelentették — az angol kormány nevében a leg-súlyosabb szavakkal utasította vissza az U. S. A. elnökének megnyilatkozását. Az angol sajtó általánosan választási manővernek bélyegzi Truman új beavatkozását. Természetesen, ha ez így is lenne, — az angol lapok vaksága egyenesen meglepő — csak annál inkább jelezne ez a tény az Egyesült Államok népének állásfoglalását Palesztinával kapcsolatban. Ha a Truman-nyilatkozatot az amerikai választások megnyerésére szánták, úgy ez annyit jelent, hogy az amerikai választók kívánják a tömeges zsidó bevándorlást Palesztinába, kívánják a táborok sürgős felosztását és kívánják külön gazdasági segítséget nyújtani a zsidó újjáépítéshez. Nem kétséges, hogy Anglia éppen az utóbbi szempont miatt tekint gyanakvással az Egyesült Államokra, amelynek kormánya az arab államok számára is megzavazott jelentős gazdasági kölcsönöket. Anglia sajtó politikájából ismeri a gazdasági segélyezéssel járó politikai előnyhözjutás törvényszerűségeit. Az Egyesült Államok közvéleményére jellemző, hogy a Demokrata Párt azért kíván elnököltől határozott, a zsidóság javát szolgáló Palesztina-politikát, mert a Republikánus Párt már az azal érvel gyűlölettel, hogy a demokraták nem valószínűk meg Palesztinával kapcsolatos terveiket, amint azok az a hivatalos pártprogramban megjelentek. A zsidóság ügyében egy-séges amerikai közvéleményre mutat a republikánus Thomas Dewey-nek, New-York állam kormányzójának nyilatkozata, aki egy gyűlésen szószó szerint a következő kijelentést tette:

„Szeretném kristálytiszán megérteni brit barátainkkal, hogy a palesztinai azonnali bevándorlás követelése nálunk nem pártpolitika, hanem mindkét párt vezetőségén kívül ezt

123.830.000 palesztinai fontban jelöli meg. Az ország lakosságának egyharmadát kitevő zsidóság a fenti összegből 73.400.000 palesztinai font értékű termeléssel biztosította magának Palesztina gazdasági életének vezetését. Érdekes itt megemlíteni, hogy Palesztina jelenleg az egyetlen állam, melynek kormánya felesleggel rendelkezik költségvetésében. Az 1946 március 31-én záruló költségvetési évről a kormány jövedelme 19.021.000 palesztinai font kiadása 16.835.000 palesztinai font volt. A költségvetési felesleg tehát több, mint 2.000.000 palesztinai font. A költségvetés első helyen álló stratégiai és más világpolitikai szempontok mellett a gazdasági helyzetet jellemző e számok is magyarázzák a nagyhatalmak erős érdeklődését Palesztina iránt és érthetővé teszik.

kiadja az Egyesült Államok népének nagy többsége... A Palesztina-problémának nincs szerepe a politikai esztendőskönyvben... Az Egyesült Államok hivatalos álláspontja, hogy a zsidó népnek tett ígéretet be kell váltani.

A Truman-nyilatkozat hátterében tudnunk kell azt is, hogy Németország amerikai zónájában most 139.000 zsidó tartózkodik, ami nagy anyagi és adminisztratív felelősséget hárít az U. S. A. kormányára. A palesztinai bevándorlás megindítása megoldaná a táborlakkó nehézségeit, elégtelent jelentene a zsidó nép számára — és könnyítene az U. S. A. pénzügyi kötelezettségein. Jeleztük már, hogy a Jewish Agency — melynek képviselői most a leváltott Hall után az új gyarmatiügyi miniszterrel, Mr. Jones-szal tárgyalnak, egyelőre a palesztinai modus vivendi megteremtéséről — hivatalosan állást foglalt a Truman-nyilatkozattal kapcsolatban.

A kommuniké szerint: 1. A világ zsidósága szívesen fogadta Truman elnök nyilatkozatát Palesztinát illetően.

Lapzártá után érkezett

A ciprusi menekülteket átszállítják Athlithba

A jeruzsálemi Yedioth Achro-noth című esti lap jelentése szerint a Ciprus-szigetén internált bevándorlókat át fogják szállítani az athlithi táborba, ahonnan 1900 illegális bevándorló — a tábor jelenlegi lakói — megkapják szabadságukat az új, havonként esedékes beván-

2. Nem tekinthető az elnök követelése váratlanoknak, hiszen 100.000 zsidó azonnali bebocsátását Palesztinába már több, mint egy éve kéri. Érthetővé teszi a kérés felújítását — és éppen nem időszerűtlenné — a közelgő tél, amely a táborlakkó helyzetének sürgős megoldását írja elő.

3. A brit kormánynak már angustásban tudomására hozták — és éppen ezért nem okozhatott meglepetést, — hogy az U. S. A. kormánya támogatja egy zsidó államnak megfelelő területen való felállítását Palesztinában.

Mind ezek a megjegyzések valójában nem a Truman-nyilatkozathoz, hanem Attlee válaszához tűzött reflexiók. Attlee nyilatkozásságra hozott levele nagy ókszerűséget váltott ki a Jisuvban, amely az angol kormány hivatalos álláspontjában az aliah szabaddá tételének további kitöltését látja és éppen ezért igyekszik mindent elkövetni — az U. S. A. segítségével is, — hogy a bevándorlást más körülmények között biztosítsa. Az angol-amerikai feszültséggel kapcsolatos orosz álláspontot tükrözi a Pravda igen érdekes vezércikke. A lap többek között a következőket írja: „A brit kormány ellenzi 100.000 zsidó palesztinai bevándorlást, mert attól fél, hogy az amerikai segítséggel érkező zsidók Amerika befolyását növelnék Palesztinában... Kétségtelen, hogy Palesztinában angol-amerikai versengés jelei tapasztalhatók és ezért a hosszúra húzódott londoni Palesztina-konferencia nem oldhatja meg a közkeletű imperialista ellentmondások bonyolult csomóját. A palesztinai problémát csak az érdekeltek népek örendelkezési jogainak megoldásával lehetne megoldítani. Nagybritannia azonban — írja a lap — egyáltalán nem akar megoldást. Az angolok nem akarják feladni Palesztinát, pedig zsidók és arabok egyaránt csak akkor érhetnék el az őket megillető demokratikus jogokat, ha a brit csapatokat kivonnák Palesztinából.”

(GELLÉRT)

Bundát, irhát, festés és átszabás, alkalmi vótólok. — Vadbört veszek. Póllák a készítőnél

Alsterdijser-u. 6. szám (Distribúciós-központ)

Kötött holmikhoz

tökéletes formájú melltartó kombinés készítésben LINDER DEZSŐNEK és ROSENBERG EDIT szalonjában, Vessékényi utca 6. Tel.: 42-724.

FÉRJEM

Konrád Miklós
munkaszolgálatos 1942 novemberben
Dawidowska
orosz fogoly-elosztó helyen volt.
Kérem azokat, akik orosz fogságból
buzalérték és férjemről bármit tud-
nak, sziveskedjenek értesíteni.
Címem: Konrád Miklósné, Budapest,
VI., Izabella-utca 99.

KERESEM LEÁNYOMAT

Braun Erzsébet (Hüzsikét),
(főj. Schwarz Miksáné), 1941 de-
cember 3-án vitték el a Columbus-
utcai védett házából. Február 25-én
Bergen-Belsenben volt. Szives érte-
sítést kér aggódo anyja:
Braun Lajosné, Laudon-utca 7.

KI TUD

Czinn Sándor

munkaszolgálatosról, kit 1942 nov.
29-én vitték el Nagykátáról, a
104/9 századdal Oroszországba.
Értesítést kérnek aggódo szülei.
Cím: Czinn Simon, Vörösmarty-u.
53/b., II. emelet 2.

Mielőtt **rádiót**

vásárol, saját érdekében ke-
ressen fel, már 200 forinttól
kezdve vásárolhat részletekre is.

**Márkás rádiók,
zenegépek**

alkalmi árban, gyors válasz-
térképben. — Vétel. — Eladás.
Rádiócsere.

SUPER RÁDIÓ
Király-utca harmincegy

Atadó üzlet — üzem —
iroda-helyiségeket

FELLNER
közvetít

Szt. István-körut 30. sz
Marx-térnél

Hívjon! Jöjjön!

Veszek aranyértékű forintért: szőnye-
get, porcellánt, irógépet, regis-
get, férfi és női ruhákat, perzsa-
kabátot, fényképezőgépet, festmé-
nyeket.

Gerstl-Majorosi

VIII., Eszterházy-utca 17 (Sán-
dor-utca saroknál)

**Villamos-
berendezések**
készítése, karban-
tartása, javítások
SCHULHOF GYULA

hal. eng.
rádió- és villanyszerelőmester.
VIII., Dérköcsis-utca 25/a

Sirkövek,

musz. és deportált emlékek
nagy választékban és mélyen
leszállított árban
Handel utca, Budapest,
Fiumel-ut 2, Szombaton zárva!

**Erec Izrael dolgozói blokkjának
nagygyűlése a Zeneakadémián**

Az elmúlt hét csütörtökjén
zsufolásig megtelt teremben
tartotta meg a baloldali cion-
ista munkásmozgalom blokkja
sévelválasztói nagygyűlését a
Zeneakadémia nagytermében.

A Hatikva elnéklése után
Déncs Béla dr., a Szocialista
Cionisták Pártja elnöke tartotta
megnyitó előadását, amelyben a
XXII. Cionista Világkongressz-
szus feladataival foglalkozott.
Mindenekelőtt üdvözölte az ere-
ci szakszervezet kiküldöttjeként
megjelent Aharon Zislinget, ki
egy ereci munkásmozgalom
egyik vezetője, majd bejelen-
tette a közönség lapsai köze-
pette, hogy a világ zsidóságá-
nak talán legnagyobb vezére,
az ereci Mapáj, a Szocialista
Cionisták Pártjának elnöke,
David ben Gurion megkapta
magyarországi beutazási enge-
délyét és rövidesen Budapestre
érkezik. Ezután került sor a tu-
lajdonképpeni előadásra. A
XXII. cionista világkongressz-
szus szinte meghalhatlan fel-
adatok előtt áll, mondotta az
előadó. Hat millió zsidó árnya

nem engedi feledtetni a kon-
gresszusi delegáltakkal, hogy mi
történt az elmúlt években. A
jelen helyzet, az angol im-
perializmus kiméltelensége, az
egyre növekvő és terebélyesedő
középeurópai antiszemitizmus
pedig egyenesen arra szorítják
a delegátusokat, hogy egyetlen
pillanatra se terelődjön el fi-
gyelmük legfontosabb megoldá-
nivalóinkról: a galuti zsidóság
likvidálásáról.

Utána Aharon Zisling mondott
beszédet jiddis nyelven. Beszá-
molt arról a küzdelemről, ame-
lyet a Jisuv folytat az angol
imperializmus ellen s arról az
épitő munkáról, amely minden-
nek ellenére Erecben folyik.
Két rövid előadás hangzott
el ezután. Arje Hunwald arról
beszélt, miért kell a cionisták-
nak szocialistáknak is lenniök,
Mose Walter pedig az ereci
szakszervezetek eredményeiről
referált. Groszmann Sándor fel-
olvasta a határozati javaslato-
kat, melyeket nagy tetszéssel
fogadtak. A nagygyűlés az In-
ternacionale hangjaival ért véget.

**A Pesti Izr. Hitközség utján
az alábbi jegyzékben felsoroltakat
keresik külföldről**

Jelentkezés VII., Sip-utca 12. I. 18. délelőtt 9—12.

- 645 Weisz Tibor hadifogoly
hozzátartozójának, Kazinczy
utca 7., üzenet. Érdeklődni
lehet Pesti Izr. Hitközség,
Sip-utca 12., I. 18.
- 367—68 Holló Pálné Grünfeld
Ilonát, Margitot, Árpádot,
Jolánát keresi Frances
Rosenfeld, New-York.
- 371 Wolfenstein Gézát, Bélát,
Károlyt és Lászlót keresi
Mizrahi Lászlóné, Haifa.
- 379 Herskovits Dórárt, szül.
1885 Zawadska, keresi
Roza guesim Herskovits.
- 391 Ehrenfeld Zsigmond, dr.
Reich Albertet, Emmát,
Rózsikát, Körper Elemért,
Bandit, Sárít, Blumenfeld
Manóit és Szidóniát keresi
Ing. Karel Benis Car.
- 373 Dr. Sándor Ernő ügyvé-
det, Sándor Jenőt, Ko-
reim Dávidot és Juliát,
Zulaszigrót, Korcin Jenőt
és nejét és fiát Nagyka-
nizsa és rokonokat keresi
Isidor Koreim, New-
York.
- 319 Reisz Györgyöt és nejét
keresi dr. Hilda Peller,
Wien.
- 326 Róna Mártont és erdélyi
rokonait keresi Violet
Wollner, London.
- 328 özv. Schlosser Ferencét
és Kohn Lipótot keresi
Fröhlich Tibor Nathan,
Palesztina.
- 329 Engelmann Katót és
Sándort keresi Kohn
Anna, Svédország.
- 335 Stern Zsigmondot keresi
T. Sendova, Bratislava.
- 343 Schön Agnest és Schön
Lajost és nejét keresi
Erna Koch, Wien.
- 349 Dr. Geschelt Rózsát keresi
Flora Ehrenwerth, Né-
metország.
- 351 Leopold Jenőt keresi Un-
terberger Bourg. France.
- 380 Drechsler Ottót keresi
dr. Camilla Burstyn Taub-
er, Haifa.
- 382 Uchtner Miksát és nejét,
Wiguer Szidit keresi Wi-
egner Zsenni, Dés.
568. Teitelbaum Bernátnét
keresi Engelmann Lajos,
Haifa.
- 575 Weisz Henriket keresi
Berlinből.
- 579 Worsmann Johannát és
Báit, Verebes Ferencet ke-
resi Steffi Hört, Wien.
- 585 Károly Józsefnét, Dam-
janich-u. keresi Schwarz
Ferenc, Telaviv.
- 1113 Dr. Román Györgyöt és
dr. Engel Lászlót keresi
Iritz Otto, Jugoszlavia.
- 1114 Preis Béláné zöldségár-
sítót keresi Kapunovici
Vincens, Wien.
- 1115 Heister Jenőt és nejét és
Gizit keresi Anna Doer-
ner, Newark.
- 1143 Klein Jenő borkereskedőt
Tokaj keresi E. Robert
Klain, Missouri.
- 1144 Brüll Mór, Ilonka, Pál és
Stéin Ellát keresi Wilhelm
and Rolf Meier, Berlin.

Sütéshez-főzéshez
használjon

Apollo
főzőtojáspótlót
Kapható:
a jobb élelmiszerüzletekben

Régi képeiről
szép nagyítást készít

Optifot

Teréz-körut 48.

Társulnék

ötezer forintig, gyorsan lebonyo-
lható úszelhez korrektt hitelt
vérrél. Leveleket továbbít.
Opmann, VII., Sip-utca 6.

**Tanító, elemisták és
polgáristák tanítását**

vállalja nagy gyakorlatlalt
VADÁSZ, Wesselényi-utca 60.

ZSIDÓ TESTVÉREIMI Téli víz idején
bármilyen családommal kereset nél-
kül állok. Ötvenes, értekezési ke-
reskedő, organizátor, bármilyen
ÁLLÁST VÁLLAL, esetleg órákőny-
velést, Spiegel, Thököly-ut 44.

Ki KÜLÖNBEJÁRATU SZOBA dol-
gozó, Izr. fiatalembernek vagy hölgy-
nek KIADÓ. Ágyemű szükséges.
VII., Wesselényi-utca 27. II. 6.

Kitűnő állapotban lévő
barna és fekete, 42-es számú

férficipők

valamint 37-es és 38-as barna, női
sárga CIPŐK eladók. Kizárólag
privátnak. Megtekinthető napon!
1-4 között: Teréz-körut 15., II.

Jobb, önálló főző, nagyon is
bizonyítvánnyal HÁZVEZETŐNŐ:
MENNE, jobb családhoz, vidékre
„Ur!” jellegre a kiadóba.

Középkorú, intelligens, négy közép-
iskolát végzett, megbízható nő
beteg vagy gyermek mellé
esetleg könnyebb

háztartási munkákhoz
elhelyezkedne délelőttre.
„Ápolónő” jellegre a kiadóba.

**Önálló magyar-német
levelező, könyvelő**

hosszu irodai gyakorlatlalt,
szombatlaltó,

állást keres.

Esetleg beadulna. „Vidékre is
megyek 45” jellegre a kiadóba.

**JOBB, IDŐSEBB NŐ
takarítással állást**

vállal kisebb háztartásba.
„Megbízható” jellegre a kiadóba.

**Kötszővött
és textilosztály**

önálló vezetéséhez és könyvelőben
járatos egyént alkalmaznék azonnalra.
Jelentkezés 8-9 között. Dob-utca 16.
V. épület, I. emelet 29.

HIREK

AZ ÚJ ÉLET előfizetési díjai:

1 hónapra . . .	4 forint
negyedévre . . .	12 „
félévre	24 „
egész évre . . .	48 „

Az előfizetések postatakarékpénztári befizetési lappal küldendők be a 26.209 számú postatakarékpénztári számlára.

A Duda Izraelita Hitközség előjáróságának új ügybeosztása. A Duda Izraelita Hitközség előjárósága most tartotta alakuló ülését, amelyen határozott az ügybeosztásról. Pénzügyi és szertartásügyi előjáró Nagy László József, gazdasági előjáró Gubi Armin, jótékonyági előjáró Fahn Fülöp, oktatásügyi előjáró Fuchsné dr. Baracs Amália, kulturális előjáró Sós Endre, jogügyi előjáró dr. Gerő Géza, adóügyi előjáró dr. Gerő Imre, intézményügyi előjáró Dembütz Gyula, újjáépítési és propagandaügyi előjáró Halasi-Fischer Ödön, egészségvédelmi előjáró, pedig dr. Wteger Imre lett.

A Szocialista Cionisták (Ichud-Mapáj) Pártja október 21-iki pártnapján Salamon Mihály, a MCSz. elnöke tart nagy érdeklődéssel várt előadást, „A Magyar Cionista Szövetség feladatai” címmel. A műsoros pártnapon belépődíj nincs. Zsidó Kulturház (Fürst S.-u. 15.), délután 8 óra.

A „Szép Szó Körének” Pap Károly emléktünnepélye. A „Szép Szó Köré” szombat délután a Bibliotheca Officina helyiségében „Pap Károly emléktünnepélyen” tisztelgett a csoportjában eltűnt, tragikus sorsa nagy író művésze előtt. Reményik Zsigmond bevezető előadásában megjelölte azt a helyet, amely Pap Károlyt a magyar és a világirodalomban megilleti. Vajda Endre a biblikus Pap Károly arcképét rajzolta meg visszaemlékezésében s találon ragadta ki azokat a részleteket, amelyek Pap Károlyt, mint a Messiás-gondolat művészi ábrázolóját mutatják be. Vihar Béla Pap Károlyról, mint zsidó íróról beszélt, akinek sorsa jelkép, mert a végzet „olykor kiválaszt egy életet, felvezeti a magasságba, majd onnan letaszítva, egy emberben példázza a népeknek és igazságoknak végzetét”. Palotai Erzsébet, Fodor Klára és Ascher Oszkár a tőlük megszokott művészi lendülettel interpretálták Pap Károly novelláit.

HITKÖZSÉGI HIREK

Ügyfelek fogadása a Pesti Izr. Hitközségen:

Hétfő: 12—1 óráig, Stöckler Lajos elnök, kedd: 12—2, dr. Földes István, és dr. Geyer Albert elnökhelyettesek, szerda: 12—1, Stöckler Lajos elnök, csütörtök: 12—2, dr. Geyer Albert elnökhelyettes, péntek: 11—1, dr. Földes István elnökhelyettes.

Az ügyvezető naponta 12—12 óráig fogad.

Vasárnap a felfogadás szünetel.

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének közleményei:

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének hivatalos helyisége Andrassy-út 81. alatt, a volt Fészek-kávéházban van. (Telefon: 424-734.) Hivatalos órák: hétköznapokon d. u. 3—6 óráig.

A MAZOT-nak legközelebbi ülése:

Október 20-án, vasárnap d. e. 10 órakor az Országos „Musz”-Szervezet Hadigondozott Akcortja beszámoló összejövetele (Andrassy-út 31., Fészek-kávéház).

Október 21-én, hétfőn délután 12 órakor a VI. kerületi taggyűlése (Andrassy-út, 81. Fészek kávéház.) Tárgy: A legutóbbi időkben megjelent jogi vonatkozású rendeletek ismertetése. Október 22-én, kedden délután 12 órakor a VII. belső körzet taggyűlése (Sip-u. 12. díszterem.) Tárgy: A magyarországi zsidóság legközelebbi feladatai. Október 23-án, szerdán délután 12 órakor az V. kerületi taggyűlése (Fürst Sándor-u. 21.) Tárgy: 1. MAZOT V. kerületi tagozata vezetőségének megválasztása. 2. Legközelebbi teendőink. Október 24-én, csütörtökön délután 12 órakor, a MAZOT egyesületi helyiségében (Andrassy-út 81. Fészek kávéház) női gyűlés. Tárgy: A zsidó nő munkája szociális téren.

Az OMIKE hatodik hangversenye. Az OMIKE folytatja hangversenysorozatát, mely a nyáron szünetelt. Az első hangverseny, melyet a rádió is közvetít, október 26-án, szombaton este 7 órakor lesz a Művész-könyha helyiségében (Andrassy-út 64.). Műsor: Bodrogh Pál: Bevezető. Basilides Mária emlékezete (hanglemezekkel). Róbert Mária: Kiss József költeményeiből. Medgyaszay Vilma: Szonok. Szentiványi Kálmán: Humoros előadás. Ladányi Ilona: Dalok és áriák. Lénárt Béla: Vidám kabaréadatok. Zongorán kísér Kardos István, Koltai Ferenc. Meghívók igényelhetők délután 3—5 között az OMIKE elnökségénél (VI., Dózsa György-út 84/c. Telefon 225—819).

„A medikus” címmel legutóbbi számunkban megjelent cikkben közlött 7 kitűnő előmeneteli zsidóórházi orvos felsorolásánál Adler János II. é. o. h. neve sajnálatosképpen kimaradt, amit most pótolunk.

A Rabbiképző Intézet templomában, Sömini Aceresz napján a mazkir-beszédet dr. Scheiber Sándor teológiai professzor tartja. Az istentisztelet 9-kor kezdődik.

Művészi siremlékek

EICHBAUM MÓR és FIA
V., Rudolf-tér 3. (Margit hídnál)

Farkasházy Miklós és Donner Gertrud kiállítása. A meginduló szezon nagy képzőművészeti eseményei közé tartozik Farkasházy Miklós és Donner Gertrud szobrászművész kiállítása a Szalmásgalériában. Farkasházy Miklós, aki az OMIKE tárlatairól is régi ismerősünk, az erős stílus és a dekoratív megoldások felé hajlik. Képei színesebbek, mint valaha. Vannak festményei, amelyek szinte mozaikszerűen hatnak. Kétségtelen, hogy ez a nyugtalan természetű nagy tehetség, aki már annyiszor lepte meg közönségét, megint meglepetést hozott. Új megoldások láthatók Donner Gertrud kis szobrain is, amelyek közül különösen a Zsákhordók mutat szinte óserőt. Mindkét művész nagy elményben részvételre a művészbarátokat. (S. E.)

Házasság. Székely M. dr., Budapest és dr. Schmitt László orvos, Székesfehérvár, f. 1. 6-án házasságot kötöttek. (Mindkét külön értesítés helyett.)

Kovács (Kohn) Gizellát keresi dr. E. Goldberger, Bratislava. Jelenkezzen a Hias irodában, V., Géza-utca 3.

Házvezetőnőt keresek vidékre

50 éven felül, „Békés megye, orthodox” jellegre a kiadóba.

EATTOMAN neolog hitközség

Keres előimádkozót,

az a végzési teendőket és esetleg a hitközletet is végző, fizetés megállapodás szerint.

Egy szoba konyhás lakást

butorral vagy butor nélkül azonnali, vagy későbbi felkérésre KERES, JAK SÁNDOR, Dethlen tér 2. I. em.

URIEMBERNYE TULJES ELLÁTÁST

adna egy háromtagú család,

társbérleti lakásért.

„Társbérlet” jellegre a kiadóba.

Egyedülmaradt, 48 éves,

volt épületfakereskedő

ki jelenleg vidéki városban lakik, MŰS SZAKMÁBA IS

benősülne

Keresi azon esimes, jóléti, egyedülálló leány vagy asszony ismeretségi, 35—40-ig, kinek komoly, szorgalmas és élettársa lenne. „Angasztanom van” jel. a kiadóba.

40 éves KERESKEDŐ

olyan nemesszívű

Élettársat keres,

aki kis anyagiakkal rendelkezik. Ez az élet továbbviteléhez szükséges. Szolid, reudes, gondatlan otthonos lesz. Csak komoly, fényképes válszokat keres olyanból, aki a leány életet meg tudná szelni. „Nyugodt, vidéki élet” jellegre a kiadóba.

Díjazt elismerésével, lakással rendelkező, kisé mellett, jóléti egyén

feleségül vennék

Hozomány nem szükséges. Jelleg: „35-40”. Fényképet díszkártyán visszaküldök

MEGISMERKEDNEK

házasság céljából 55—60 éves todrásszal.

Útlet, lakás van és egy ház nagyobb vidéki városban. „Nem jó egyedül” jellegre a kiadóba.

Orthodox 18 éves

vagyofnal rendelkező, szép, ügyes LEÁNYROKONOM részre írvánilló

férjet keresek.

„Csak komoly” jellegre a kiadóba.

Házasság céljából

megismerkedne

jól szituált uriasszony

komoly, 58—65 éves utlembérelt. „Korrektt 58” jellegre a kiadóba.

Nagyon egyedül maradtam!

KÉT INTELLIGENS, vidéki városban ismeretlenül kereslek 40—50-ig.

házasság céljából

Főbbérleti lakással rendelkező, komoly, 35—40-ig, kinek komoly és élettársa lenne. „35—40” jellegre a kiadóba.

Háztartási és piperecikkek nagybani eladása

Vértesszéki Út 48

Zsidók a varsói felkelésben

— A véres varsói barrikádok romjai között sokszáz zsidó harcolta meg utolsó kétségbeesett harcát a zsarnok ellen. Mi, páran szerencsésen életben maradtunk, tanui a hősi napoknak, a vértanúknak, dadogó elbeszélői egy barbár korszak legvéresebb epizódjának...

Igy kezdődik beszélgetésünk *Borzykowski Tomia* lengyel mérnökkel, a varsói felkelés második évfordulóján. Ő volt az egyik toborzója a zsidó partizánoknak. Halkszavú, fáradt ember, csak néha kinyúl fel a szeme és aránt emlékezik a hősi napokra, a kézitűsében viaskodó katonák kapkodó mozdulatával, látszik rajta, hogy életének felejthetetlen helyszíni riportját éli át.

— A varsói gettó akkor már másodszor lázadt a germán barbárok ellen. Párezer zsidó, a közelgő éhenhalás legyengültségében, de annál elkeseredettebben harcolt néhány óeska kézi-fegyverrel a lángszórók, a géppisztolyok és a tankok ellen. A gettó csakhamar lángokban állt. Pár száz zsidó menekült meg a gettóból, földalatti folyosókon, kanálisokon keresztül keresték Varsó szabadabb falai közé.

— Ekkor jelent meg felhívásunk a zsidó harci csoport összehívására. Másnap már állt a Z. O. B., a zsidó partizánok harci egysége. A felhívásra százzal jelentkeztek a még életben lévő zsidók a felkelők seregébe, ifjak és vének, lányok és asszonyok, elmondhatom, hogy valamennyi zsidó, akinek volt még jártékony ereje. Nagy számlatartozásunk volt leróni: az utolsó utáni arra, hogy fegyverrel a kezünkben, mint szabad emberek küzdhessünk Hitler félig már elvérzett csordája ellen. S egyuttal, a lengyel felkelők sorába lépve, a szabad és független Lengyelországot, a lengyel demokráciáért is küzdeni akarunk. A mi csoportunk képezte a harmadik század második szakaszát.

Először a hangja, kés színeket lő és keserűs mosolyát mosolyt láttam.

— Erdekes dolog történt... Mi akkor sokat beszélgedtünk ezen, ma azonban már nem tudok, csak lényeges meghatározással visszaemlékezni a történetekre. A népi hadsereg vezetősége, biztosítva számunkra a felkelők minden jogát, mindenáron lebeszélte bennünket arról, hogy a barrikádok közötti aktív harcokban résztvegyünk. Szörnyű rongyainkban, mint saját magunk halotti maszkjai, álltunk a parancsnok előtt és a hadiok utolsó, kétségbeesett

erőfeszítésével szorongattuk kezünkben a fegyvert. De hát mi-érti? Eppen mi nem harcoltunk? Mi, akiknek a legtöbb elintézni valója van a zsarnokkal?... Soha nem fogom elfelejteni a parancsnok őszintén fájdalmas arcát, okos szavait, amint ezeket mondta:

— Ti, az utolsó életbenmaradt zsidók, talán egész Európának utolsó zsidói nem hullhattok el a harcban. Legyetek ti ennek a szörnyű mártíriumnak élő és örökké váló tanui. Ne kockáztassátok az életeteket. Bujdossatok a romok között: Mi rátok is vigyázunk...

— Nem és nem, bennünket nem lehetett kirekeszteni az emberség leghalálósabb ellenségével vívott harcából. Az ajánlatot, a nekünk akkor tulságosan emberséges ajánlatot nyomban elvetettük. Megmagyaráztuk a nagyszerű parancsnoknak, hogy a varsói felkelés a gettó felkelésnek egyenes folytatása és a zsidó ifjúság ezrei álmodtak arról a pillanatról, amikor vállvetve a lengyel felkelőkkel, közösen küzdhetnek az emberséges jobb világért.

— Megkezdődött a harc. A mi századunk a Stare Miasto kerületben harcolt, ez a kerület volt a németek ellentárc egyik legvéresebb szakasza. A zsidó harcos odatapadt a barrikádokra és nem mozdult akkor sem, amikor a népi hadsereg már megkezdte a kerület feladását. Négy hétig folyt a harc Mostawa utcájában, ahol századunk fele elpusztult. Heves harcok közben vonultunk vissza a kanálisokon keresztül *Zolibos* kerületbe, ahol pokoli tüzet zúdítottak ránk a németek. Akkor már tudtuk létezésünkről és ezt a kerületet ostromolták leghevesebben. A telerő azonban innen is elkergetett bennünket és utcáról-utóra folyt a harc tovább... Alig páran maradtunk életben.

Felvilágyozva mondja tovább:

— A harcban nem volt különbség a lengyel és a lengyel zsidó között. Tökéletes bajtársaság fejlődött ki közöttünk. Itt tapasztaltuk annyit sok év után először, hogy a faji gyűlölet a zsarnokok bosszorkönyvéjében kifejezett maszlag és csak arra jó, hogy elnévelhető, beállítható népként a rossz szolgálatába. Testvérek voltunk a harcban, lélekben is összeforralt harcosok.

— Hogy mivel lehetne jellemezni legjobban a varsói zsidó harcost? Talán azzal, hogy

érezte, nem lehet olyan győzelmet aratnia, ami ki tudná elégíteni. Millió elpusztított zsidó nevében harcoltunk, millió gyalázatosan elpusztított mártír erejét, gyűlöletét, bosszúját éreztük lelkünkben, izmainkban, úgy néztünk szikrázó szemekkel a barrikádon túlra a gyilkosok felé, hogy egy percig sem éreztük a félelmet és maga a halál is győzelmes megváltásként tünt elénk, ha arra gondoltunk, hogy végre szabad ember módjára harcolva üti át szívünket egy gyilkos golyó. Mi volt ez a gettó harcai után! Megbélyegzetlen, beszorítva a gyűlölet falai közé, úgy éreztük, hogy

egy egész világ gyűlöletének tengerében fuldokolva harcolunk. Itt a varsói szent barrikádokon összefolyt a zsidó harcos vére a lengyel hőskövél. Katonák voltunk, tudatos harcosai az eszmének, melyért elvérezni dicsőséget jelent.

Talán nem is ideillő, ünneprontó kérdésemre, hogy mi hát ma a zsidók helyzete Lengyelországban, idegesen legyint:

— A gyűlölet magját jól és mélyen elvetették egyes emberek lelkében, idő kell ahhoz, amíg a megfertőzött lelkükben a szeretet kivirágzik. Higgye el nekem, ezek az emberek is meggyógyulnak egyszer...

U. J.

Keresnek volt deportáltakat

Szerkesztőségünkhez levél érkezett Bécsből. Írója *Hans Lehner*, az osztrák belügyminisztérium büntető osztályának felügyelője. Leveleiben elmondja, hogy a *badöslauti koncentrációs táborban együtt volt magyar deportáltakkal* és mindent megtett, hogy segítsen rajtuk. Amikor kikerült a táborból, a Gestapo nyomosa követte, ennek ellenére többször elment *Bad Vöslau*-ba, de a táborba már nem tudott bejutni. Mielőtt a Vörös Hadsereg felszabadította a táborot, ismét megkísérelte a táborba való bejutást, de ez a kísérlete sem sikerült, mert a rendőrség és a Volksturm egy-egy szejt zárták körül a láger. Ké-

sőbb, mikor a tábor foglalt után érdeklődött, azt a felvilágosítást kapta, hogy azok már visszatértek Magyarországra. Most szeretne velük érintkezésbe lépni, illetve jelenlegi címüket megtudni. Különösen érdekelné őt *Balassa* és neje, *Grödel Éva* és skülei, *Korda Vera*, *Herzfeld Adél* és *Péter fia*, *Anisfeld Erzsébet* és *Kislány* tartózkodási helye. Nekik, valamint az alanti névsorban szereplők valamennyiének kapunk utján küldi üdvözlét és boldog lenne, ha mielőbb választ kapna tőlük. Címe: *Abt. Insp. Hans Lehner, Bundesministerium für Inneres Wien, I, Hero ringasse 7.*

Névsor azokról a zsidó deportáltakról, akik 1944-45-ben Strasshofban, Mariazellben, Berndorfban és Bad Vöslauban tartózkodtak:

Név, született, születési hely:	születési hely:
Anisfeld Erzsébet, 1916 IX. 16., Debrecen.	Kiss Andor, 1883 IV. 20., Szeged.
Anisfeld Agnes, 1940 VIII. 31. Hódmezővásárhely.	Kiss Róza, 1892 VII. 25., Kútos.
Balassa József, 1893 II. 14., Hódmezővásárhely.	Kiss István, 1890 III. 15., Szeged.
Balassa Irma, 1862 XII. 11., Szabadka.	Kiss Erzsébet, 1895 V. 2., Szeged.
Barta Mária, 1876 III. 31., Szeged.	Kiss Éva, 1927 III. 14., Szeged.
Barna Izó, 1897 XI. 2., Gserna.	Korda Vera, 1921 II. 22., Szeged.
Barna Róza, 1883 IV. 28., Kistelek.	Klein János, 1881 III. 18., Dombóvár.
Beusch Imre, 1891 VII. 29., Kama-háza.	Klants Róza, 1893 II. 2., Hódmezővásárhely.
Beusch Klára, 1896 V. 35., Szeged.	Klants József, 1931 I. 15., Hódmezővásárhely.
Góhmann Hedvig, 1870 II. 7., Hódmezővásárhely.	Klants Mária, 1894 IX. 10., Hódmezővásárhely.
Gyöngyös Mária, 1880 VI. 29., Hódmezővásárhely.	Liebermann Irma, 1893 V. 12., Hódmezővásárhely.
Göbzei Erzsébet, 1893 IX. 1., Hódmezővásárhely.	Lóvay Erzsébet, 1891 VI. 6., Hódmezővásárhely.
Halmágyi Adél, 1872 VI. 5., Hódmezővásárhely.	Mátyás Teréz, 1890 X. 27., Szeged.
Herzfeld Adél, 1893 II. 24., Komárom.	Pauler Elek, 1899 II. 10., Torontó.
Herzfeld Péter, 1909 V. 21., Gserna.	Székely János, 1898 III. 28., Hódmezővásárhely.
Grödel Éva, 1920 V. 18., Hódmezővásárhely.	Székely Róza, 1892 VII. 27., Szeged.
Góber Arnold, 1892 III. 31., Szeged.	Steinberger Otília, 1917 III. 24., Hódmezővásárhely.
Góber Róza, 1892 X. 17., Törökzentmihály.	Steinberger Zuzsa, 1906 VII. 31., Hódmezővásárhely.
Kat. Éva, 1913 VIII. 28., Hódmezővásárhely.	Schwartz Erzsébet, 1889 XII. 13., Hódmezővásárhely.
Katz Éva, 1935 XII. 18., Hódmezővásárhely.	Kiss Leánia, 1892 VII. 25., Szeged.
	Rendler Livia, 1912 V. 22., Szeged.
	Ullási Mária, 1875 I. 16., Dunapataj.

Weisz Mór
sütőde és cukrászda
Budapest, Dob-u. 22

Pékárnk, cukrászsütemények,
bőkebeli minőségben
Alkalmi rendelést vállal!

HOGY TÖRTÉNT?

XL.

Eszterházy Móríc vallomása

Angelo Rotta pápai nunciusnak Horthyra való befolyását megvilágítja Eszterházy Móríc vallomása. A külföldi követségek nagy része 1944 elején a bombatámadások elől vidékre költözött. A pápai nuncius Eszterházy Mórícnek csákvári birtokára ment, a svájci követ pedig Vajnára, amely ottan 40 km-re van. A püspöki kar Apogyőri püspököt bizta meg, hogy a zsidók védelmével foglalkozzon, vele és a nunciussal volt közvetlen érintkezésben János József páter, aki napról napra eljárt a belügyminisztériumban és a zsidó tanácsnál közvetlenül kapta a híreket. Eszterházy egyfelől Apogyőri püspökkel tárgyalt, másfelől a nunciussal, aki vendége volt. Angelo Rotta nemcsak, mint a szentatyaének fővel szerepelt, hanem még inkább, mint a Budapestben lévő követek doyenje. Eszterházy felkérte a nunciust, hogy elsősorban saját személyében lépjen közbe, de érlekeztek kollégáival, a svájci és a svéd követtel és amíg itt volt, a portugál ügyvivővel. Ennek a diplomáciai akciónak két iránya volt. Az egyik: a kormányzónál s a kormányzóval közbenjárni, szemük elé tárni, hogy mi történik itt, milyen embertelenség folyik. Másfelől pedig arra törekedtek, hogy a követek saját kormányukat némül alaposabban tájékoztassák a magyarországi borzalmakról és arról, hogy ami Magyarországon történik, nem egyszerű, mint büncselekmények halmozása. A semleges követeken keresztül kísérelték meg tájékoztatni a nyugati országok közvéleményét és sajtóját. A nuncius elsősorban Verolimo követségi tanácsos útján tájékoztatta a kormányzót. Verolimo úr Horthy Miklóssal érintkezett és az ő tudósításai jutottak el a kormányzóhoz. (Eszterházy maga is megjelent Horthy-nál és fejtette az atrocitásokat.) A nuncius elég pesszimista volt. Egyenesen megmondotta, hogy „még Endre és Baky kezében van a hatalom, lényeges változást nem igen lehet elérni”. A nuncius — aki gyakran bejárt a fővárosba — egy alkalommal nagyon leverten jött vissza. Eszterházy jelentkezett nála, de őrákon át nem fogadta. Azt mondotta, hogy nem ér rá, fáradt. Amikor Eszterházy végre bejutott hozzá, igen leverten találta. A nuncius felmutatott egy francia nyelven megfogalmazott emlékiratot, amelynek utolsó mondatai lendületes szavakkal hívatkoztak: „A magyar történelmi lovasiasságra, hogy a magyarok miként bántak a lengyelekkel, franciákkal, hadifog-

lyokkal, de ezzel szemben, ami a zsidókkal történik, azt sem a külföld, sem a történelem, sem Isten előtt igazolni nem lehet”. Eszterházy ezután egy pro memoria készített a nuncius részére, hogy ha legközelebb a kormányzóhoz megy, vigye magával. Az aid memoire francia nyelvű kivonatát is átadta a nunciussnak. Később Eszterházy maga is újra megjelent Horthy-nál és szóba hozta a zsidóüldözéseket. Ekkor a kormányzó többek között azt a kijelentést tette, hogy „Jaross nem igen tud rendet teremteni, sem az országban, sem a minisztériumban”. Ezen kívül megjegyezte, hogy „nem bír az államtitkárokkal, azok nem engedelmesekednek neki”. „Endrétől és Bakytól meg kell szabadítani az országot”.

A Zsidó Tanács kapcsolatai

Ugyanebben az időben már a Zsidó Tanácsnak is megvannak a kapcsolatai, amelyek a kormányzóhoz elvezettek. A tolmács úr Horthy Miklós volt, akivel az összeköttetést dr. Pető Ernő teremtette meg, dr. Onody Dezső kormányzósági titkár segítségével. Az utóbbi készítette elő a találkozást. Úr Horthy Miklós kiütözte a találkozás időpontját és Pető Ernőt még május végén a késő délutáni órákban felhívta a Várba. A külügyminisztérium előtt várta dr. Onody és bevezette Petőt a Vár négyszögére vezető kisajutón, a kormányzó fiának fogadószobájába. Ezek a találkozások később sűrűbben ismétlődtek. A Tanács kiküldötte felárta a zsidók elleni intézkedéseket, a budapesti összeközlőtestek viszonyosságait, a deportálásokat, az auschwitzi gázkamrákat. Úr Horthy Miklós megrendülten hallgatta ezeket és vállalta, hogy apjával megismerteti a dolgokat és igyekszik segíteni. Előfordult, hogy kékezőssel fogadta az adatok valódiságát, — mint mondotta — apja a deportáltak sorsáról megkérdezte Jarost és Wincelmannat és ezek a borzalmakat „zsidó rémlátásoknak” nyilvánították. Nem egyszer azt is elmondotta, hogy nehezen tud eredményt elérni, mert a miniszterek folyton hazudnak apjának.

A június 26-iki koronatanács

Ezeknek a befolyásoknak hatása érezhető a kormányzónak a június 26-i koronatanácsban tanúsított magatartásán. A jobb érzésű keresztény konzervatív körök, az egyházak, a nuncius,

a zsidó tanácsban keresztül megismert auschwitzi szörnyűségek és a külföld, mind egy-egy tényező volt, ami Horthy-t határozott állásfoglalásra bírta, különösen akkor, amikor látta, hogy kormánya két minisztertanács után (június 21 és 23.) sem nem tud, sem nem akar a tömeggyilkosságoknak véget vetni.

Arnóthy-Juangerth volt külügyminiszterhelyettes vallomása szerint a korona-tanácsot Horthy a zsidók deportálása ügyében hívta össze: „Azt mondta, hogy ezt tovább nem tudja megengedni és engem kért, hogy én referáljak a külföldi állásfoglalásokról. Erre én ugyan azt referáltam a koronatanácsban, — hogy hagyják abba, mert Magyarország becsülete és presztízse kívánja ezt”. Ezután a kormányzó még meghallgatta Sztójait, Haródit és Reményi-Schnellert és a végén kijelentette, hogy „beszün-teli a zsidók deportálását”. Ugyanezkor követezte, hogy a kormány megadja el állásfoglalást Bakyt és Endrét. Csomó adatot említett, amelyek a zsidók elleni atrocitásokra vonatkoztak és kijelentette, hogy „tovább ezt nem tűri. Baky és Endre elárvoltításával kapcsolatban követelte. A miniszterek szolgálataikban hallgattak, nem szóltak fel a két deportáló államtitkár ellen. Jaross büntetésre tárgyalásán elismerte, hogy a kormányzónak Endre és Baky elárvoltítását kívánó kijelentése elhangzott, de azt állította, hogy később ezt gyakorlatilag Horthy oda módosította, hogy más beosztást kapjanak. (Tényleg ez is történt, pedig a magyar ellenállási vonal megerősödhetett volna, ha a hatóságok megtudják, hogy a két fődeportátor nincs már a minisztériumban.)

Semmibe sem veszik a koronatanács határozatait

Figyeljük meg az események június 26-án a koronatanács elhatározta, hogy beszünteti a deportálásokat, de a kormányzati hatóságok, elsősorban a csendőrség ezt annyira semmibe sem vette, hogy 25-e és 28-a között változatlanul folytatták a szegeci és debreceni gettók elszállítását és a rákövetkező napokban — mintha semmi sem történt volna — Pécs és Szombathely, majd a főváros környékének zsidóságát kergették vagonokba... A németek, Endre és Baky parancsolták!

Amikor a népbírósági főtárgyaláson ez szóba került, az elnök plasztikusan tette fel Ja-

rossnak a következő kérdést: „On valóban jelentette ki, hogy a június 26-i koronatanácsban a kormányzó kiadta az utasítást, hogy a deportálások további folytatásához nem járul hozzá; miért nem adott Ön, mint belügyminiszter utasítást, akár államtitkárainak, akár közvetlenül a magyar központosítási hatóságoknak és közbiztonsági alakulatoknak, hogy semmiképpel se folytassák a deportálásokat? Jaross erre nem adott megfelelő választ és a kormányzói parancs határozatlan ságával, meg a németek befolyásával megegyező volt a bíróság elnökének, amikor megjegyezte: „Ahhoz mind én esetre lett volna hatalma, legalább is erkölcsi hatalma, hogy egy ilyen, legalább is erkölcsi társkozást jelentő határozatot a központosítási és közbiztonsági alakulatoknak kiadjam, amelyek érdeklődésében azoknak az erőszakos német intézkedések támogatásában közreműködniük tilos. Ehhez hatalma lett volna minden kormányzóknak”. De nem így történt! A magyar Kormányzat nem tett semmit tíz napon át és ez további 100.000 magyar zsidó életét veszítette. Pécsen, Szombathelyen és Pest környékén még csak ezután kezdtek meg és hajtották végre a deportálást!

Külföldi erők megszűntetése

Már említettem, hogy amilyen mértékben közeledett a veszély a fővároshoz, ugyanilyen arányban erősödtek az ellenálló tényezők és mind több és több adat jutott a külföldi tudomására. A koronatanács után is ismételtlen olyan jelentések tártak fel a kormányzó előtt, amelyekből megindult, hogy mindazért, ami Magyarországon a zsidókkal végbe megy, rövidesen felelni kell az egész országnak. Roosevelt amerikai elnök tiltakozó jegyzéke, Cordell Hull amerikai külügyminiszter éleshangú beszéde, majd Eden angol külügyminiszter figyelmeztetése megtehető a hatásukat. De mindezeknél még nagyobb benyomást gyakorolhatott Budapestnek első nagyszabású nappali bombázása, amely július 2-án a délelőtti órákban történt és amelynek megsemmisítő ereje minden, még kételkedőt meggyőzhetett arról, hogy a háboru melyik fél javára fog eldőlni. Ez a bombatámadás egyúttal válasz volt Endrének, a budapesti geftóizás keresztívölére.

MUNKÁCSI ERNŐ
(Folytatjuk.)

KI TUD

Revitz Sándorról,

aké 1900-ban Sávóna született, foglalkozása könyvtáros, 1942 nov. 27-én Nagykovácsán 10/20 munkásszámból az orosz harcok miatt, azóta felőle semmi hírt nem kaptam. Irtekezést kér feleségére, Revitz Sándorné, VII. Síp-u. 12. Postai Irt. Hittörzség.

Salamon Mihálynak, a Magyar Cionista Szövetség elnökének előadása az Ichudban

Nagy érdeklődés előzte meg Salamon Mihálynak, a Magyar Cionista Szövetség elnökének az előadását. Habár az esti órákban nagy eső keletkezett, mégis többszáz főnyi érdeklődő jelent meg a szocialista cionisták pártnapján, hogy meghallgassa Salamon Mihály beszámolóját a magyarországi cionizmus aktuális feladatairól. Salamon Mihály előadását azzal a változással kezdte, hogy a Magyar Cionista Szövetséggel szemben elhangzott bírálatok, amennyiben segítő szándékuak, hasznosak, mert igen sokszor tanulni lehet belőlük. A Magyar Cionista Szövetség feladatának a zsidó tömegek megszervezését jelöli ki célul, hogy Palesztina felépítését elősegítsék. Ezen felül pedig, hogy összefogja és egybehangolja a különböző cionista pártok munkáját.

Az egyes pártok részére a cionista szövetségben belül nagy munkaterületek vannak, különösen a szociális gondolat népszerűsítése és megvalósítása terén. Nyomatékosan kiemelte, hogy ma már nemcsak a szocialista munkáspártok, hanem a Mizrachi is ezen az uton halad, aminek a bizonyítékai a szépen virágzó vallások kibucok. A valóság hozzájárul a zsidó nemzeti és népi gondolat megtartásához. Ráv Amiel szavait idézte, aki azt mondta, hogy minden darab röghez Erec Jisráelben ugyanannyi ég is tapad. A frakciózásra kitérve, kijelentette, hogy ezt nem minden esetben tartja károsnak. A differenciálódásra szükség van. A pártmunka azonban igazán csak akkor jó és hasznos, ha a nagy egészet szolgálja: a cionizmust.

A Magyar Cionista Szövetségnek igen sok problémája van, ezek közül most csak egyet, a hitközségi munkát ragadja ki.

Meg kell állapítani azt, hogy, bár a cionista gondolat a tömegek között az utóbbi hónapokban ezeket és tizezreket hódított meg, a hitközségeket még nem hódította meg a cionizmusnak. Ennek azonban, bármennyire is különösen hangzik, nem a vezetők, hanem a tömegek az okai, mert még mindig nem tudják az emberek, hogy milyen irányban kell haladniuk. A multira vonatkozólag helytelenítette azoknak a hitközségi vezetőknek a tevékenységét, akik az elmúlt évtizedekben a zsidó tömegeket egy pártnak kiszolgáltatták. Hasonló jelenségeknek nem szabad többet előfordulni.

A zsidóság egységét meg kell valósítani. Meg kell szűnnie annak az aknamunkának, amely elhiteli, hogy a magyar zsidóság megosztható. A történelem azt tanítja, hogy a szenvedés a legértelmesebb dolog a világon, ha nem vonunk le belőle helyes következtetést a jövőre vonatkozólag. Mi tanultunk az elmúlt évek iszonyatos élményeiből. Nem zárkozunk el attól, hogy szembenézzünk a tényekkel.

Van bennünk annyi bátorság, hogy rámutassunk arra, hogy ma Magyarországon a zsidóság kegyeire nem pályázik egyetlen párt sem. Ellenkezőleg, a zsidóság a felfelé haladó szerepet kapta a politikai pártok mérkőzéseiben. Nem veheti zokon tőlünk senki, ha ez ellen a szereposztás ellen tiltakozunk.

A cionizmus nemcsak kíváncsi kérdést jelent — fejezte be érdekes fejtegetését Salamon Mihály, — mert hiszen lehet cionista az is, aki itt marad, s itt dolgozik a zsidóságért, s lehet asszimiláns az is, aki elvándorol más tájak felé.

GERVAI SÁNDOR

Pénteken és vasárnap temetik el a rákoskeresztúri zsidó temetőben a bánfalvi és balfi tömegsirok exhumált munkaszolgálatos halottait

Az ország határán belül tömegsirokban szegyenletes módon pihenő, közel 30.000 munkaszolgálatos nő és férfi tömegsírját kívánja rendezni a Munkaszolgálatosok Országos Szervezete.

A Bánfalván elpusztult 350 bajtársat f. hó 25-én, pénteken délelőtt 11 órakor, a balfi áldozatokat pedig október 27-én, vasárnap délelőtt 11 órakor temetik a rákoskeresztúri temetőben.

A tömegsirok rendezése ügyben úgy a minisztériális tényezőkkel, mint a hozzátartozók megbízottjaival állandó tárgyalások folynak és a kérdés közeli rendezése várható.

Az egész magyar társadalom ma már kötelességének érzi,

hogy azt a mulasztást, amelyet ebben a kérdésben elkövetett, jövétgye és rendezze 600.000 mártírhaltalt halt zsidó testvéreink közül a fellelhetőknél sirjait és azt a kegyeleti kérdést olyan gyors ütemben rendezze, mint azt az osztrák és német területeken a felszakadás utáni időkben tették.

A balfi mártírok között fekszik a magyar irodalom egyik jelentős alakja, dr. Szerb Antal is, és a temetésen úgy a kormány, mint a politikai, társadalmi, felekezeti és művészeti élet képviselteti magát.

Talesz, t'Bin, cicsz, mezusa és linakönyvek vétele és eladása a legelőnyösebben.

Magyar Mór

Király-u. 17. a kapu alatt.

Megbélyegzettek...

Beszéljünk egyszer róluk is, a nőkről; az asszonyokról, a lányokról. Eppen két éve lesz annak — amikor e sorok megjelennek, — hogy elvitték őket. 1944 október 23-án, egy előző napon megjelent plakát bevonulási parancsa alapján, minden fővárosi házból a házapranesnok utnak indította a még el nem vitt zsidó nőket a KISOK-pálya felé. Mint a férfiaknál három nap előtt, náluk is az volt az utasítás, hogy háromnapos élelmet vigyenek magukkal. És elindultak mind a házakból az asszonyaink, a leányaink és mentek, véget nem érő sorokban végzetik felé. Az utca népe, a kora reggeli órákban közömbösen, szikszózdva, vagy sajnálattal nézte a menetet. Kiérve a sporttelepre, őket is századokba osztották, majd különböző fővároskörnyéki községekre, tanyákra irányították. Pár napig ásták ők is a sáncot, de amikor október utolsó napjaiban a szovjet hadsereg erősen megközelítette Budapestet, hirtelen átvezényelték őket a budai oldalra és erőltetett menetben a bécsi országúton hajszolták szegényeket ki az országból, Németországba, a megszemmisítő táborokba, a gázkamrákba, az elégetésbe.

És akik visszajöttek, — óh, de kevesen jöttek vissza — a borzalmas és soha el nem felejtendő emlékeken kívül, ott hordják balkarjukon az odatetovált számot, a megbélyegzést, amit bitang náci-brigantik égettek eleven husukba, bőrükbe, hogy ha netán megszöknének, könnyen fel lehessen őket ismerni. Most itt járnak közöttünk. Tövig levágott hajuk már újra kinőtt, arcukra rá van írva a borzalmas szenvedések és élmények nyoma és karjukon ott a bélyeg. Télen, ha hosszúujju ruhákban járnak, még csak el van takarva a karjukba égetett szám, de nyaranta, amikor könnyű, rövidujju ruhákra kerül a sor, ott az áruló szám; a

megbélyegzés jele láthatóvá válik mindazokon, akik lábujjakkal csodákként visszajöttek a poklok-poklából, a tartományból, ahonnan még nem tért vissza utazó; a táborokból, amelyeknek kapuján láthatatlan betűkkel volt felrajzolva a dantei írás: „Lasciate ogni speranza...” Hagyjatok fel minden reménnyel, kik ide beléptek.

És ha láttok asszonyt, leányt, akiknek karján ott a megbélyegzés — nem a szegény bélyege az, legföljebb azokra szegyen, akik ezt beléjük égették — nézzetek rájuk áhitattal, szeregettel és csodálattal, nézzetek ők, mint hősokeket, mint mártírokat és gondolatokat azokra, akik ott maradtak, akik nem térnek vissza soha, soha többé!

GELLÉRI MIKLÓS

Flossenburgiak!

KERESSEM FIAMAT,

FISCH ENDRE muszt.

kít a Drösche Téglagyárból Csepelre, onnan Dunánálra, Baltra, végül Flossenburgba hurcolták. Utolsó értesítés: 1944 decemberében, Flossenburgban, musztai beosztásban volt. Aki tud róla, kérem, értesítse aggdó szüleit: dr. Steiner, Kiskunhalas.

Debreceniek!

KI TUD

Weisz Kláriról,

(Debrecenben, Hűnyadi-utcai) lakott, apja vasutas volt.) Értesítés kér. postaköltséget megéri: Erdi Árpádné, Bpest, Dob-utca 84.

KERESSEM FIAMAT,

Gerbner Miklóst

1908. született Jákó-Hodoson. 1942 ápr.-ban Nagykovácsról 1004 munkaszolgálatos ment ki Ukrajnába, 1942 dec. 18-án írt kórházból. 25460 tábori számról. Ea a kórház Ostrogosz város Bunjom utca vonal mentén volt. 1943 január, 5-10 között még halottunk róla. Aki bírmit tud róla, kérem, értesítse aggdó szüleit, Gerbner Mátyás, V., Ipoly-utca 1/2. II. em. I.

VEGYEN vagy RENDELJEN

osztálysorsjegyet

kedvezményes feltétellel, a szerencséséről közlöm

GETTLER

bank- és váltóüzlet igazgatójánál Budapest, VI., Andrásy-ut 43. ahol sok fényesreményt, köztük a legnagyobbakat is többször nyerték.

HUZÁS: november 8 és 11-én.

EZÜSTÖT

VESEK és FELDOLGOZOK,

Fonyó ezüstműves, Budapest, V., Vilegrádi-utca 40. III. hat.

Butor, szőnyeg
vétel, eladás legelőnyösebben
GLÜCK-nél
Teréz-körút 23. Rákóczi-ut 03.
Részletre is!

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat

mindent elintéz — (Éjjel-nappal) Oránként 6 Ft

Király-utca 21. Telefon: 226-893

Válasz Amerikába

KEDVES ISMERETLEN VÖTEVŐIM!

A léta szavaival kell kezdenem. Meghatottan kebegek köszönetet és szorítom meg azokat a segítők kezeit, amelyek onnan a tengerentúlról kinyúlak felém, hogy itt a messze távolban, egy szerény, csendes és halk otthonban megérezzem a baráti szív dobogását. Az élet nem tulajdonosan lényeztetett el. Vajmi-kevésszer juttattott ajándékokhoz. Inkább élvezet, ha magam nem sietnem adni, adni. Mert olyan jó adni. Talán nincs is nagyobb öröm, mint megnyitni a tarisznyát és jökedvően, könnyedén, két marókkal osztogatni, szóni az „aranyakat”, hogy jusson mindenkire, ahol segítség, gyógyító ir, könnyeket felszárító kendő kell. Volt ilyen korszakom is. Mindaddig, amíg a gazok meg nem taposnak, ki nem fosztottak. Amíg az internálás fel nem falta azt, ami a háromszori munkaszolgálatból megmaradt és amíg a deportálás el nem emésztette azt, amit a horthyligeti üldöztetés meg hagyott. Addig fárt-nyitott volt az ajtó, ahol boldogok számra és repeső lélekkel üzentek is azok, akik baráti tanácsra, támogatásra, az ékkopp megszüntetésére vágytak. Az ünnepnapokat a sergessőtől jövő rekonsztávatta ünnepnapokká. Megalakult a „családi kör”, amelynek közép-pontjában, a családfő öblös karosszékében én ültem, akit mesére váróan, hamvas érdek-lődéssel, minden szép és jó iránt fogékonyan állt körül a familia. A hajékból a nagyobb részt magamra vállaltam; az örömeiket megosztottam velem. Többen mindennap nálam tan-yáztak, mert kedvelték az otthon melegét, amely olyan lágyan vette őket körül, mint a vatta, vagy mint a fészék ki-csinyelt a pára, amit az anya-madár szálaként hordott össze. Mások az ünnepeket, a szombatokat, a husvétet, az újévet, a hossznapot tisztelek ott, mert megfogta őket a nagy évfordulók varázsa. Voltak, akiket évről-évre nehéz bűjtünk befejeztével, a kürt fel-harsanása után látnak; egy-szeriben csak megjelentek a pfrológó kávécsészékkel meg-rakott asztalnál; olyan otthonosan és természetesen, mint, akl csak egy pillanatra ment ki a szobából, elhagyta a fella-pozott regényt és most ugyan-ott folytatja. Mi tudtuk, hogy jönnek, hogy biztosan eljönnek ezek a háttér és mégis hiú fiúk

és lányok, férfiak és nők, fér-jek és feleségek; terítettünk nekik és ha abban a pillanat-ban még nem is voltak jelen, megtöltöttük a csészéjüket, po-harukat, mintha Elías prófé-tára várnánk.

Ez aztán elmúlt. Megesende-secét körülöttünk a nagy élet. Nincs, aki az ajtót reánk nyi-sa. Hiába várjuk a csevegést, hiába az üzenetet, hogy „jő-vünk”, hiába az ünnepek ér-kezését, elmúlását. A napok egyforma monotonossággal tel-nek. Mindazok, akiknek ott kellene ülnök az asztalnál, akiknek helye ma is megvan, de üresen és elszomorítón tá-tong, azok, akik kacagva vagy moróvatosan érkeztek, akikről tudtuk, hogy a hus mellé kö-rülöttül a részelt céklát, vagy a párolt almát kedvelték, a gon-bólevest három gombóccal, a pácskás kávéfőzőt csu-porban öt cukorral ettek, — nincsenek többé. Ott maradtak abban a pokoli katlanban,

amelyben az égrekiálló német bűn péppé főzte a tudóst a tudatlannal, a hatalmas szívűt a szivtelennel, a jót a gonosz-szal, az egészséget a beteggel, a lángészt a bárgyúval, a fel-nőtét a gyermekkel. Mindegy volt, hogy ki hordozza magá-ban a próféta elhivatottságot, kinek a homlokán ragyog a fényes csillag, vagy kinek az anya sötét mint a barlang. Részletlnia kellett, mert Mózes nyájához tartozott.

Azóta olyan ritka a baráti, rokonai kéz. De Isten jósága felmélhetően. Adott helyébe távoli, idegen kezeket, amelyek nem is olyan idegenek, mert szeretettel közelítenek és si-mogatást hoznak. Ezekben a kezekben manna, hóféhér ke-nyér és só van, az igazi ba-rátság jelöl. Messziről inte-gelnek az áldott kezek. Ime, az egyik papírost ragadott a nagy amerikai Egyesült Álla-mok fővárosában és ezt írta nekem:

Kedves Hittestvéreim!

Értesültünk arról a súlyos helyzetéről, amiben az Ohazában élő testvéreink saját hibájukon kívül szenvedni kénytelenek s tisztán csak az emberszeretet elvét követve, elküldünk Önnek egy csomagot, azzal a jókívánsággal, hogy fogadja el mint baráti kézszorítást.

Távolról sem akarjuk azt az érzést kelleni, hogy mi ezzel jó-tékonyt gyakorolunk. Csak szívünk, lelkünk, lelkiismeretünk szavát követjük, amikor innen a távolból hazagondolunk a sokat szenvedett Magyarországra és bátorítást, reményt akarunk éb-reszteni az oltimaradtakban, hogy gondolunk rájuk és imádko-zunk értük.

Nem várunk köszönetet, csak azt a megnyugtató értesítést, hogy csomagunkat megkapta. Ezt is csak azért, hogy akciókat azzal a megnyugtvással folytathassuk tovább, hogy küldeményeink csakugyan eljutnak azokhoz, akiknek szántuk őket. Mi, tengerentúli honfitársak, mélyen átérezzük az Önök helyzetét, tudjuk, milyen nehézségek és viszonyltságok között kell kitarítaniuk és felépíteniük a csaknek elpusztult országot.

Sziből imádkozunk az Önök egészségeért és hogy munkájukat áldás koronázza. Hiszünk abban, hogy szebb és jobb élet fog felépülni odaát és mi is hozzá akarunk járulni ehhez képessé-gelünk szerint. Önnek, hozzátartozóinak és szomszédainak is a legjobbakat kívánva, maradtunk konfiteriái üdvözléssel:

American Jewish Refugee Aid Society, Inc.

William Schwartz pénzügyi titkár.

Hát nem gyönyörű? Fogad-jam el a baráti kézszorítást, amellyel nem jótekonyságot gyakorolnak.

A „megnyugtató értesítés”-t most már elküldhetem. Az a barna, hullámpapír-doboz, amely olyan hűséggel, oltal-mazóan és törellenül fogta kö-rül a titokzatos kis és nagy skatulyákat, zacskókat és cso-magokat pontosan Szimchász Tórára, a Tóra örömlánne-pére megjött. Befutott a nagy csoda és beteljesedett a felesé-gem jóslata. Az a rengeleg rossz és fájdalmas esemény,

ami velünk történt, nem tudta kiélni lelkünkbeli a csodavá-rást. A szürke napok sorát az-zal morzsolgatjuk egymás után, hogy ma kell megtörténni a nagy csodának. Ha pedig nem a nagy, akkor a középsodá-nak. Esélleg csak a kis csodá-nak. De azért az ég jóvoltá-ból mindig történnek csodák, amelyek felráznak, ébren tar-tanak. Hiába egyszer a csodák varázsos sorában kinyílik az ajtó és belépnek azok, akiket olyan nagyon visszavárunk? Csoda volt ez a tíz, vagy tizen-egyfontos doboz is, kívül a

reszkelő kéz írásával és annak a két dolgos tenyérnek a fo-gásával, amely postára vitte, hogy megtegye a nagy utaf. Izgatottan bontogatuk, min-den darabot külön-külön meg-bámulva, miközben könnyez-tünk és áldást mondtunk mindazokra, akiknek a jóság eme megnyilvánulását köszön-hetjük. Fellelkesített a csomag. Querültünk, örvendeztünk, lel-kes szavakat kiáltottunk, a leányunk pedig indiántáncot járt a kezében a noodle soup-pal. Örömről kiáradt a kely-heből és nem is tudtuk mit kezdjünk ennyi vidámsággal. Egymást ölegettük és száz-szor is elismertük azt a meg-állaításunkat, amely nem eb-ből az alkalomból vált tuda-tossá bennünk: Jó az Isten! A lelkesedésből rengeteg jutott volna az áldásos amerikai zsi-dó egyesület vezetőségének, ha történelesen a közelünkben tartózkodnak. Hiába írta Mr. Schwartz, a pénzügyi titkár, hogy nem vár köszönetet, mi bizony nélkül is megszavaz-tuk és kézbesítettük volna neki forró hálánk megnyilvánulá-sait. Különös, de engem, leg-jobbban az aspirin örvendezte-tett meg, mint a gondosság és előrelátás megható jele. Mert sok átlagosmagot láttam már. Mindegyikben a szinte sablo-nossá vált kávé, tea, bab- és borsókonzerv; de külön egy-üvegese aspirin, arra az esetre, hátha a címzett a keserves téiben influenzázul, vagy a sok sötét gondtól fejfájást kap, — ezzel még nem találkoztam!

Kedves Jóakaróim! A cso-mag jól jött, de még jobban a szeretetük spontán megnyívá-nulása. Nem vagyunk anya-giasak; higgyék el tehát, hogy maga a jóakarát és segítőkézség többet jelent, kakaónál. A fülledtgyu „fajvédők” és a füstölő revolverü nyilasok so-kat prédikáltak zsidó szolidari-tásról, amelyet ők ki akartak irtani. Bevallom, ez először ezáltal mutatkozott és most éreztem meg a jelentőségét. A legszívesebben fényképpsal megörökíttetem volna azt a pillanatot, amikor a csoda a Pandónia-utcai lakásba behő-szöntött és a képet küldtem volna el minden írás és szöveg helyett.

Külön köszönet, hogy imá-dkoznak az egészségünkért. Jól esik, de ne haragudjanak, ez már túlzás. Dear Mr. Schwartz és sok jóakaratu segítőlarsa: engedje meg, hogy ez fordítva történjék. Én mondom imát az

Székely Emil ékszerész 26

brilliansi, ékszeri, aranyat, ezüstöt, órd legdrágábban vesz.

Önök egészségéért és kérek általánosan jótékony életükre: Jövőrechecho...

*

Aldanom kell ismeretlenül

„Igazán örültem, hogy alkalmam volt olvasni az *Uj Elet*-ben cikkének értékes, de szomorú tartalmát. Mindazt, amit azok a nyilas bestiák elkövettek, mi tudtuk jól. De Önök, szerencsétlen zsidó testvéreink, a bőrükön tapasztalhatták és sokan az életükkel fizettek. Különösen érdekelt az a cikk, amit a gettó kezdetéről írt, meg a „Felejtjük-e?” című írás. *Hogy és miként élnek jelenleg Pesten az emberek, főleg zsidó testvéreim?* Bizony, ha a magyar nép, mint egy ember, megálljt kiállt volna, a német rablógéplakosok nem tudták volna keresztülvinni azt, amit tettek. Képtelenek lettek volna annyi ártatlan embert megölni. Én is elvesztettem egy fivéremet harmadmagával.

E héten feladok Önnek egy kis csomagot, ne érezze magát megzényyitve, hogy el kell fogadnia. Hiszen fordítva is történt. *Tetett volna* és mi kérhetnénk, azaz várhatnánk Önöktől segítséget.

Mint ismeretlen és egy szerencsétlen népnek még mindig szerencsés tagja, sokszor és szívélyesen üdvözlöm.”

Nem, nem, kedves *Einhorn* uram, nem a szeretet-küldemény szűgyenit meg, hanem az a *szérsénység, finomság és jószág*, amellyel bocsánatot kér nemes gesztusáért. Az indoklás, az, hogy „fordítva is történhetett volna”, külön megható. Szerencsére nem történt és így nem szorulnak rá a koldus európaik segítségére

Bizony keménység, határozottság, szembeszegülés a németekkel, sok mindent megváltoztatott volna. De az elvakult intézőkörök és a mákonytól bódult társadalom tele volt gémánimádattal. Nem hittek nekünk. Pedig borzalmas árat kellett fizetni a kijózanodásért.

Azi kérdi, hogyan élünk Pesten? Köszönöm kérdését, jól. A demokrácia levegője friss, tiszta, ózondús. Az a fajta levegő, amelyben élni lehet, sőt egyedül ez az, amelyben lehet és érdemes élni. A magyar demokrácia cseesemője izmos, lét- és fejlődésképes. Ha leküzdő a szinte kötelező gyermekbetegségeket, erőteljes, halárhozott ifjú lesz belőle, akivel örömmel versenyezni kell a haladásért. Artészandóru ellenségeinket, a gonosz közelmúltat visszakereső reakciókat, reméljük, hamarosan teljesen ártalmatlanná tehetjük. A város fejlődik, újradél és hihetetlen erejű élni vágyással látott hozzá a pusztítás nyomainak, a romoknak eltakarításához. Pest újjáépül, csinosítja magát és ha lehet, szebb lesz, mint volt. A zsidóság számban nagyon megfogyatkozva, megzomorodott szívvel és mind a szív gyászolva ugyan, de teljes odaadással állt az országépítés szolgálatába és igyekszik beilleszkedni az új magyar társadalom kereteibe.

Köszönöm a messzi Amerikából jött elismerést a magam és

Einhorn Béla urat is, ott a newyorki 175-ik utcában. Tőle kaptam ezt az ugyancsak szívről, megértésről tanuskodó levelet:

az *Uj Elet* nevében. Örülünk, ha ott is akadnak munkánkat megbecsülő, hálás olvasóink. Ez több, mint a jelzett csomag, amely mégis becses, mert nem a nagy Rotschildtól, hanem kisember-testvéremtől jön és élettem legnagyobb cikk-honoráriuma.

Igérem, kedves Mr. *Einhorn*, hogy erőmtől tellően örökre ostarozni fogom azt a szörnyű bestializmust, amely egy az Ön fivérért, mint az én fivéremet és annyi száz és százezer testvéremet kiirtotta. Küzdünk a gyalázat ellen, hogy soha fel ne támadhasson.

Hitteztvéri üdvözléssel ugyanannak a szerencsétlen „nép”-nek kevésbé szerencsés, de mégse szerencsétlen, mert hiszen megmenekült tagja, az Ön elkötelezett híve:

GYÖRGY ENDRE

Auschwitziak!

KI TUD RÓLA?

Dr. Mezei Józsefné szül.

Szekeres Györgyi

Kit a zilahi körházból a szilágysági táborba vitték. Innen 1941 júniusban Auschwitzba deportálták, ahonnan Rigába vagy Riga-Spielwehbe szállították. Kérem azokat, akik visszakérültek és látták vagy tudnak róla, közöljék aggodó szüleivel.

Szekeres Jenő kézmunka-üzlet, Rákóczi-ut 63. szám, Minden költséget megtéríték.

A dachau-i sirból visszatért magyar zsidó író új könyvéről

A magyar könyvpiac egyik eseménye: *Sásdi Sándor* új regénye — a *Fehér kenyér*. Egy olyan író szól újból a magyar közönséghez, akit valamikor rengetegen olvastak és akinek a kezéből a *fasiszta korszak* ültette ki a tollat.

Sásdi Sándor, aki mindig büszkén vallotta magát zsidónak és a magyar zsidó írók egyik főfeladatának tekintette a magyar irodalomnak zsidó motívumokkal és zsidó lélekrajzokkal való gazdagítását, úgy ismeri a magyar falut és magyar parasztot, mint kevesen. Ő is azok közé a zsidók közé tartozik, akik sokáig falun élve, megvalósították magukban *Tiborc és Acsády Ignác és Bródy Sándor* oly sokszor követelt.

A *fasiszták internálótáborba* vitték, kényszermunkásként foglalkoztatták, majd a németek kezére juttatták *Sásdi Sándort*, a pécsi újságíró, aki megjárta *Dachau-t* a bajor *Vernichtungslager*-eket. Mialatt a szenvedések újfát járta és nap-nap után féllábbal a másvilágon menetelt, *ahyját, nővérét és hozzátartozóit* kiirtották a nyilasok.

És mégis: ez a szelidtelkü, tisztaszemű és szinte gyermeki kedves lényű író, aki a náci Németországában egy megátsolt sirtgödörbe rejtőzve került el az egyik tömegkivégzést, nem tud senkire sem harragudni. *Zsidó szívvel, amelynek bűzéből e legtisztább magyar nyelven vetette papírra, mindig megbékélést sürget.*

Az *Uj Elet* munkatársa felkereste *Sásdi Sándort*, aki most megint ágyban fekvő igyekszik megszabadulni az üldöztetés idején szerzett bajától. Az író a következőket mondotta munkatársunknak:

— Bóttal, puskalövés és ökölrel sejtottak arcomba. Véresre vertek, addig rugdostak, amíg az éhség kínzásában csönivázzá soványodott testem látszólag élettelenre dermedt és akkor beledöktek a német földben tátogó sírba. Már nem fájt semmi és boldog mosoly fakadt elpihenő lelkemben. „Megkaini” — gondoltam, vagy inkább éreztem. Egyszerűnek látszott minden, az is, hogy Isten előtt térdelek. Nem mertem rá nézni, de tudtam, hogy valómást vár. „*Amitottam, hazudtam...*” sirtam olyan pityergőn, mint kárttévo kisgyerek és mindjárt dadogni kezdtem a mentségeimet. Éreztem Istennek szemének simogatá-

sát, kimondott szavát is éreztem, vagy talán hallottam is, olyformában, mint messzi hangszót. Azt bongtá: „*Ne a bűnöket mészél, hanem az életet!*”. És akkor felderengett előttem „*a ház*”, amelyben születtem. Tudtam már, mit vár tőlem Isten, odahajtottam fejemet a térdére, beszélni kezdtem, egyszerűen, csendesesen felmondtam életemet. Amikor azt sirtam: „*Mama!*”, amikor fájó merengéssel mondtam ki egyetlen testvérem nevét, akkor megsimította arcomat, halott apám kezével simította és én könny nélkül meséltem tovább...

— *Ott, a fagyos bajor rögökbe ásott sírban született ez a könyv.* Amit akkor gyóntam Istennek, visszatérve a földre, papírosra vettem, hogy még egyszer beszélhessek Auschwitzban elégetett anyámmal, Rawansbrückben megölt testvéremmel, vérszerinti rokonaimmal, sok-sok barátommal, akiknek horpadt mellére tintaceruzával írták a Héfling-számot és akiket soha, soha nem akarok, nem tudok elfelejteni.

*

A *Fehér kenyér* méltatására a közeljövőben még visszatérünk.

Deportáltak figyelem!

KERESSEM 2 ÖCSÉMET:

Gancz Bernát

szül. Máramarossziget 1928-ban és

Gancz Salamon

szül. Máramarossziget 1934-ben. DEPORTÁLTAK 1944-ben. Máramarosszigetből.

KI TUD A FENTIENRŐL?

Szíves értesítést kérek. Cím: GANCZ HERMAN, Budapest, VII., Hárfa-utca 39. f. 8.

Keressük

Csillag Pál

muszt. 28 éves. Fogságba került 1944 XI. 19. Désgyárnál. 1945 II-ban Redro tábor, Ural, körházban látták. Értesítést kér:

CSILLAG PÁL

Győr, Árpád-u. 55

Egy névtelen polgár emlékkönyve

Irtta: SÓS ÉNDRE

I.

Volt idő, amikor nagyon divatoztak az emlékkönyvek. Emlékkönyv járt az egyetemi tanároknak, a bankvezéreknek és a főrabbinoknak. Volt *Mahler-emlékkönyv*. Volt *Lánczy-emlékkönyv*. És volt *Kiss Arnold-emlékkönyv*.

Emlékkönyv járt a *negyedszázados*, a *háromévtizedes* és a *félszázados* jubileumra. Sib. stb.

Egész könyvtár állítható össze a különböző emlékkönyvekből, ha ugyan akadnak még mindegyikből — a fasiszta könyvzuzda után — hiánytalan példányok.

II.

Most szünetel — vagy: hosszú időre megszűnt? — az emlékkönyvek divatja.

És ebben a divattalanságban látott napvilágot egy olyan emlékkönyv, amelynek mindaddig nem volt elődje, példaképe és amelynek ma sincs hasonmása.

1946-ban megjelent végre *Egy Névtelen Polgár emlékkönyve* is. Igaz, hogy címlapján más felirat olvasható. Ez: *Salamon Miksa emlékkönyve*.

III.

A különben igazán gazdag magyar nyelv nem ismeri a francia „bourgeois” és „citoyen” pontos magyar megfelelőjét.

A *polgár* és *állampolgár* vagy: a *nagypolgár* és *polgártárs* — nem adják vissza hűségesen az eredeti differenciákat.

(Talán a társadalomtudomány tudna csak feladni arra a kérdésre: *miért hiányzanak a pontos árgyalatok?* Hiszen a valóban hasznos nyelvtudomány nem lehet más, mint a *társadalomtudomány kiegészítő részével*... Nálunk valószínűleg azért ismeretlen a szókéneben a *bourgeois* és a *citoyen* magyar megfelelője, mert az egész *polgári lét* is némi ködbe burkolózott. Nyugati értelmezésű magyar polgárság szinte sohasem volt.)

IV.

Salamon Miksa emlékkönyve egy olyan polgárnak az emlékkönyve, akit Párisban *citoyen*-nek lehetne nevezni. E téren aligha keletkezhettek vita. Salamon Miksa ugyanis minden, csak nem burzsoá.

Rangja? Nincs! Címe? Nincs! Vagyona? Nincs!

V.

De ez sem igaz! Ez is van, az is van! Mindene van!

Rangja? Csak annyi, hogy *polgár*, a szó *citoyen*-i értelmében! Címe? Csak annyi, hogy *ember*, de ezt szabad, ha tetszik, *nagy e-vel* *Ember*-nek írni! Vagyona? Csak annyi, hogy *polgártársai szeretik!*

Van ennél több? Nincs! Ez a szeretetmennyiség teremtette meg *Salamon Miksa emlékkönyvét*, amelyet *Vidor Gyula* miniszteri osztályfőnök állított össze, olyan munkatársi gárdával, mint *Hegedüs Gyula*, a Magyar Nemzet főszerkesztője, *Márai Sándor*, *Parragi György*, *Kunszery Gyula*, *Szekula Jenő*, *Weninger Antal*, *Kun Andor*, *Melly Béla*, *Berkes Róbert*, *Bónyi Adorján*, *Farkas Imre*, *Király Dezső*, *Balogh István* államtitkár. (A cikkek és versek sorrendjében említjük a neveket.)

VI.

Hegedüs Gyula talán azóta sem írt ilyen magisztrális poriré-esszét, amióta az Olt-hon Kör ünnepi ülésén az öreg *Kóbor Tamás*t köszöntötte. Sőt, ez a mostani esszé még mesteribb. Mert *Kóbor Tamás*ról, a *közszereplőről*, aránylag könnyű volt valamit mondani. De ahhoz mélységes emberismeret és finom írói eszközök kellett, hogy lebilincselő tanulmány keletkezzen — egy *magánemberről*.

Salamon Miksa ugyanis nem főkortességért, nem kaszinóelnökségért, nem tudományos művekért és nem politikai magasraemelkedésért kapott emlékkönyvet, hanem többért. Sokkal többért.

Ember maradt az ember telenségben.

Barát a baráttalanságban.

VII.

Egy angol politikus mondta:

— Itt az ideje, hogy a becsületes emberek ugyanolyan hangosak legyenek, mint a becsütelenség.

Ha elfogadjuk — amint elfogadjuk — ezt az igazságot, akkor örülnünk kell, hogy egy becsületes embert most éppugy ünnepelnek, mint olykor a becsüteleneket is szokás.

VIII.

Krudy Gyula arról írt egyszer, hogy az *ember* és a

neve között rejtélyes viszony alakul ki. A név egész életében befolyásolja az embert. *Rezeda Kázmér*, *Alvinczy Eduárd*, *Pálházi, Mákosi* és *Pistoli* — ezek az örökéletű *Krudy*-figurák — nem lehettek volna az életben sem másilyenek, mint amilyenek *A vörös postakocsi*-ban, vagy a *Szindbád-trilógiá*-ban voltak.

Salamon Miksa lélekalkatát — a pesti *ex-virágkereskedő* lelki habitusát — is névelemzéssel próbálja megfejteni *Hegedüs Gyula*, aki abból indul ki az emlékkönyvben található esszéjében, hogy *Salamon*, héberül: *selome* annyi jelent: *békeszerető*.

Salamont, aki ezt a nevet kapta, egy életre lenyügözte a névből áradó, rejtélyes varázs. S csakugyan a *szelid-ség* és *békeszeretlet* lett két legjellemzőbb tulajdonsága.

IX.

Talán a név bűvös ereje hajtotta *Salamon Miksát* a virágok felé is. A *szelidség* és a *békeszeretlet* megszállottja csak virágok közé kerülhetett. És így valószínűleg az volt élete *csúcsfájdalma*, amikor az ostrom alatt elpusztult a kis háza és így, nem maradhatott kertjében, a virágok között.

X.

Rég olvastam valamit oly zavartalan örömmel, mint most *Salamon Miksa emlékkönyvét*, amely alapjában véve egyetlen jó ember dicsőségét zengi, de voltaképp mégiscsak több.

Hogy mi?

A *becsületes szürkeség*, a *tisztességes közepszerűség*, a *hűséges névtelenség* és — mindezekben túl — a *zsidó szív ódája*.

Einsteint professzor visszautasította a Porosz Akadémia meghívását

A svájci *Die Nation* írja, hogy az újjáalakult *Porosz Akadémia* levelet intézett az Amerikában tartózkodó *Einstein* professzorhoz és *felkérte őt, hogy foglalja el régi tagsági helyét, amelytől a náciak megfosztották*. A levél hangsúlyozta, hogy a *Porosz Akadémia* milyen büszke *Einstein* tagjára, amely

most automatikusan helyreállt.

Einstein professzor rövid levélben válaszolt.

„Azok az események — írta —, amelyek Németországban történtek, olyan súlyos emlékekkel rehezdednek rám, hogy lehetetlenné teszik számomra az akadémiai tagság újból elfogadását.”

Tagfelvétel

A Pesti Chevre Kadisa Izr. Szentegylet f. é. október és november havában tagfelvételt tart. Jelentkezni lehet d. e. 9—2 óra között a Pesti Chevre Kadisa titkári hivatalában, VII., Erzsébet-körút 26. I. emelet.

Bundát, szőrmét, festsés és átszabás, alkalmi vetelek. — Nyersbőr vétele. PÓLLÁK Alsóerdősor-u. 6. szám (Divatcsarnoknál)

3 ÓRÁN UTILEVEL, IGAZOLVÁNY, VIZUM BELÜL FÉNYKÉPEK

Párisi Foto Párisi Nagy Áruház

A Zsidó Egyetemi Hallgatók Szervezete Otthonának avatása

A Zsidó Egyetemi Hallgatók Szervezete október 27-én, vasárnap délután 4 órakor a Joint, a Pesti Izr. Hírközlés, az Országos Iroda és a zsidó tudományos élet vezetőinek jelenlétében avatja fel új otthonát (Fővám-tér 2-3. felemelet). A megnyitó beszédet dr. Szemere Samu, a Magyar Tudományos Akadémia tagja és a ZSEHSZ kuratóriumának elnöke tartja. Avató beszédet mond dr. Schwitzer József rabbi-jelölt. A ZSEHSZ intézőbizottsága részéről felszólalnak és részletes beszámolót adnak a zsidó egyetemi hallgatók tanulmányi, szociális és társadalmi helyzetéről, valamint jövő terveiről: Endrei Imre, Maros István és Dächler Tamás. A zsidó diákságnak erre az ünnepére az „Új Életet” keresztül hívja meg a Zsidó Egyetemi Hallgatók Szervezete Intéző Bizottsága a zsidó társadalmat.

„ZSEHSZ” hívtársak!

Atanki munkaszolgálatos hadirokkant és hadigondozott orvosi sorsjegyének főirányítójának sorsjegyeiket megváltva:

Geszai József hadirokkant, Bp., II., Bajcsó-utca 6.

Hahn György hadirokkant, Bp., VI., Paulay Ede-utca 21. Posta-csekk: 8778.

Hahn Nándor hadirokkant, Bp., VI., Vörösmarty-utca 38.

Kálmár Mihály hadirokkant, Bp., V., Zoltán-utca 6. Posta-csekk: 20.279.

Öz. Dukauer Jenőné hadiözv. Bp., V., Szt. István-körút 9.

Öz. dr. Káldor Józsefné hadiözv. Bp., V., Pozsonyi-utca 1. Posta-csekk: 5948.

Rendelni lehet levélben, postai utalványon, vagy minden postahivatalban kapható blanco postatakarékpénztári befizető lappon is.

Vételei sorsjegyjárak a II. osztályra: negyed sorsjegy 12 Ft, nyolcad sorsjegy 6 Ft.

RECORD és sárcipőit szaküzletben vásároljon, vagy javitassa meg régijét

RECORD gumiszaküzlet VII., Király-u. 33. Telefon: 423-327

Hirek oroszországi munkaszolgálatosokról

Krasznogárszki 27/3. számú lágerben tartózkodó munkaszolgálatosok névjegyzéke:

Bárdos József, 1920, Bpest.
Burger György, kb. 38 éves, Budapest, kereskedő.
Grosz László, 1910, Domahida.
Klein Gusztáv, 1906, Török-szentmiklós, borkereskedő.

Langer István, 1917, Bpest.
Mandula György, 1910, Bpest.
Mátécz János, 1915, Szentendré.
Weiskron Miklós, 1913, Debrecen, tisztviselő.

Gorkij körzet, Oránki 74. sz. lágerben (Moszkva, postafiók 74.) tartózkodó munkaszolgálatosok jegyzéke:

Berger Márton, Nagyvárad, szabómester.
Freiberger, Bpest, Wesselőnyi-u. cipész.

Jászák Sándor, Bpest, építésmérnök, (Schiffer-vállalatnál volt.)

Különböző lágerekben tartózkodók névjegyzéke:

Braun Ernő, Hatvan, zászlós, fellepen dolgozott.
Dr. Fejér Endre, Bpest, orvos, Szt. László-kórház volt börtöngyógyásza. (Moszkva, postafiók 165.)

Dr. Strasser Péter, Bpest, orvos, Szt. István-körút 22. (Moszkva, postafiók 190/17.)
Dr. Székely András, Bpest, orvos, zászlós.

Mordovnia körzet, 58. központi lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Feldmann Béla, Bpest, 26 éves, újságíró.
Dr. Jeney, Csepel, 32 éves, tisztviselő.
Kertész, Bpest, 34 éves, kereskedősegéd.
Klein Bernát, Hajduböszörmény, 40 éves, cipész.
Klein József, Újpest, 26 éves, kártyos.
Lichtenstein Ödön, Bpest, 35 éves, Guttmann cég alkalm.
Lichtenstein Sándor, Pécs 36 éves, cipészsegéd.
Loránti László Endre, Bpest, 34 éves, újságíró.

Molnóvany Dezső, Maramaros m., 37 éves, fűszeres.
Popovics Jankel, Maramaros-sziget, 40 éves, mérnök.
Sipos Miklós, Bpest, 32 éves, villanyszerelő.
Smolovits József, Sátoraljaúj hely, 28 éves, gazdálkodó.
Stigitz, Maramaros m., 34 éves, marhakereskedő.
Weisz Emil, Nyírbátor, 34 éves, szeszgyári művezető.
Weisz Nándor, Bpest, 28 éves, órász.
Wiesel, Maramaros-sziget, 42 éves, gyümölcskereskedő.

Volozsnyca körzet (karszki rayon) 101/8. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Dr. Ilan Tibor, Bpest, 32 éves, nyelvitanár.
Dr. Friedländer, Bpestkörnyéki orvos, 38 éves.
Gelb Endre, Bpest, 34 éves, bádósgeség.
Grünwald Béla, Bpest, 36 éves, banktisztviselő.
Reichmann László, Bpest, 32 éves, kereskedő.
Peitő, Bpest, 34 éves, Hoffher és Schrantz tisztv.

Dr. Schön, Debrecen, 30 éves, orvos.
Spáta Endre, Bpest, 34 éves, kereskedő.
Steiner László, Bpest, 32 éves, tisztviselő.
Dr. Székely András, Bpest, 35 éves, orvos.
Zafir Endre, Bpest, 34 éves, földbirtokos.

Rusztavában, 182/3. (Tiflisz mellett) tartózkodók névjegyzéke:

Egri Jenő, Salgótarján, 50 éves.
Fischer Béla, Salgótarján, 20 éves.
Kala Endre, Salgótarján, 23

éves, kereskedősegéd.
Perlmutler Béla, Salgótarján, 20 éves.
Schwarcz Hermann, Salgótarján, 50 éves.

Az Országos Zsidó Segítő Bizottság Információs osztaga, Budapest (Belen-tér 2.), közlése szerint fentiek jól vannak egészségükben.

BALLON, LOBEN., ATLÁTSZÓ-ÉS VALENTA V., NADOR-UTCA 13

Ausztria szívesen látja a Palesztinából visszatérő zsidókat

Bécsből jelentik, hogy a belügyminisztérium közlése szerint: teljesen légbőlkapott az a hír, amelynek értelmében Graz, Salzburg és Innsbruck városai arra kérték volna a belügyminisztériumot, hogy tiltsa meg a Palesztinában élő osztrák zsidóknak a hazatérést. Az osztrák kormány szóvivője kijelentette, hogy Ausztria szívesen látja a Palesztinából visszatérő zsidókat.

Tojáshoz jut ha a többi felmérőszerszámot felhódi

APOLLO főzőtojáspérlőt vásárol

Kvalitáscsinos fogunkék

ACEL ÉS REZEGESZTAL KÉSZÜLTÉSEK, Kiküldetve 1926, 1928 években. Telefon: 422-500. VII., Erzsébet-kt. 10. H. 14. Clonista szövetség, Hechman fogmunkáinak készítője. Fogorvosi javítások azonnal készülnek.

Dr. BERKESI TIBOR és dr. HARASZTHY VINCE nyu. tandokozóorvosok

MAGÁNHYOMOZÓ

irodájukat ismét megnyitották. MEGNYITVA! NYOMDÁI INFORMÁCIÓ! VII., Erzsébet-kt. 17. H. 14. Tel.: 222-832.

Mielőtt rádiót

vásárol, saját érdekében keressék fel, már 200 forinttól kezdve vásárolhat részletekre is. Márkás rádiók, zenegépek. alkalmai árban, nagy választékban. — Vclcl. — Eladás. Rádiócsere.

SUPER RADIO Király-utca harmincegy

Zongorák

Eösendorfer, Bechstein, Förster, Stingl angol mechanikus zongorák, pianók olesón, részletek is.

Reissmann Gyula zongoraszálló, VIII., Rákóczi-ut 47.

INTELLIGENS, KÖZÉPKORU UNASSZONY GYERMEKEK SETALTATASAT VALLALNA „Lehírsmerctse, pontos” jellegű kiadóba.

Csak egy tárgyalásra küldjétek ki őket!

„Csak egy éjszakára küldjétek ki őket!”

Gyóni vers.

Mostanában sokat lehet halni és olvasni a megbékélésről, a megbocsájtásról, a mult elfelejtéséről, — csak a jövőbe nézésről, az üldözöttek és az üldözők összefogásáról. Az ilyen gyakori megnyilvánulásoknál nem tudja legőzöni magában az érző, gondolkodó ember azt a meggyőződését, hogy a megbékélést, megbocsájtást hirdetők a bűnözőket, a gonoszokat akarják menteni és az eddig össze nem szedett gonoszlevőeknek kívánnak salvas conductust adni.

Ne beszéljünk most az u. n. kis nyilasokról, akiknek az ügye nem érdekes, bár ha komolyan megpiszkálnók ezek ügyét, — hej de sok tragédia okozói voltak, vagy lehettek — és akkor mindjárt nagy nyilasokká válnának! Beszéljünk csak a tényleges nagy nyilasokról, a gyilkosokról, a rablógyilkosokról, az ártatlanok tömegeit, öregeket, beleget, nőket, gyermekeket csupán ölési vágyuk, ősi vad ösztöneik kielégítő végett legyilkoló hordákról! Vajjon ezeknek is kegyelem, futni hagyás jár talán? Ezek a még össze nem fogott nagy nyilasok rothasztják a közhangulatot és protektoráikkal együtt a leghangosabb hirdetői a szerintük a gyilkosokat is megillető amnesztiának.

Az ostrom kezdetétől a felszabadulásig senki nem hagyhatta el a fővárost! Ez alatt az idő alatt is még ezrek váltak köztudomás szerint a véres nyilas terror áldozataivá. Hová lettek ezek a gyilkosok, akik közül csak kevesen voltak felkelhetők és a népbíróságok elé állíthatók. Mi van ezekkel, hol bujkálnak, milyen állásban és pártban hangoskodnak, — erre minden esetre kíváncsi a közvélemény.

Aki pedig megbékélést és megbocsájtást hirdet ezek számára is, azt ki kell küldeni csak egy népbíróági tárgyalásra, ahol előkerült védettjeik ügyeit tárgyalják. Halgassa meg az életbenmaradtakat, a lehiggadt tanuk vallomásait. Hallgassa meg a nyilasok által

pörére levetkőztetett nők szörnyű kínzásait, a férfiak súlyos bántalmazásait, az anyák, apák ütlegeléseit gyermekeik szemeláttára, — a kisérések közbeni tömeges lelővéseket, a dunaparti sortüzeket, — az utolsó pillanatban történt vízbeugrásokat, az utánuk lövöldözést, az áldozatok kifosztását, a betegek, aggok legyilkolását! — Ha mindezt meghallgatta és ha végignézte a gyermekeiket, szü-

leiket, hozzátartozóikat sirató jelenlevőket — mint ahogyan jelen sorok írója végignézte — és azok után is elnézést, megbocsájtást, futni hagyást kíván a szadista gyilkosoknak, a rablógyilkosoknak, — akkor elárulja magát, hogy a hitvány nyilas banditák elvbarátja és ugyanugy gondolkodik, érez, mint ők! — Csak egy tárgyalásra küldjétek ki őket!

Dr. SIEGLER SÁNDOR

Az ujjáépített Szeretetkórház ünnepélyes megnyitása

A Pesti Chevra Kadisa Szeretkórháza sem kerülhetette el 1944-ben a zsidó intézmények tragikus sorsát. A megszállás idején németek telepedtek meg benne s kivonulásukkor, a rendes recept szerint teljesen kifosztották. Az üres épület az ostrom alatt súlyos sérüléseket szenvedett, egyik pavillonja bombatalálat következtében majdnem teljesen összeomlott. A felszabadulás után a kórház dolgozói a legnagyobb önfeláldozással kezdtek neki az ujjáépítés nehéz munkájának. Legelőször ambulanciát létesítettek, majd a Degob kívánására a deportálásból visszatért betegeket ápolták. Ez volt a kórház hőskora, amikor az orvosi kar az ápolószeméllyel együtt, sanyaru körülmények között elégtelen eszközökkel barcollak a betegek életéért. És hareuk eredményes volt és legfőképpen a Joint hathatós támogatásával sikerült a kórházat teljesen helyreállítani és a kórház békebeli létszámát is túlhaladva 272 ágygal felszerelni. Ma a kórházban belgyógyászati, sebészeti, nőgyógyászati, szülészeti, orr, fül, gége, szem, hör és urológiai osztály működik. Az eddig 50 ágygal működő tüdőosztályt külön pavillonban most egészítik ki 100 ágygal.

A kórház ujjáépítési ünnepélyét vasárnap, október 20-án, délelőtt tartották meg. Az ünnepségen megjelent a kórházat fenntartó Pesti Chevra Kadisa képviselőiben Steiner Marcell elnök, dr. Endrei S. Henrik igazgató és Trebitsch Márkus főtitkár. A népjóléti minisztériumot dr. Szekeres Árpád tisztiorvos, az OTI-t dr. Ince Ferenc orvos-igazgató, a János-kórházat dr. Fodor Imre igazgató, a Weisz Alice-kórházat dr. Temesvári Miklós igazgató, a Jointot dr. Szücs Géza administrateur delegue és dr. Mária Béla főorvos, a Degobot Vida Miklós elnök, a Cionista Szövetséget Salamon Mihály elnök és dr. Nagy László főtitkár, a Magyar Kommunista Pártot Bugár János, a Szociáldemokrata Pártot Türk Ödön, az Egészségügyi Alkalmazottak Szakszervezetét Földes Alice

titkárnő képviselték. Megjelent dr. Székely Sándor XIV. kerületi tisztiorvos is.

Az ünnepséget Steiner Marcell elnök nyitotta meg, a Chevra Kadisa nevében üdvözölte a megjelenteket. Dr. Veres Gábor a kórház üzemi bizottságának elnöke vázolta ezután azokat a küzdelmeket, melyeknek eredményeképpen áll a kórház. Dr. Szekeres Árpád a népjóléti minisztérium jókívánásait tolmácsolta. Dr. Szücs Géza a Joint további támogatásáról biztosította a kórházat, Földes Alice, az Egészségügyi Alkalmazottak Szakszervezetének titkárnője elismeréssel adózott a kórház személyzetének. Dr. Székely Sándor tisztiorvos beszéde után dr. Pogány Ödön, a kórház igazgatója hálás szavakkal emlíkezett meg a Joint segítő-készségéről, majd megköszönte a kórház dolgozóinak az ujjáépítése érdekében kifejtett munkásságát.

A beszédek elhangzása után a megjelentek meglekintették az ujjáépített kórház helyiségét, hogy személyesen is meggyőződjenek arról a nagyszerű munkáról, melyet a kórház dolgozói végeztek.

— **Hír két munkaszolgálatos hadifoglyóról.** A Munkaszolgálatosok Országos Szervezetéhez beérkezett közlés dr. Blau Sándor orvostól, kinek hozzátartozója a Zsidó gimnáziumban van, valamint Sonnenfeld László sportlérfiról, kik 1943-ban vonultak be. Mindketlen jól vannak, Szereda környékén estek fogságba és jelenleg Volks városban vannak Oroszországban. Közelebbi értesítést Mannheim-né, Visgeráddi-utca 25. ídzt. 6. tud adni.

— **Jótekönyvecélú előadás.** A Pesti Izr. Hitközség Belső Erzsébetvárosi körzete a kerület árva szegénysorsu zsidó gyermekeinek felruházására Stöckler Lajos, a Pesti Izr. Hitközség elnökének védnöksége mellett november 3-án, 11 órai kezdettel vidám előadást rendez a Royal Revüszínházban. A műsor keretében neves fővárosi művészek és művésznők lépnek fel.

Jelentkezési felhívás a Mizrahi „Ráv Amiel” festőjébe való felvételre!

Értesítjük, hogy a Vasváry Pál-utca 3. szám alatt!

Sasz Chevra helyiségben új szemesztert (zömant) nyitunk.

Megfelelő előéletű, kifogástalan, vallásos buchurok jelentkezzenek Laudon-utca 3. alatt. Növendékeket bejáró és bennlakóként felvesszünk, kik teljes ellátásban részesülnek.

Mizrahi Vezetőség

Héber írógépet

vennék

HERMANNÉ, Dózsa György-ut 13
Telefon: 425-308

HIKADE AUTO SZAKISKOLA

Egyéni kiképzés, vizsga személyteher és motorkerékpárra. Részletfizetés. Díjtalan tájékoztató.

Teréz-körut 7.

Telefon: 224-802

KERBER-automó, Diesel- és

motorkerékpárúnyvek utánvétellel is

Papír, írószer,

üzleti könyvek, kartotékok, váltó, lejárati és alkalmazotti nyilvántartási könyvek.

Weinberger és Fejérmél VI., Deák-tér 6. (Anker-palota)

Átadó üzlet — üzem — iroda-helyiségeket

FELLNER közvetít

Szt. István-körut 30. sz. Marx-térmél

Szabadsághegyen Noémi penzióban

változtalanul elengedő orth. kószó ellátás. Egész éven át nyitva. Telefon: 161-812. Cédrus-utca 4. Felhő-utca 11.

Kötöny állapottan lévő 42-es, 43-as barna és fekete féricipők

valamint 37-38-as női strappa cipők eladók. Csakis privátban. d. u. 1-1 között, Teréz-körut 15. II. 4. lépcsőház.

Repülőköffer,

„Federleicht” BÖRÖND, ruhazsák olcsón

TOLNAI-nál

Szabadságúter Uzenkél. (Törzsdepótól)

Háztartási és piperecikkek nagyban eladása Vértessnél, Dob-u. 48

Ünnepi hónap a zsidó iskolákban

A hányattalás hosszú évei után az ismét saját otthonukban működő zsidó iskolák a még fennálló technikai nehézségek ellenére is bensőséggel és zsidó tradicionális formáknak megfelelően tartották meg elmulni ünnepeiket. Iskoláink legtöbb feladatukat valósították meg akkor, amikor gyermekek százait vezették be a zsidó vallási és népi szokások gyakorlásába, így pótolva azt, amit a tanulók részben a szülők esetleges közreműködésével, részben pedig az elmúlt évek üldözései következtében még meg nem ismerhettek. *Ros Hasonokor és Tom Kippurkor a Pesti Izr. Hitközség Leánygimnáziuma* az iskola kőszertemében teljes szövegű istentiszteletet tartott az ifjúság részére. A tanulók az ünnepet megelőző hónapban naponta készülték a főünnepi istentisztelet liturgiájának eljárási részét. Mindazok számára — lányok és szülők számára — akik résztvettek ezeken az istentiszteleteken, maradvány önértékelés volt, amikor a tanulók ajkán felcsendültek az Úsi dallamok és tapasztalhatók az a lelkesedés, amelyvel a tanulók résztvettek a hosszú istentiszteleteken. Szukkot a népi szokások egész sorával ismertette meg a tanulókat.

A *flügimnázium és a mellette működő általános iskola növendékei* lázas készülődéssel foglalkoztak az ünnepi sátor felállításához. Hosszu évek óta először volt ismét sátor az iskola udvarán! Csodálatos gazdagsággal a rajz és műhelyórákon készült díszekkel felkészített sátorba a tanulók az ünnep első két estjén jöttek el. Ekkor tartotta meg ugyanis a gimnázium első istentiszteletét a folyó tanévben. Az egész városágban híres flügimnáziumi istentiszteletek éltek újra fel — templom helyett egyelőre még a rajzteremben — amikor a nagy számban megjelent tanulók az ünnepet jellemző dallamok elénekésébe kezdtek. Az istentiszteletek után az ifjúság csoportonként bevonult a sátorba, ahol az O. Zs. S. B. szívesége folytán mindenki fonott kalácsot kapott és a Kiddust mondó tanár felszólítására együttesen mondták el a sátorban történő étkezés áldásmondátát és fogyasztották el az ünnepi kalácsot. A gyermekek szeme ragyogott az örömtől a kivilágított díszes sátorban és mindannyian érezték: szép és kellemes zsidóknak lenni. Ebben az évben láttak sokan tanulóink közül először áldavot és etrogot. A hitközségünk által rendelkezésre bocsátott ünnepi csokor végigvándorolt iskoláinkon és minden tanuló láthatta, kezébe vehette az Erec Jisraélből ide-

küldött ünnepi növényeket.

Werszlényi-utcai általános fiú- és leányiskoláink is sátorra építették az iskola udvarán. Az iskolák big növendékei osztályonként egymással versenyezve készítették el a sátordíszeket és ékesítették fel a sátraikat. Az idén nem volt olyan tanuló, aki ne látott volna sátorot, aki ne töltött volna legalább néhány percet a szukkában. Nagy örömmel és vidámsággal ünnepelték meg iskoláink a Tóra Örömmünnepét.

A vidámságot fokozta az O. Zs. S. B. gyerekek közötti az előzőekben tízennégy éves korig minden tanulóknak kis ünnepi csomag ajándékban részesült. Werszlényi-utcai fiú általános iskolánk és leány általános iskolánk az *Eztős-utcai és Fürst Sándor-utcai iskoláinkkal együtt* sőtörni ácsort, illetőleg szimchat tóra napján ünnepséget tartott. A tanulóknak kívül a szülők is igen nagy számban jelentek meg az iskola templomában, ahol a tanulók héber dalok, szavaltatok és táncok keretében ünnepelték a Tóra befejezését és kezdetét.

Az iskolai vallásos nevelés *csúcsteljesítményének tekinthető leánygimnáziumunknak a Hősök templomában tartott Szimchat Tóra istentisztelete*. Mint a zsidó iskolai istentiszteletek általában ez is teljes szövegű istentisztelet volt. Az egyes körmenetek között a tanulók a főünnepi istentiszteletekre tanult énekeket és modern héber dalokat énekelték, az alsóosztályos növendékek a Tórák mögött a körmenetben vettek részt. Iskoláink vallásos tanárai, énektanárai és az egész tanterület munkájának köszönhető, hogy tanulóink ilyen nagy alapossággal készültek fel az ünnepekre és ismerhették meg zsidó népünk vallási életét. A tanórákon az ismereti anyag közlésével, az istentiszteletek és ünnepségek keretében az érzelmre ható vallási neveléssel költjük magunkhoz a zsidó iskolákban a zsidó ifjúságot, hogy az mindig megmaradva közösségünkben, új jövendő biztosítassék Izra elnek.

G. E.

Kivándorlóknak biztos átképzés

kozmetika, kozmetikai és ipari vegyszerek, IFA kozmetika és laboratórium, Andrássy-ut 49. III. em. 2-5 óra között.

Welsben meghalt hozzátartozóját

aki külön sírban fekszik.
KI ÖNÁJTJA HAZAVOZATNI!
Költségek megosztásának. Jelentkezni: Schwarz Miksa cégénél, Paulai Ede-utca 10.

OKLEVELES ÁPOIÓNGÓ beteg kezelését vállalja, szakképzett mester és pedikűrös is. István-ut 17. II. 26. Beck Gabriella.

A Pesti Izr. Hitközség útján az alábbi jegyzékben felsoroltakat keresik külföldről

Jelentkezés VII., Sip, utca 12. I. 18. délelőtt 9-12.

- Fank Jenőt, sz. 1915 Tiszafüreden és rokonait keresi Fank Jenőné, Róma Meisel E. Ede Ervinát keresi Meisel Ervin, Oroszország.
- 1116 Katz Majort, Stern Józsefnét és Emilt Tanya és Guszafalci Weisz Lipótnét Miskolcra, Stern Izidort, Stern Emil péket Budapestra, dr. Brankó Kálmánt és Ignáci Weisz Jakabot Bácsopolya, Klein Jenőt vagy Emilt, Munkács, Grünberger Dávidot Debrecen, dr. Zemer Gyulát és Stern Antóniát Gáza, keresi Katz Hermann, Firenze.
- 1117 Kerecsen Mártát (Gelisov) családnál) keresi Karel Zwerand, Teplice.
- 1118 Ackermann Dávidot Munkács, keresi Ida Ackermann, New-York.
- 1119 Weiss Györgyöt és Goldmann Lajost keresi Paja Beck, Jugoszlavia.
- 1120 Heisinger Benőt, Sándort és Rozsát, Urbanus Henriket és Irénit keresi Lilly Schullhof, Haifa.
- 1121 Preizler Helénit keresi Preizler Sári Lublinból.
- 1122 Kálmán Szuzsannát keresi öccse Cnaan E. D. Coy D. A. O. R.
- 1124 Dr. Weisz Ármint és Margitot keresi Edith Hinder.
- 1125 Dárichstein Istét és Ökertet keresi Sigmund Klein, Shanghai.
- 1126 Lazarovics Ábrahám és Barla, Verát keresi Dobias Elise, Olmütz.
- 1127 Dr. Lazarus Leót keresi Berta Lazarus, Bukarest.
- 1128 Stern Majort keresi Sabina Bachner Engels, Saratov.
- 1129 Kaufmann Juliat, Damjanich-ut. keresi Oskar Robertschek, Prága.
- 1130 Sebestyén Gyulát és nejét, Bácska, keresi Stefan Kummerer, Oberndorf.
- 1131 Teger Sámunt keresik testvéreit.
- 1132 Csup Mihalt keresi Anna Lederfeind, Haifa.
- 1133 Teiger Hermannit keresi Fábrián József, Telaviv.
- 1134 Miskolci Ignáci, György Mártát, Dezső Pálnét, Miskolci Gyulát keresi Miskolci Oltó, Jugoszlavia.
- 1135 Fried- vagy Hachel-családot keresi Fried Ernő, Liege.
- 1136 Dr. Godiner Miklós orvost keresi Etta Fried Goldberger, Svédország.
- 1137 Baskomte Miksa és neje Burger Bettit keresi Beck Dávidné, Newyork.
- 1138 Sachscl Sándort 1890 és Sachscl Jenőt 1889 keresi Ludwig Sachscl, Newyork.
- 1139 Dr. Manzel Józsefet és Gross mérnököt keresi Karl Seidenfuss, Útna.
- 1141 Duschinsky Juliat, Ipoly-ság, keresi Otto Morgenstern, Wien.
- 1142 Német Lajost, Máramaros-sziget keresi Eliana Fox, Cleveland.
- 1145 Liliag Simon Semerette, keresi Garai Cilly, Palesztina.
- 1146 Elez Móri keresi Weinberger Adolf, Innsbruck.
- 1147 Vercsi Mátyás és nejét, Rosner Bernát és nejét, gyermekeit, Fischer Adolfot, Rosner Henriket keresi Rosner Testvérek, Cazel.
- 1148 Mima Kilag és Steinfeld Somát keresi Stela Warska, Sary Zdroj.
- 1149 Gross Izselet, nejét és gyermekeit keresi Jakob Reiss, Brooklyn.
- 1150 Friedmann Rózát, Rosner Hermannit és Margitot Szatmárnémeti, keresi Kurt Zimmermann, Mühlebach.
- 1184 Rottenberg Elstát sz. 1922, anyja neve Bernstein Margit, keresi Klein Morné, Munkács.
- 1185 Dr. Spira Salamon leányát Miskolc, keresi dr. Spira Lajos, Prága.
- 1186 Schösser Reginalt Galicia, keresi Alekszand Dóra és Nithán, Polska.
- 1188 Aizer Sokolt sz. Byalietok, keresi Cypora, Eurstein.
- 1188 Luger Gyulát sz. Piatra 1922, keresi Luger Rózsi, Svédország.
- 426 Heiler Jenőt sz. 1897 Bpest, keresi Erna Heller, Berlin.
- 428 Somogyi Lajost és Dacsó Endrét keresi Somogyi Aric, Palestina.
- 429 Hahera Márkusnét keresi dr. Rajman Pavel, Varso.
- 599 Goldschmidt Sman Ráday, vagy Rákóczi-ut hozzátartozóit keressük.
- 605 Fisch Sámuel és nejét és Herman Jakob és családját keresi dr. Manfred Engelstein, Nice.
- 607 Leizer Gyuláné született Schmeichler Elstát keresi Otto Schmeichler, La Tranche.
- 608 Stern Miklóst és családját Csepel keresi Mrs. Reiniz, London.
- 613 Iré Antalt keresi Mirjam Siehermann, Jerusalem.
- 616 Herzer Salamont sz. 1890, Rzeszow, keresi Mrs. Herzer, London.
- 1189 Galler Daurát keresi Galler Julius, Polska.
- 300 Steiner Gyulát, Józsefet, Hugót, Gottfried Magdát és Manót keresi Merdinger K. B. A. Raynard Nice.
- 413 Reichert Móri, feleségét és gyermekeit keresi Kissling Cecilia, Buenos Aires.
- 621 Anszter Mihály Újpest, Salamoni Elemér Bnei és Weisz József Debrecen, keresi Gross Jenő, Podmokly.

Hirek Palesztináról

A Zsidó Állam

Körvonalaiknak lassu kibontakozását figyelhetjük meg az elmúlt hét Palesztinával kapcsolatos eseményeiben. A történelem vagy szűdületes forrasasagu eseményekkel — változtatja meg népek sorsát, életét, vagy aprólékos elkészítéssel, fokról-fokra haladva, az idő figyelembevételének kizárásával vezet a fejlődés útján az emberi közösségeket. A zsidó nép sorsát döntően befolyásoló zsidó állam létrejötte is a történelem lassan, de céludatosan működő erőinek lesz köszönhető. *Tárgyalás tárgyatát ér, bizottságok bizottságoknak adnak át újabb és újabb javaslatokat és közben, mind szilárdabb, mind határozottabb lesz a felismerés: a Palesztina-probléma megoldása a zsidó állam. Neimcsak a kongresszusra készülődő cionizmus világszerte megtartott választásainak eredményei mutatják, hogy a zsidóság hatalmas többségében a közeli kongresszuson az önálló zsidó állam mellett fog megnyilatkozni, hanem a mandatárius hatalom is közeledik már — avogt lassúsággal — ehhez a gondolatához. F. T. A. és Polcor jelentések szerint a Jewish Agency és a szervezetközi miniszterium közötti kezelt megindult tárgyalások a követelések konkrét megfogalmazásának stádiumába jutottak. Bár a Jewish Agency részéről még mindig csupán előterjesztés tanácskozással szemben az angol kormánnyal folytatott megbeszéléseket, azzal a céllal, hogy bizonyos minimális követelések teljesítésével olyan léskör jön létre, amely nélkül hozzá sem lehetne kezdeni a lépveget érintő problémák megoldásához, másrészt általában tudott, hogy a december 16-án vira megrendülő londoni Palesztina-konferenciának sikere függ e tárgyalásoktól. Arról van szó, terem-e az angol kormány addig olyan helyzetet, hogy a Jewish Agency korábbi határozatát megváltoztatva részt vehet majd a konferencián. A J. A. szerint a nagyobb jelentőségű és a tévokörrel szembe fordított kérdések megvitatásához el sem juthatnak a tárgyalás felé, amíg három hónapos zsidó követelés megvalósítását nem talál.*

1. A Tantruban fogva tartott narchait-bizottsági tagok feltétel nélküli szabadonbocsátása.
 2. a fegyverek után tárlendő hadtárolók beszüntetése Erec Jiszraelben.
 3. a zsidó bevándorlás ügye jóakaratai megoldásának valamely bizonyítéka, pl. a Cyprus szigetén internáltaknak szabadonbocsátása.
- Bár a követelésekre a hivatalos választ a jövő hétre várják, a brit kormány új és sok tekintetben a zsidóság ügyét illetően fejlődést mutató álláspontját

már közölték a J. A.-vel. Ezek szerint a kormány nem választja külön az előzetes intézkedéseket a nagyobb problémák megoldásától, hanem a kisebb jelentőségű és „atmoszférát kialakító” rendelkezéseit csak akkor hajlandó kiadni, ha az ország végleges sorsát illető alapjavaslatait a J. A. elfogadja és részt vesz a londoni konferencián. Ez a magatartás természetesen nem befolyásolja a zsidóság hivatalos szerveit, melyek éppen a legutóbb mutatták meg — a Cionista Belső Tanács határozatára gondolunk —, hogy egyedül a zsidó nép érdekeit tartják szem előtt és az angol érdekek diktálta követelések előtt nem hajlanak meg.

A brit kormány új javaslatát a londoni konferenciával kapcsolatban a következők:

a fogvatartott zsidó vezetőket szabadon engedik, ha azok a jövőben tartózkodni fognak olyan cselekmények elkövetésétől, amelyek mostani letartóztatásukat szükségessé tették. Ezek a vezetők azonban nem vehetnek részt a londoni konferencián. A J. A.-nek meg kell akadályoznia az Ország békéjét fenyegető földről szervezettek terrorcselekményeit. A J. A. munkáját közzé akarja elérésében, hogy az illegális bevándorlás megszűnjék. A zsidó bevándorlás a havi 1500-as quótá alapján foltnak tovább és ennek megfelelően a Cyprus szigetén internáltakat Palesztinába utazzik, hogy ott bírják meg szabadonbocsátásukat.

Ha a követeléseket a J. A. elfogadja, megszűnnek a fegyverek után történő hadtárolások, hogy a december 16-án ismét összehívó konferencia megnyitására folyó tárgyalások nyugodt légkörben tartassanak meg. A tanácskozással alapjában csak a Morrison-terv tekinthető és más javaslat, pl. a Peel-javaslat nem tárgyalható. A zsidó bevándorlás a Morrison-tervben megjelölt zsidó nép felé irányulhat. Határt a bevándorlásnak csupán a réza gazdasági lehetősége képezheti szabhat. Másrészt megadható majd a lehetősége annak, hogy a zsidó nép politikai státusza új megállapítást nyerjen. Palesztina továbbra is a zsidó nép koncentrációs gyűjtőközpontja lesz (base of concentration) és ráindulnak, akik már az Országban vannak, vagy ezután érkeznek az autonóm zsidó területekre — megjelölés 145 után — függetlenséget kapnak a Zsidó Állam keretében. Az új angol javaslatok Bevinnek tavalyi tartott kihirdetése után először fogadják el a bevándorlással kapcsolatban a befogadóképesség — bár csak egy csökkentett részen — szempontját, ismét tudomásul veszik, hogy Palesztinának különleges szerepe van a zsidó nép életében és a zsidó kérdés megoldásában.

(Bevin tavalyi álláspontja szerint ugyanis nem szabad Palesztinához kapcsolni a zsidó kérdés liquidálását.) És végül először jelentkezik angol részről megfogás — habár határozatlanul és a feltehetőleg lehetőségeivel — a Zsidó Állam gondolatát iránt. Ez a javaslat még mindig az angol fölényesség és hirt érdekek jegyét hordja magán, de már jelentkezik benne a palesztinai helyzet megítélésének realisabb képessége — ugy a távolabbi megoldásokban, mint a pillanatnyi fe-

David ben Gurion hatalmas beszéde

melyet Párisban tartott a Palais de la Mutualité zsúfolásig megtöltött nagy termében. „Amíg Anglia betartotta a mandátumban vállalt kötelezettségeit — mondotta többek között — a J. A. Végrehajtóbizottságának elnöke — nem kérünk függetlenséget. Amikor azonban — Anglia Palesztinát arab állammak deklarálta, egyetlen válaszunk csak a Zsidó Állam követelése lehet. Mielőtt a zsidó bevándorlás megindult, csupán 800 arab falu volt Palesztinában. Egyetlen zsidó sem ment el felváltva, önálló településeket létesítettünk a magunk számára. Vannak évszázadok óta meg nem művelt területek Palesztinában. Ilyen például a Negev, ez a hatalmas sivatag. És mégis éppen most 12 új településünkről jött a hír ezen a területen, 40 évvel ezelőt sivatag volt a hatalmas zsidó város Tel-Aviv helyén is. Egyetlen ház sem állt még akkor ezen a helyen. Nem hívunk brit szakértőket, hanem a győzelem biztos tudatában

már nem 100.000, hanem 250.000 kontalan zsidó előtt kell haladóktalanul megvívni Palesztina kapuit.

Az európai helyzet ismeretében Bernstein rabbi kifejtette az elnök előtt, hogy a 100.000 cerillátos igényt az események túlhaladták. Ma már olyan tömeg igényli a sürgős alijah lehetőséget, hogy a korábbi kérdés esetleges teljesítése egyáltalában nem eléghatja meg a szükségletet. Truman válaszában hangzott, hogy az új helyzetnek megfelelő energiával lát hozzá a kérdés megoldásához. Az USA elnökének egyáltalán már személyes ügye lett az u. n. „Palesztina-probléma”, mert egyéni presztízsét is sérti több mint egy év óta hangzott követeléseknek semmibevétele. Ennek megfelelően válaszolt Attleeknek is, az angol miniszterelnök súlyos kijelentéseket tartalmazó levelére. Truman udvarias, de erőlyes formában adta tudtul az angol kormánynak, hogy továbbra is ragaszkodik az azonnali 100.000 cerillátos, kéri a brit választ javaslatokra, amelyekből ment kíván tágítani. Kétségtelen, hogy Truman már sokkal határozottabban cselekedett volna Palesztina

szükségek levezetésének közegében. Természetesen a javaslatok még igen távol vannak attól a lehetőségtől, hogy a Jewish Agency elfogadja azokat. A felajánlott terület nem elegendő, de megtörtént az első lépés a zsidó állam elismerése felé, amely a palesztinai belső helyzet szükségességéből fakad. A palesztinai zsidó építészeti szükségése van az önállóságra, függetlenségre, mert lényegében különbözik mindattól, ami az arab munkát jellemzi. Ezt világította meg

munkához láttunk, mert elhatároztuk, hogy felépítjük Erec Jiszraeli kezünkkel, agyunkkal, vérünkkel. Amit építetünk, védjük, amint az ayyal védi gyermekét... De ez még csak a kezdet. Semmitől semmit el nem veszünk. Mi magunk teremünk, gyárakat, iskolákat, háziipari lehetőségeket. Semmit sem veszünk el az araktól, de ők nem akadályozhatnak meg abban, hogy új dolgokat teremtsünk. Ők továbbra is sivatagot akarnak, mi építünk és vetünk. Ezért csak a függetlenség lehet a mi megoldásunk és meg is fogjuk azt szerezni.” Ez Erec szava, a Jisuv indoka a függetlenségre. És ezzel párhuzamosan követelt a galut zsidósága az Ország kapuit megnyitást, mert a lábarekban élő kontalan testvéreink helyzete sürgős megoldást igényel. Philip Bernstein rabbi, a németországi amerikai parancsnok zsidóügyi tanácsosa Washingtonban Truman elnöknek bejelentette, hogy

na egyben, ha világpolitikai szempontok nem kőnének az Egyesült Államokat Angliához. Az amerikai közvélemény hatására azonban az USA kormánya kezd Angliától függetlenebb, önélebb és Orszárszázhoz közelebb politikát folytatni. Ennek a változásnak az atmoszférájában adta ki az USA cionista szervezete Iba Ezer és Dr. Stephen Wise aláírásával azt a közleményt, amelyben megköszönik ugyan Truman nyilatkozatát, de most már cselekvést követelnek. „I múlt szerencsétlen tapasztalatai és keserű kiábrándulatai — olvassuk a közleményben — meggyőzték bennünk azt a meggyőződést, hogy deklaráljuk, bármennyire szívesek és jóakaratauk legyenek is azok, nem elegendők. Nyilvánvalóvá lett, hogy népünk tragédiája csak akkor kaphat orvoslást, ha a kormány határozott és gyors cselekedettel valósítja meg a létkészítő ígretet. 17 hónap telt el azóta, hogy Truman elnök azonnali 100.000 bevándorlási engedélyt kért. Azóta egyetlen lépés sem tört

tént a megvalósítás érdekében. Egyetlen hontalan zsidó sem nyert bebozsítást azóta Palesztinába az azonnalra kért 100.000 közül... Nem tudjuk megérteni, hogy az USA kormánya nem tudna segíteni az ügyön. Meggyőződésünk, hogy azonnali és jelentős eredményeket lehetne elérni, ha a végrehajtó beosztottak megfelelő energiával és lelkesedéssel támogatnák a kormány kijelentéseit... Őszintén értékeljük az elnök megnyilatkozását, de kérjük, hogy teljes tekintélyvel hasson oda, hogy szavainak megfelelően hatályos lé-

pések is megtörténjenek. Csakis az tekinthető őszinte és építő célzatu politikának, amit a jelenlegi kritikus helyzet megkövetel." A határozott hangú felhívás amerikai politikai körökben nagy felülműst keltett. A Palesztina-probléma Angliában is politikai zavarokat idéz elő. Beavatott körök például úgy tudják, hogy Mr. Noel-Baker korábbi igen fontos politikai pozíciójából azért helyezték át és nevezték ki légügyi miniszternek, mert kifogásolta Bevin Palesztinával kapcsolatos politikáját.

(GELLÉRT)

Angol százados bírálata az angol kormány Palesztinapolitikájáról

Haditörvényszék elé állították

Kairóból jelentik, hogy Kenneth A. Gourlay százados haditörvényszék elé állították, mert kemény bírálatot írt az angol katonai szaklapban a brit kormány Palesztinai politikáját. Gourlay százados 27 éves, oxfordi egyetemet végzett fiatal ember, hat évet töltött már a hadsereg szolgálatában és bátor magatartásának elismeréseképpen nevezték ki éppen letartóztatása előtt. Gourlay azzal vádolta a palesztinai brit kormányzatot, „hogy az országban az idejétmúlt imperializmus politikáját folytatja, figyelmen kívül hagyja a mandátumban vállalt kötelezettségek végrehajtását, szabólal minden haladó gondolatot, és mindezt olyan formában teszi, hogy a helyzetért ne a kormányzatot, hanem a zsidóságot lehessen felelőssé tenni. Anglia egyenesen provokálja a palesztinai zsidóságot nyílt lázadásra, hogy ezáltal ürügyet nyerjen a mandátum megszüntetésére és Palesztinának félig gyarmatszerű arab államná való átalakítására, ahol a zsidók elnyomott kisebbségként élnek. Gourlay kiadója a Kairóban megjelenő „Citadel Courier“ című hivatalos katonai lapnak. Saját lapjában a kiadóhoz címzett levél keretében írta meg vádjait és a levelet aláírásával látta el.

Korábban nem sokat tudott Palesztináról. 1944-ben került Közép-Kelre és 1945-ben szabadságát a Szentföldön töltötte. „Ez a szabadság fordulópont volt az életében“, írja a cikkben. A palesztinai zsidóság teljesítményei nagy hatással voltak a fiatal tisztre. „Egyiptom után, ahol min-

den a multra utal és még Anglia után is, ahol pillanatilag az élet megállt, nagy élmény volt Nathanja újonnan épült és még csak félig elkészült utcáin járni, a modern felér házak és csinos üzletek között érezni, hogy az emberek itt végre új életet kezdenek és tapasztalni azt a lelkesedést, amely velejárója az alkotás örömeinek.“ Gourlay bírálta az angol hatodik hadosztálynak palesztinai működését is és követelte, hogy a hadosztályt azonnal távolítsák el Palesztinából. Szükségesnek találta, hogy a palesztinai kormányzatot is visszahívják és vizsgálatot rendeljenek el a palesztinai főtisztviselők cselekedetei ügyében. „Nem kétséges, — írta az angol százados, — hogy a vizsgálat még feltűnőbb eredményekre vezetne, mint a nürnbergi per tárgyalása.“ A fiatal százados ügyében a tárgyalást október első felére tűzték ki. A vádat képviselő ügyész azonban a tárgyalás elhalasztását kérte, hogy kellő módon felkészülhessen a vád képviselőjére.

Negyvenöt zsidó ifju

álta körül a dohányutcai templom oltárát Szimchasz Tóra napján, hogy az ifjusági istentisztelet keretében avassák fel őket a zsidó élet közösségébe. Negyvenöt zsidó ifju, köztük olyanok is, kiknek már a korábbi években kellett volna felavatniuk. Ezek, kiknek szülei messi idegenben deportálótáborok szomorúsorsu foglyai voltak, mindmáig várták szüleik visszatértét, hogy együtt örüljenek a drága édesapával, a szeretett édesanyával. A kegyetlen sors azonban megtagadta tőlük ezt az örömet. Nem tértek vissza a szülők s talán csak áldott szellemük lebegett ott a dohányutcai templom hajójában ezen a szép októberi délelőttön. A korán megismert szenvedés valóban férfiakká avatta ezeket az ifjakat.

Ott állt ez a negyvenöt zsidó ifju s hallgatta az avató rabbi, dr. Katona József komoly szavait, aki a zsidó férfiak nehéz, de mégis szép feladatairól beszélt nekik. S az ifjak fogadalmat tettek, hogy hitükhez minden körülmények között hűek maradnak, fogadalmat tettek, hogy vállalják a zsidó sorsközösséget és igaz zsidó emberként fognak élni. A felavatott ifjak mindegyike értékes könyvajándékot kapott, de minden ajándéknál maradandóbb emléke lesz életüknek az avatás felejthetetlen élménye. K. Gy.

Benkő Bank RT

Bpest, VI., Andrásy-ut 56.

ajánlja

szerencsesorsjegyeit

Mellékkéréselhez segítjük azt, akinek összekötései vannak és aki sorsjegyeket tud eladni. Tessék jelentkezni Régi vezetőség.

ELŐKELŐ KIS ORTHODOX HÁZTARTÁSBA keresetlik, 40 éves korig, vallásos, megbízható nő, kit családtagul tekintenek. Személyes bemutatkozás: Salv-u, 11. fsz. d. e. 12-2-ig.

ÓRA

ÉKSZER — BRILLIÁNS

ARANY

VÉTELE — ELADÁSA — ÓRAJAVITÁS

14 karátos jeggyűrűk nagy választékban

Neufeld, Rákóczi-ut 8/a

Tollat ingyen

sehol sem kap, de legjobb minőséget nagy választékban:

Paplan pelyh	48.— Ft
Dunna pelyh	25-32.— „
Prima libafoll	12.— „
Vegyes fehértoll	6.— „
Szürke kacsa	4.— „
Tarka díszpárnán	2-3.— „

Ké-ként bruttó papírzsákban postán, utánvétellel szállít:

VIGH JÓZSEF

Ágostyállalata, KISKUNFÉLEGYHÁZA

VENDEGLŐ, kávéházi

berendezések, székek, asztalok olcsón

 Telefon: 139-274
 Népszínház-u. 31

NŐI DIVAT SZABÓSÁGOMAT
 áthelyezve ismét Iolytatom,

Koplovits Ilona

női szabó mester, VII., Klauzál-utca 13. IV. 5/a. Szobid órák: — Szombaton zárva.

Kötőde

személszedés, javítások, átalakítások, méret szerinti rendelések. OPPMANN, Sip-utca 8. (Szombaton zárva.)

Villamos-berendezések készítése, karbantartása, javítások
 SCHULHOF GYULA

hat. eng.
 rádió- és villanyszerelőmester.
 VIII., Bérkocsis-utca 25/a

Engländer sütőde

ujjáépítve üzemben.
 Sóletot, házisütést vállal

Szombaton zárva. Telefon: 336-757. Kőröscsöny Sándor-utca 1. Teleki-tér sarok.

Hívjon! Jöjjön!

Veszek aranyértékű forintért: szőnyeg, porcellánt, irógépet, régiséget, férfi és női ruhákat, perzsa kabátot, fényképezőgépet, festményeket.

Gerstl-Majorosi

VIII., Eszterházy-utca 17 (Sándor-utca saroknál)

Sírkövek,

musz. és deportált emlékek nagy választékban és mélyen leszállított árban.
 Handel utóda, Budapest, Flumel-ut 2. Szombaton zárva!

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének közleményei:

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének hivatalos helyisége Andrássy-ut 81. alatt, a volt

Fézsék-kávéházban van. (Telefon: 424-734.) Hivatalos órák: hétköznapokon d. u. 3-6 óráig.

A MAZOT-nak legközelebbi ülései:

1. Október 27-én, vasárnap délelőtt 11 órakor Sip-u. 12. III. em. 48. a Magyar Zsidók Egyesülete belvárosi tagozatának gyűlése.
2. Okt. 28-án, hétfőn délután 2 órakor a Magyar Zsidók Egyesületének VI. kerületi taggyűlése, Andrássy-ut 81. alatt, a volt Fézsék kávéházban.
3. Okt. 29-én, kedden dél-

- után 1/6 órakor a Magyar Zsidók Egyesületének IX. kerületi tagozata taggyűlést tart, Páva-utca 59. alatt.
4. Okt. 31-én, csütörtökön a Magyar Zsidók Országos Egyesülete Női Osztályának ülése délután 1/6 órakor Andrássy-ut 81. alatt a volt Fézsék kávéházban.

H I R E K

AZ UJ ELET EGY ESZTENDEJE

1945 november 13-án indult útjára az Uj Élet. Az egyéves évforduló alkalmával az Uj Élet 1946 november 14-én megjelenő száma nagyobb oldalterjedelemben rendelkezéses és változatos tartalommal jelenik meg.

AZ UJ ELET előfizetési díjai:

- hónapra . . . 4 forint
- negyedévre . . . 12 „
- félévre 24 „
- egész évre . . . 48 „

Az előfizetések postakártyaképesítési bevezetési lappal küldendők be a 26.269 számú postakártyaképesítési számú lóra.

Mártír-siremlék avatás Miskolcon. Az 1944. év őszén a Gestapo által a Miskolc melletti Gádó-tanyán meggyilkolt 37 hitvesvér siremlékét október 27-én délelőtt 11 órakor gyászszertartás keretében avatják fel a Miskolc melletti hejőcsabai temetőben.

Brazília magyar zsidók gyűjtése. Dr. Rónai Pál, a zsidó gimnázium volt tanárának kezdeményezésére, aki álami ösztöndíjjal került ki Braziliába a Centró Hebreu Brasileiro, a Jewish World Congress rioi szerve utján felhívással fordult a Braziliában élő magyar zsidókhoz, hogy szerencsétlensorsu óhazában élő testvéreik javára adakozzanak. A gyűjtés eredményeképpen kb. 10.000 dollárt gyűjtött össze. A befolyt összegnek egyrésze a Jewish World Congress, egy kisebb része pedig a Joint utján jut rendelkezési helyére.

A Rumbach-utcai templom új előjárójának beiktatása. A Rumbach-utcai templom előjárósága szombaton este Szimchasz Tóra-ünnepség keretében iktatta be két újonnan választott előjáróját: Radó Bernátot és dr. Egri Sándort. A Niszlelteremben tartott összejövetelen megjelentek Stöckler Lajos, az Orsz. Iroda és a Pesti Izr. Hitközség elnöke, dr. Földes István és dr. Gejer Albert, a Pesti Izr. Hitközség elnökhelyettesei, Domonkos Miksa ügyvezető, Steiner Marcel, a Chevera Kadisa elnöke, Endrei S. Henrik igazgató, valamint a Rumbach-utcai templom előjáróságának valamennyi tagja. A beszédek során Schwarz Sándor előjáró üdvözölte a megjelenteket, különösen kiemelve Stöckler Lajos elnöknek a zsidóság védelme érdekében az elnyomatás ideje alatt kifejtett működését. Utána dr. Fischer Benjámint főrabbi, Stöckler Lajos, dr. Földes István, Domonkos Miksa, dr. Endrei S. Henrik, Vajna József és Réth Sándor szóaltak fel, majd a két új előjáró köszöntö meg az előléteztet bizalmat.

A budai hitközség szeretetvendégsége. Szombaton délután a budai hitközség a Zsigmond-utcai tanácsteremben szeretetvendégséget rendezett. Szimchasz Tóra-ünnepélytel kapcsolatosan. Több, mint háromszázan vettek részt az ünnepségen. Dr. Csobádi Samu elnök a zsidó szolidaritás fontosságáról beszélt, majd dr. Benoschofsky Imre főrabbi és dr. Klein Miklós rabbi méltatta az ünnep jelentőségét. Nagy László József szertartásügyi előjáró a Tóra völegényeit: dr. Gerő Imre hitközségi előjárót és Gellért Lajos Chevera előjárót köszöntötte, azután pedig megemlékezett dr. Vidor Pálról, az újlaki templom elünt rabbijáról, akinek a rendezésében zajlottak le évről-évre a szeretetvendégségek. Stöckler Lajos az Országos Iroda elnöke örömmel állapította meg, hogy az elvesztettnek tartott Buda feltámadt romjából. Domonkos Miksa, a Pesti Izr. Hitközség ügyvezetője, az összetartás fontosságát ajánlotta a hallgatóság figyelmébe. Nagy művészi elményi jelentett a közönség számára Sirota Sándor

főkantort, Hausmanné Sirota Piroška és Visó Márk, valamint a templomi vegyeskar éneke. A jó hangulatban a hitközség elnökökének felesége, Székely Dezsőné jiddis számokat adott elő.

A munkaszolgálatosok újpesti nagygyűlése. A Munkaszolgálatosok Országos Szervezetének újpesti csoportja október 27-én, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja alakuló nagygyűlést Újpesten, a Corsó-mozi helyiségében. A gyűlés iránt már most tapasztalható nagy érdeklődés mutatkozik, mert azon megjelennek a pártok képviselői, az orosz városparancsnokság, az újpesti Nemzeti Bizottság, a Szerzetes részéről pedig az országos díszelnök, nagybocani Nagy Vilmos nyug. honvédelmi miniszter és az Elnökség több tagja.

Dr. Szabolcsi Bence, a Zeneművészeti Főiskola tanára, október 27-én, kedden délután 5 órakor tartja „Keleti és zsidó zene” c. előadássorozatát megnyitólőadást a Goldmark Károly Zeneiskolában (VI., Eötvös-u. 31. If.). Folytatólőagos előadások köthetneként, kedden 5-6 óráig, zenei illusztrációkkal. Minden érdeklődőt szívesen lát az iskola igazgatósága.

A Keszthelyi mártírok emléke. Október 31-én déli 12 órakor emlékünnepséget tart a keszthelyi hitközség, amelyen megemlékezik a deportáláshól vissza nem tért mártírjairól. Az ünnepség keretében újjáavajják a háboru következtében lerombolt keszthelyi templomot, s a templom előtt méltó emlékoszlopot avatnak a mártírok emlékeztére.

Szeretettel meghívjuk ismerőseinket Neómi leányunknak Wejnmann Vilmosszal I. hó 27-én, d. u. 3 órakor a Szt. Domonkos-utca 9. sz. alatt lévő otthonban tartandó esküvőjére.
Budapest 1946 október hó.
Panneth Izsák és neje.

Középkora, intelligens aszony ajánlkozik magányoshoz
házevetőnőnek
Kovácsné, Újpest, Wekerle-utca 81.
EGY SZOBA, BERENDEZÉSSEL, vagy anélkül (ünérnének, orvosnőnek, vagy elfoglalt nőnek, esetleg feljás ellátással KIADÓ, Erdőkődöni d. u. 2-4 óra között: XIV., Samsey Andor-u. 13. I. em. 2.

SZALLITMÁNYOZÁSI VÁLLALATHOZ gyakornok
felvétetik Ajánlatok „Spedítér” jellegre Haacsenstein és Voglerhez, VI., Podmaniczky-utca 13.

KÖZÉPKORU URINÓ elhelyezkedne kintakással, GYERMEKEK MELLE vagy háztartás vezetésére, esetleg börtömben munkát elvállal. Cim: IX., Lényai-utca 19/B. III. 4. ajtó.

Lakótársnót
Középkora, elegáns, komfortos, utcai szobákban, VIII., Szerédy-utca 4. földszint 1.

Egy szoba konyhás komfortos lakást, butorral vagy butor nélkül azonnal, vagy későbbi beköltözésre KERES, JAK SÁNDOR, Bethlen-tér 2. I. em.

Főlépcsőházi, kúlsőbejárattal, főszálló, újfűtést, szép berendezéssel, komfortos SZOBA egyenlővel utasbarnok KIADÓ. „Ezerék-kődöni” jellegre a kiadóba.

Utcai butorozott szoba
KIADÓ. Dohány-utca 28. III. 51.
Kényelmesen tartózkodás kerestetik különbségtelű utcai szobákra Podmaniczky-utca 12. I. emelet 6. második lépcső.

Butorizatra és konyhafelszerelésre kér ajánlatot
a VIII. ker. Magdolna-u. 31. Napközötti és vacsora. Bővebbet: 2-3 óra között.

FIATAL LAKÓTÁRSNÓT KERESSEK. utcai, világos szobákban. Ágennd és konyhával szellőzős. Westfal-utca 6. Fehérneműszalon.

Művészi siremlékek
EICHBAUM MÓH és FIA
V., Rudolf-tér 2. (Mártír híradó)

SIRKÓAVATÁS
Virág Sári, nagy magamramaradotóságomban földresujtva közlöm, hogy jószágos, gyöngéd éleltársam, egyetlen igaz barátom, Mindenem:
VIRAG GYULA
a „Mált és Jövő” igazgatója, a „Bikur Cholim” Templomegyesület Talmudtörőfőnökének tanfelügyelője és chevra-gabcja stb. 1945 január 17-én az üldöztetések áldozata lett.
Az igazság, a becsületesség fanatikusa, a jószág, a szeretet és megbocsátás volt, eszményi ember, igazi ur. Minden nap hűségesen eljárt az istentiszába, segítségével és vigasztaló, simogató szavaival naponta felmentette az elcsúszottakat, a szenvedőket. Ezek a naponkénti forró, könnyes imák, ezek a naponkénti jöcselkedései és a hozzáim való végtelen jósága legyenek szószólói odaát, abban a jobbik világban, ahol ismét találkozni fogunk.
Siremlékének felavatása 1946 október 27-én, vasárnap d. e. 11 órakor lesz a rákóc-keresztúri oth. temetőben a Mártírok parcellájában.

— A budai hitközség megkezdte maliné-sorozatát. A szinte hagyományos budai hitközségi malinék újból megkezdődnek. A hitközség restauráltatta a III., Zsigmond-u. 49. I. alatti tanácsot. Az első malinán, amely november 3-án, vasárnap d. e. 1/2 11 órakor lesz, Sós Endre kulturális előjáró mond évadnyitó bevezetőt, Szilágyi Géza, a kilinó író, az Uj Élet szerkesztőbizottságának tagja, Agai Adolf és Silberstein-Otvös Adolf centenáriumáról emlékezik meg, Bertos Gyula, a Nemzeti Színház örökös tagja, modern zsidó költők versciből és Kenedy Katalin, a Belvárosi Színház művésznője, héber költők műveiből szaval. Gödri-Kató operanékesnő áriákat és dalokat énekel, Kardos István zeneszerző zongorakísérettel. A műsort dr. Benoschky Imre vezényli. A malinát mondja. Belépődíj nincs. A malinákat szívesen látják.

— Házasság. Győző Zollán és neje leánya Zsuzsó, október 27-én, vasárnap délután 1/2 2 órakor tartja esküvőjét Heller Árpáddal a dohányutcai templomban.

A VAC HIREI

FUTBALL
Kerámia S. C.—VAC 2:1 (1:1). Szerecsémen mérkőzésben veszített a VAC csapata. A csapat sor gólképtelen. Jók: Vidor, Kozma és Földi, a gólvéd. A csapat soron feltűnően kell javítani a vezetőségnek sürögösen, ha tisztos eredményeket akar elérni.

KÉZILABDA
VAC—NTE 6:6 (4:2). A védelem hűsies közelmé volt ez a mérkőzés. Jók: Felkai (a mezőny legjobbjai), Deutsch, Singer és Kőszegi. Góldobók: Kőszegi (4), Komáromi (2).

ASZTALI-TENISZ
Vermesné (VAC) nyerte veretlenül a válogató körmérkőzést. Jól és lelkesedéssel játszott. Reméljük, formája állandó lesz már és így tagja lesz a magyar válogatottnak.

KOSÁRLABDA
Előre—VAC 36:36 (15:16). Óriási küzdelemben pechesen veszített a VAC. Javul a csapat, de a dobások még nem sikerülnek. Jók a góldobók: Benedek (20), Deutsch (10) és Felkai (6).

A bécsi Hako és a VAC között komoly tárgyalások indultak meg egy klubközi verseny-találkozó iránt. A végleges megállapodást Duxler József a VAC Sportbizottságának tagja fogja elintézni, ki a jövő héten utazik Bécsbe. A futball, ping-pong csapat és egy tornabemutató csapat utazik valószínűleg december végén Bécsbe az első találkozóra.

Schulz Jenő cég
órás-ékszerész (órajavítás)
VII., Wesselényi-u. 6., a régi házban
Gergely Miklós
aranyműves és ékszerész
VÉTEL! Tel.: 422-345. ELADÁSI!

Férjhezmenne
kereskedő vagy nyugdíjas uriemberhez, 55 éves korig, Benősítési lehetőség, „Vegyeszett nagykereskedő” jel. a kiadóba.

— Eljegyzés. Beck Sárka, Kisvárdai és Révész Sándor, Budapest, jegyescsek.

— Az Izraelita Szülői Gyermektelep Egyesület a fővárosi szegény iskolás gyermekek csendi nyaralását augusztus végével sikeresen befejezte. A 28 év óta fennálló egyesület, mely a múltban évenként 800—1200 gyermeket részesített nyaralásban, ugy a múlt, mint ez évben, a háború okozta anyagi veszteségeinek, valamint telepeinek (Balatonboglár, Diósjenő) kifosztása folytán a múlthoz képest, sajnos, csak kisebb keretben végezhetett feladatát, mivel ez utóbbiak rendbontására a szükséges anyagi erők nem állottak rendelkezésre. De alapos a reménye, hogy hittestvéreink áldozatkészsége ismét lehetővé teszi, hogy rövidesen annyi gyermeket fog nyaralathatni, mint a múltban.

E célkitűzéshez kéri a zsidó társadalom hathatós támogatását. Adományok küldhetők a postatakarékpénztári 25.418 sz. csekkszámára, a Magyar Államias Hitelbank vagy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank központjánál levő folyószámára.

Családok rokonokkal, jó ismerősökkel találják
Méltóné
cimét házassági ügyekben. Budapest, IX., Erkel-utca 4. II. 19. Válaszboríték. Fogad hétfőnap 4—16 óráig. Kötött benősülések mely díszdíjjal.

Keresek hugom részére
intelligens,
orthodox fiatal embert
30—35-ig. Hugom nemcsak hozományval hanem amerikai affidévittal rendelkezik, saját és jövődélbelje részére. „Amerika” jelére a kiadóba.

KERESEK
házasság céljából
40-50 éves férfit,
ki fűszerüzletet vezetésében segítségemre lenne. „Szakmabeli” jelére a kiadóba.

Házasság céljából
megismerkedni 60—65 közötti, minden információt kíviró, jólszituált urlemberrel.
Lehet orvos, gyógyszerész, jobb-Állású tisztviselő, kereskedő vagy üzemtulajdonos. Szép lakásom, jó trafikom, szép raktáram, pénzem van. „Egyedül vagyok” jelére a kiadóba.

Ékszerszakmába dolgozó, csinosnak mondott URILEÁNY, modernül berendezett lakással megismerkedne
házasság céljából
minden információt kibíró, feltétlen urral, lehet vidéki is, 35—40-ig. „Csak párosan szép” jelére a kiadóba.

Házasság céljából
megismerkedne deporálásból **ÖZVEGYEN MARADT** két barátinál. Főbérleti lakással, ingatlanal. Csakis intelligens, 40—45 éves, jó-megjelenésű iparos választást várjuk. „Közvetítő kíméljen” jelére a kiadóba.

Férjhezmenne
jóházból való,
magas, csinos leány
„30—40-ig” jelére a kiadóba.

ESKÜVŐRE
divatos férfi- és női ruhák kölcsönzése.
Esküvői ruhák vétele.
RÓTH, Akácia-utca 6.

Goldné
a zsidó uralkörök legmegbízhatóbb házasságközvetítője. VII., Alsóerdősor 8. Iszt. 2. Telefon: 225—450.

Előkelő család egyetlen, 23 éves, szép, művelt, több nyelvet beszélő, megfelelő hozománnyal rendelkező, finomlelkű leány részére, megfelelő, művelt, 30 évet nem túlhaladó, saját egzisztenciával bíró
férjet keres.
Válasz: „Pényes partit” jelére.

50 EVES, önállóan kívül elvált, iparigazgatóval rendelkező KERESKEDŐ megismerkedne
házasság céljából
korban hozzáillő, gyermektelen, válásos özvegyel. „Benősítési lehetőség” jelére a kiadóba.

MEGISMERKEDNÉK
házasság céljából
olyan jómódu nővel, ki üzletet fellendítéséhez segítene. 18—32-ig. „Sedehent díjazok” jel. a kiadóba.

ONÁLLÓ, MOLETT
özvegyasszony
50—55 év körüli, intelligens, egészséges
férjet keres.
Leveleket „Munkabíró” jel. a kiad.

Amerikai álláshoz juttatna
38—45 éves
doktor-rabbit
élettársul,
intelligens árvalány. Választ „Kölcsönös” rokoncseny esetén” jelére a kiadóba.

Negyvennégy éves
csinos, életvidám, elsőrendű **HÁZIASSZONY**
férjhezmenne
Pestre vagy vidékre, jó egzisztenciájú uriemberhez. „Nem bírom a magányt” jelére a kiadóba.

Férjhezmenne
23 éves, kereskedelmi pályára nevelt, szegény, **VIDÉKI**
árvalány
olyan jobb iparoshoz, 40 évesig, ki meleg otthonra vágyik. „Arva” jelére a kiadóba.

Orthodox, 33 éves özvegy
gyermektelen, ügyes és csinos leányom, jelentős vagyonnal
férjhezmenne
hozzáillő, egzisztenciával bíró uriemberhez. „Információt kibíró” jelére a kiadóba.

Nagyon csinos, házias, önálló szabónő nővéremnek bevezetett, jó vevőkörrel
férjet keresek
50—56 év körüli, egzisztenciával rendelkező uriember személyében. „Boldog család otthon” jelére a kiadóba.

A zsinagóga naptára
Október 24, esütörtök: Tiszta 29, péntek: 30 (Ujhold első napja), szombat: Márcshsván (Ujhold második napja), vasárnap: 2, hétfő: 3, kedd: 4, szerda: 5, esütörtök: 6.
Szombaton, október 26-án heti szidra: Nauács, háttér: Jesája LXVI, 1—24.

Imaldók:

Imaházak	Péntek		Szombat		Hétfő	
	este	reggel	é. d.	é. d.	este	reggel
Dohány	1/2 5	7 10	5 5 25	7 7 45	7 7 45	7 7 45
Rumbach	1/2 5	7 10	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45
Bethlen	1/2 5	7 10	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45
Csáky	1/2 5	7 10	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45
Dózsa	1/2 5	7 10	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45
Nagyfuv.	1/2 5	6—	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45
Páva	1/2 5	9—	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45
Zugló	1/2 5	7 10	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45
Finárvah.	1/2 5	7 10	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45
Leányárv.	1/2 5	7 10	1/2 5	5 25	7 7 45	7 7 45

Péntekestől gyertyagyújtás:
4 óra 20 perckor.
Budai istentisztelet: Ujlaki templomban (III., Zsigmond-u. 49.) és Lágymányoson (XI., Bocskay-ut 37.) péntek este 9 1/2 órakor., szombat d. e. 1/2 11 órakor. Péntek esténként II., Fő-u. 12. és II., Torockó-u. 6/b. sz. 2.
Óbudai templom: III., Zichy-utca 9., péntek és ünnep este 1/2 9 órakor, szombat és ünnep d. e. 9 órakor.

Társaságbell legdíszkrétebb házasságközvetítő, Doktorné
Király-u. 67. I. 3. Telefon: 421-980

Férjhezmenne
gyermektelen, csinos, jóllelkű, dolgos özvegyasszony, akár vidékre is, ha van év körüli uriemberhez. „Nyugalmass élet” jelére Boros hirdetőbe, Andrassy-ut 54.

Férjhezmenne
jól szituált, intelligens, egyedülálló csinosnak mondott
özvegy uriaszony
főbérleti lakással, komoly egzisztenciájú, 58—65 éves uriemberhez. „Boldogság 55” jelére a kiadóba.

UJÉLET
A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA
Szerkesztőség és kiadóhivatal VII., Sip-u. 12. — Telefon: 423—980
Kiadótulajdonos:
A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA
Felelős szerkesztő és felelős kiadó:
ROÓZ REZSÓ
Postatakarékpénztári csekkszám száma: 26.269. (Magyarországi Izraeliták Országos Irodája.)
Beküldött kéziratokat nem örlünk meg s visszaküldésük nem vállalkozunk.
Nyomatott a Globus nyomdai művelettel, kőfordogópein.
Fel. nyomdavezető: Margittay Ant